

Hvordan ivaretar barnevernsarbeidere barns rett til beskyttelse, til å bli hørt og til helsehjelp, når de utsettes for direkte vold i familien?

Grete Karin Refsland Hellenen

MASTEROPPGAVE

Master i barnevern

Våren 2013

Det psykologiske fakultet

HEMIL - Senteret

Det psykologiske fakultet

HEMIL - Senter

Veileder: Ragnhild Bjørknes

FORORD

Jeg er så heldig at jeg har min arbeidsplass i barnevernet. Dette er en meningsfull jobb hvor en kan jobbe både med og for barn. Ideen til hva denne oppgaven skulle handle om, fikk jeg ut fra mitt eget arbeid. Jeg har selv arbeidet med saker hvor barn har vært utsatt for vold. Etter å ha arbeidet i sakene, har jeg reflektert over om barnet burde vært sikret bedre beskyttelse etter at det hadde fortalt om vold, og vært usikker på om den hjelpen som er gitt har vært god nok.

Å jobbe med masteren har vært svært lærerikt, samtidig som det har vært svært krevende. Arbeidet har til tider vært forvirrende og til tider oppklarende. Ideer har kommet og blitt forkastet, frem til det resultatet som jeg nå sitter med.

Det er mange som må takkes for at jeg nå sitter med en ferdig skrevet masteroppgave. De første i denne køen er uten tvil min familie. Gjennom disse to årene har de godtatt og vist forståelse for at jeg har måttet bruke så mye tid på skolearbeid og oppgaver, samtidig som jeg har jobbet. Dette har krevd mye av dem, og jeg skylder dem stor takk for det. Videre vil jeg også takke gode venner for hjelp og støtte i denne perioden, og en like stor takk vil jeg rette til mine kollegaer og ledere ved Dalane Barnevern. Uten dem hadde det ikke vært mulig å skrive denne oppgaven. De gav meg støtte og hjelp da jeg startet på masterutdanningen og underveis. Videre har de kontinuerlig forsøkt å legge til rette i den grad det har vært mulig, slik at jeg har fått slutføre masteroppgaven.

Jeg vil også rette en stor takk til deltakerne som stilte seg frivillige til å være med i studien. Det var en glede å få intervjuer barnevernsarbeidere som innehadde så mye kunnskap og erfaring om barn som lever med vold i familien. Mine medstudenter har også vært en god støtte når frustrasjonen har tatt overhånd. Til sist vil jeg rette en stor takk til min veileder Ragnhild Bjørknes, som har vært tilgjengelig for meg når jeg har hatt behov for det, og som har gitt meg uvurderlig støtte og veiledning på den kronglete veien frem mot en ferdig oppgave.

INNHOLDSFORTEGNELSE

KAPITTEL 1

1.0 SAMMENDRAG.....	5

KAPITTEL 2

2.0 BAKGRUNN FOR VALG AV TEMA.....	6

KAPITTEL 3

3.0 SENTRALE BEGREPER ,TEORI OG FORSKNING.....	9

3.1 Sentrale begrep.....	9

3.1.1 Vold.....	9

3.1.2 Direkte vold.....	10

3.1.3 Traume.....	10

3.2 Barnet som rettighetsbærer.....	11

3.3 Lovgrunnlag.....	15

3.3.1 Barns rettigheter.....	15

3.3.2 Lov om barneverntjenester.....	17

3.4 Teori og forskning.....	19

3.4.1 Barn som lever med vold i familien.....	19

3.4.2 Omfang av vold.....	20

3.4.3 Beskyttelse mot vold.....	21

3.4.4 Barns medvirkning ved å bli hørt.....	23

3.4.5 Konsekvenser av vold og behov for helsehjelp for å bearbeide traumer.....	25

3.5 Oppsummering	27

KAPITTEL 4

4.0 METODE.....	28

4.1 Rammer for studien.....	28

4.2 Utvalg.....	28

4.2.1 Valg av utvalg.....	29

4.2.2 Utvalgets arbeidsrutiner i saker hvor barn utsettes for direkte vold i hjemmet.....	30

4.3 Datainnsamling: Vignett og intervju.....	30

4.3.1 Pilotering av undersøkelsen.....	30

4.3.2 Gjennomføring av datainnsamling.....	31

4.3.3 Vignett.....	32
4.3.4 Intervjuguide.....	33
4.4 Analyse.....	34
4.5 Forskningsetikk	35
4.6 Reliabilitet og validitet.....	39
4.7 Vitenskapsteori.....	40
4.8 Oppsummering.....	41
KAPITTEL 5	
5.0 PRESENTASJON AV FUNN.....	42
5.1 Hvordan ivaretas barns rett til beskyttelse, til å bli hørt og til helsehjelp.....	42
5.2 Barns rett til beskyttelse mot direkte vold i familien.....	43
5.2.1 Voldsbekymringen unndras foreldre.....	44
5.2.2 Akuttvurdering.....	45
5.2.3 Tiltak som bidrar til å beskytte barna fra ytterligere vold i familien....	47
5.3 Barns rett til å bli hørt når de utsettes for direkte vold i familien.....	53
5.3.1 Samtaler med barna.....	54
5.3.2 Vektlegging av barnas informasjon, samt om den vurderes troverdig..	57
5.4 Barns rett til helsehjelp for bearbeiding av traumer etter å ha vært utsatt for direkte vold i familien.....	60
5.4.1 Tiltak for å sikre barna helsehjelp for traumer.....	60
5.5 Oppsummering	62
KAPITTEL 6	
6.0 OPPSUMMERENDE DRØFTING.....	64
6.1 Barns rett til beskyttelse mot direkte vold i familien.....	64
6.2 Barns rett til å bli hørt når de utsettes for direkte vold i familien.....	71
6.3 Barns rett til helsehjelp for bearbeiding av traumer etter å ha vært utsatt for direkte vold i familien.....	74
6.4 Oppsummering.....	79
6.5 Begrensninger i studien.....	80
KAPITTEL 7	
7.0 AVSLUTNING.....	82
LITTERATURLISTE.....	84
VEDLEGG.....	88

KAPITTEL 1

1.0. SAMMENDRAG

Saker som omhandler barn som utsettes for vold og overgrep er en problemstilling en møter ofte i barnevernet. Voldsutsatte barn skal beskyttes mot ytterligere vold, de har rett til å bli hørt, og til helsehjelp for å bearbeide traumer. Disse rettighetene er lovfestet, og hensikten med denne oppgaven har vært å undersøke hvordan barnevernsarbeiderne ivaretar disse rettighetene hos barn som utsettes for direkte vold i hjemmet.

For å gjennomføre denne undersøkelsen valgte jeg å benytte den kvalitative metoden, og jeg benyttet meg av intervju som ble gjennomført ved bruk av vignett og intervjuguide. Utvalget var 6 barnevernsarbeidere fra to barnevernstjenester som hadde vært med i prosjektet «Barn som lever med vold i familien» (Heltne og Steinsvåg, 2010). Dette valget ble gjort fordi disse hadde hatt spesielt fokus på temaet, og laget rutiner for arbeidet. På denne måten kunne jeg få belyst erfaringene de hadde gjort.

I undersøkelsen kom det frem at barnevernsarbeiderne var veldig fokusert på barnas behov for beskyttelse, når de ble utsatt for vold. Det kom frem at barnevernsarbeiderne var usikre på om de klarte å beskytte godt nok. Barnas rett til å bli hørt, ble også vurdert som viktig. De snakket med barna i alle faser av arbeidet. Det kunne likevel tolkes som om barna måtte fortelle, og at konsekvenser knyttet til at de fortalte ikke ble fokusert nok på. Barnas behov for bearbeiding av traumer kom i bakgrunnen, og ble ikke ivaretatt godt nok. Dette fremsto som bekymringsfullt med tanke på de konsekvenser dette kan få for dem som voksne.

Konklusjonen er at barnevernsarbeiderne har mye fokus på å vurdere hvordan de best kan beskytte barna, og å snakke med barna når de utsettes for direkte vold i familien. Retten til helsehjelp for traumer hos barna fremsto imidlertid å være glemt i dette arbeidet.

KAPITTEL 2

2.0. INTRODUKSJON

I løpet av de siste årene har temaet om barn som lever med vold i familien fått stor oppmerksomhet. Saken om 8-år gamle Christoffer Kihle Gjerstad, som ble mishandlet til døde i sitt eget hjem, har vært med på å aktualisere temaet. Det har også vært spesielt fokusert på fra statlig hold, spesielt i etterkant av Norges offentlige utredninger nr.3 (Justis og politidepartementet, 2003). Denne omhandler retten til et liv uten vold med fokus på menns vold mot kvinner i nære relasjoner. Det ble etter denne utredningen satt i gang et prosjekt kalt «Barn som lever med vold i familien. 2004-2010» (Heltne & Steinsvåg, 2010). Nylig er det også kommet forslag om endringer av Lov om barneverntjenester (1992) for å bedre barnevernets mulighet til å sette inn tiltak, for å gi barn større mulighet til deltakelse og å bli hørt, og for å kunne sikre barns utvikling en bedre beskyttelse (Barne-, likestillings-, og inkluderingsdepartementet, 2012; Barne-, likestillings-, og inkluderingsdepartementet, 2013).

Vold blir av Isdal (2000) beskrevet som handlinger mennesker gjør mot andre for å tvinge dem til å gjøre noe de ikke har lyst til, eller for å stoppe dem i å gjøre noe de har lyst til. Dette er en vid definisjon av begrepet, og herunder ligger blant annet både fysisk, psykisk og latent vold. En kan eksponeres for vold ved at en er vitne til at andre utsettes for vold. Dette kan og skje ved at en ser eller hører andre bli utsatt. Når en blir utsatt for direkte vold, opplever en å være den som volden rettes mot. Vold kan ha store konsekvenser for de som er utsatt. På den ene siden har en de fysiske skadene som blant annet kan dreie seg om blåmerker, sår, brennmerker og brudd. På den andre siden har en de psykiske skadene. Dette kan være blant annet at volden fører til traumatisering. Hendelser som kan være, eller oppfattes å være, trusler mot eget eller andres liv, eller hendelser som innebærer alvorlig skade eller trusler om skade, kan medvirke til traumatisering. Dette kan skje når de som opplever hendelsene samtidig opplever stor grad av frykt og hjelpeløshet (Haavind & Øvreeide, 2007). For barn kan det å bli utsatt for vold også føre til at en utvikler tilknytningsforstyrrelser og det kan føre til atferdsforstyrrelser. De psykiske belastningene av volden kan også være årsak til at barn blant annet får søvnproblemer, lærevansker, konsentrasjonsproblemer, aggresjonsproblemer og det kan føre til angst, og frykt for å være alene (Osofsky, 1999). Dersom barna ikke får hjelp til å få slutt på volden og helsehjelp til å bearbeide sine opplevelser, kan konsekvensene bli store.

Ungdom og voksne som har levd med vold i familien har større sjanse for å få både fysiske og psykiske problemer som voksne. De har en forhøyet risiko for selv å bli voldsutøvere, samtidig som de også står i fare for å også bli utsatt for overgrep som voksne.

I Mossige og Stefansen (2007) sin selvrapporteringsstudie blant avgangselever i videregående skole, kom det frem at 25 % av dem hadde opplevd å bli utsatt for direkte fysisk vold av en voksen i familien. Minst en gang var 8 % av studentene blitt utsatt for grov vold fra foreldrene. Disse tallene viser at dette ikke er et problem vi kan ta lett på, og det krever handling. De som i tillegg til politiet har ansvar for å handle i forhold til barn som utsettes for vold er barnevernet. Barnevernet har i Lov om barneverntjenester (1992) plikt til å sikre at alle barn får en trygg og god omsorgssituasjon, og at ingen lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling. Barnekonvensjonen (1989) er også lovfestet, og en del av lovverket som barnevernet må forholde seg til. De tre P-ene blir av mange beskrevet som en oppsummering av konvensjonens betydning for barn. Protection, Provision og Partisipation omfatter barnets rett til beskyttelse, rett til ressurser og rett til deltakelse (Høstmælingen, 2003). Med utgangspunkt i disse rettighetene ligger det en forpliktelse i å beskytte barn som utsettes for vold i familien, samt sikre at de får mulighet til å fortelle, og at de får den hjelpen de har behov for etter å ha vært utsatt for vold. For å kunne gi den hjelpen som er nødvendig må en ha kunnskap om temaet. Å bidra med kunnskap om feltet var ett av målene med prosjektet «Barn som lever med vold i familien» (Heltne og Steinsvåg, 2010).

Prosjektet «Barn som lever med vold i familien. 2004-2010», ble avsluttet i 2010 med en sluttrapport (Heltne & Steinsvåg, 2010), som oppsummerte arbeidet som var blitt gjort. Prosjektet var initiert av Barne- likestillings og inkluderingsdepartementet, og var en del av regjeringens handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. Prosjektet var et samarbeid mellom Alternativ til Vold (ATV), og Senter for krisepsykologi (SfK). Det hadde som hovedmål å øke kompetansen om vold, bidra til å utarbeide nye retningslinjer og arbeidsrutiner til bruk i disse sakene. Videre skulle det bidra til å utarbeide nye metoder for arbeid med barn som lever med vold i familien. Prosjektet var i to deler hvor den første delen fra 2004-2007 hadde familievernnet som sin målgruppe, og fra 2007-2010 var barnevernet målgruppe. I prosjektperioden ble utvalgte instanser og tjenester veiledet spesielt for å få integrert kunnskap og utviklet metoder. I prosjektperioden ble det også samlet teori og forskning som omhandlet temaet «barn som lever med vold i familien». Videre ble det utgitt materiell til bruk i arbeidet mot vold i familien, og det ble avholdt seminarer og kurs over hele landet.

I sluttrapporten (Heltne & Steinsvåg, 2010) som oppsummerer det arbeidet som er gjort, blir det løftet frem at barn som utsettes for direkte vold var ett av temaene som prosjektet ikke hadde klart å få belyst godt nok. Selv om en utsettes for vold også når en er vitne til vold, så er det et paradoks at barn som selv blir utsatt for direkte vold forsvinner i prosjektet, noe prosjektet selv også viser til. Det kommer imidlertid frem at dette også er et fenomen i internasjonale studier. Forskning knyttet til direkte vold mot barn er mangelfull (Jenney, 2011). Dette påpekes også av Eriksson & Näsman (2012), som viser til at forskning rettet mot barn med vold i familien som tema, har vært knyttet til tema som sosialisering, traumer og teorier rundt barnas utvikling. Etter at prosjektet «barn som lever med vold i familien» var slutført, har det også vært mangel på studier rettet mot de barneverntjenestene som var med i prosjektet. Dette leder igjen til at en i liten grad vet hvordan satsningen på kunnskap, arbeidsrutiner og metoder har vært med på å sikre bedre ivaretagelse av de voldsutsatte barna.

Formålet med denne studien har vært å kunne identifisere hvordan det arbeides i forhold til barn som utsettes for direkte vold i familien. Dette ble tenkt gjort ved å snakke med barnevernsansatte ved barneverntjenestene som deltok i prosjektet «barn som utsettes for vold i familien» (Heltne og Steinsvåg, 2010). Bakgrunnen for dette var deres fokusering og vektlegging av dette fagfeltet. Det har videre vært viktig å fokusere på barn som er utsatt for direkte vold, ettersom dette er et forsømt område i forskningen. Barnekonvensjonens hovedpilarer er de 3 P-ene. Protection, Provision og Partisipation. Jeg ønsket også å belyse hvordan barns rett til beskyttelse, deres rett til å bli hørt når de utsettes for vold, og deres behov for helsehjelp spesielt knyttet til de traumene volden kan påføre dem, blir ivarettatt.

Jeg har et ønske om at min fokusering på temaet kan være et bidrag til videre forskning rundt en grein av voldstreet som er lite belyst i forkant. På bakgrunn av dette ønsket jeg å få besvart følgende problemstilling:

«Hvordan ivaretar barnevernsarbeidere barns rett til beskyttelse, å bli hørt og helsehjelp, når de utsettes for direkte vold i familien?»

KAPITTEL 3

3.0. SENTRALE BEGREPER, TEORI OG FORSKNING

Dette kapittelet er tredelt. Jeg vil først gjøre rede for sentrale begreper som omhandler barn som utsettes for direkte vold i familien. Videre vil jeg se på barnet som rettighetsbærer, og gjøre rede for lovgrunnlaget, som følger i barnevernets arbeid i disse sakene, og som vil aktualiseres når barn utsettes for direkte vold i hjemmet. Til sist vil jeg omtale forskning og teori som er relevant til å besvare problemstillingen min.

3.1. Sentrale begrep

3.1.1 Vold

I denne oppgaven vil jeg ta utgangspunkt i Isdal (2000) sin definisjon av vold. Han skriver:

«Vold er enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får den personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil.» (Isdal, 2000, s. 36).

Dette er en svært bred definisjon. Isdal (2000) deler volden opp i fem former:

1. Fysisk vold
2. Seksuell vold
3. Materiell vold
4. Psykisk vold
5. Latent vold

Hvert av disse underpunktene viser til ulike måter å utøve makt og vold på som får mennesker til å gjøre noe de egentlig ikke vil, eller til å ikke gjøre det de har lyst å gjøre (Isdal, 2000).

Den fysiske volden kan eksempelvis være å slå, sparke, klype, riste og holde en annen person for å skremme eller krenke. Den seksuelle volden retter seg mot at personer tvinges til å utføre seksuelle handlinger til tross for at de ikke ønsker dette. Den seksuelle volden betegnes som den mest skadelige volden, ettersom denne volden retter seg mot et av de temaene som er mest tabubelagt, og som mennesker er mest sårbare i forhold til. Materiell vold er når en eksempelvis knuser og ødelegger møbler, klær, biler m.m., for å skremme en annen person til

å gjøre noe denne ikke vil. Når en person benytter psykisk vold, så kan det være å snakke nedlatende, manipulere og true andre til å gjøre noe de ikke har lyst til. Det siste underpunktet av vold er den latente volden. Latent vold er når en går i en konstant frykt for å bli utsatt for nye voldsepisoder (Heltne & Steinsvåg, 2011). I denne oppgaven vil begrepet vold bli brukt som et samlebegrep, uten at det vil bli gått spesielt inn på underpunktene.

3.1.2 Direkte vold

I denne oppgaven, som omhandler hvordan barnevernsarbeidere ivaretar barns rett til deltakelse, hjelp og beskyttelse når de utsettes for direkte vold i familien, er begrepet direkte vold sentralt. Direkte vold er når barnet ikke «bare» er vitne til vold, men når det selv blir utsatt for volden som skjer i familien (Heltne & Steinsvåg, 2010). Volden blir rettet mot, og påført barnet, som da også er «offeret» (Isdal, 2000).

3.1.3 Traume

I denne oppgaven knytter traumer seg til den psykiske påkjenningen det er for barn å bli utsatt for vold i familien, samt den frykten, angsten og hjelpeløsheten dette medfører. Et traume kan være en eller flere hendelser som er av en slik karakter at de oppleves som en trussel mot eget eller andres liv. Hendelsen eller hendelsene skal i tillegg ha «gjort et betydelig emosjonelt inntrykk ved at personen blir redd eller føler seg hjelpeløs.» (Haavind & Øvreeide, 2007, s. 296). Terr (1991) klassifiserer traumene i to typer. Type I favner enkelthendelser som når noen dør, dersom en blir rammet av en naturkatastrofe, eller dersom en kommer opp i en ulykke. Ved type I har den traumatiserte personen symptomer som blant annet misoppfattelser, sjokk, intens redsel og han har svært godt minne av hendelsen. Type II er knyttet til de som har vært utsatt for gjentatte traumatiske opplevelser, som eksempelvis mishandling, seksuelle overgrep og krig. Disse personene kan ha symptomer som blant annet massiv fornektelse, personlighetsproblemer, dissosiasjon og raseri. Det vil i stor grad være definisjonen for Type II som er aktuell i denne oppgaven. Der barn lever med vold er det en stor risiko for at de vil bli preget av dette og utvikle traume.

Barn har større risiko for å bli traumatisert, ettersom de ikke er fullt utviklet med tanke på det sosiale, det følelsesmessige, det kognitive og det personlige. Hendelser som kan føre til traumatisering hos barn er blant annet hendelser som er svært negative, ukontrollerbare og vanskelige å forutsi. Er det involvert trusler mot liv, eller dersom det er voldelige handlinger som skader, samt at den trygge voksne ikke gir beskyttelse, så kan disse hendelsene betegnes

som traumatiserende (Heltne & Steinsvåg, 2011). Behandling av traumer er nødvendig, selv om de to typene traume krever ulik behandling. Type I kan behandles med god støtte fra omsorgspersoner og nettverk. I noen tilfeller vil dette bli merkbart bedre i løpet av få måneder, i andre tilfeller er det nødvendig med terapi i tillegg. Type II må ha terapeutisk behandling, og det er nødvendig med behandling i to faser, hvor den første fasen er akuttbehandling, og den neste er den langvarige behandlingen (Haavind & Øvreide, 2007).

3.2. Barnet som rettighetsbærer

I lys av oppgavens problemstilling har jeg valgt å ta utgangspunkt i barns rettigheter som perspektiv. Problemstillingen knytter seg til hvordan barnevernsarbeidere ivaretar barns rett til beskyttelse, til å bli hørt, og til nødvendig helsehjelp, for de traumer de påføres når de utsettes for direkte vold i familien.

Barns rettigheter har sitt utspring fra FNs verdenserklæring om menneskerettigheter (1948), som ble vedtatt av De Forente Nasjoners Generalforsamling i 1948. Menneskerettighetene beskrives av Høstmælingen (2003) som friheter og rettigheter som individene har overfor staten. Han poengterer videre at disse rettighetene følger internasjonal praksis og overenskomst. I Norge ble menneskerettighetene (1948), inkorporert i norsk lov i form av Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett, 21. mai 1999. Å inkorporere betyr at det blir gjort vedtak om at konvensjonene skal bli intern rett, altså at de blir tatt inn som en av lovene (Høstmælingen, 2003). Her i Norge blir det også av Høstmælingen (2003) vist til at det ligger til grunn en del garantier for menneskerettighetene. Dette kommer frem i Grunnloven (1814), hvor blant annet forbud mot tortur, rett til ytringsfrihet og religionsfrihet omtales. I samme lov har en videre bekreftet menneskerettighetenes stilling i norsk lovgivning, når det skrives at «Det paaligger Statens Myndigheder at respektere og sikre menneskerettighederne.» (Grunnloven, 1814, § 110c).

Inn under Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett, 21. mai 1999, finner vi i dag med tilhørende protokoller:

- Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK)
- Den internasjonale konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK).
- Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP).
- FNs konvensjon om barnets rettigheter (BK).

-Konvensjon om avskaffelse av alle former for diskriminering av kvinner (KDK).

I denne oppgaven vil det i hovedsak dreie seg om den delen av lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (1999) som omhandler barnekonvensjonen, selv om jeg også kort vil komme inn på menneskerettserklæringen (1948).

FNs konvensjon om barnets rettigheter (1989), ble ratifisert av Norge i 1991. Med det menes at Norge forpliktet seg til å følge konvensjonen. I 2003 ble barnekonvensjonen inkorporert i norsk lov, som betyr at det er vedtatt ved lov at konvensjonen skal være gjeldende rett her i landet (Høstmælingen, 2003). Den ble da lagt inn som det 7. og 8. vedlegget, under loven om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (1999).

Som nevnt har Norge tatt på seg forpliktelser når de ratifiserte barnekonvensjonen, men enda sterkere er det at konvensjonen er lovfestet. Det er vedtatt ved lov at barn frem til fylte 18 år har de rettighetene som omtales i barnekonvensjonen, og de har krav på at de blir oppfulgt. Det er partene i loven som skal oppfylle disse. Partene det vises til i loven og i barnekonvensjonen som ligger under loven, er staten som har inkorporert barnekonvensjonen. Dette vises det til i barnekonvensjonen i menneskerettsloven (1999), i artikkel 2 at «De stater som er part i denne konvensjon, skal respektere og sikre de rettigheter som er fastsatt i denne konvensjon for ethvert barn innenfor deres jurisdiksjon..» (Lov om menneskerettighetenes stilling i norsk rett, 1999, vedlegg 8, FNs konvensjon om barns rettigheter, artikkel 2). Noen land har ratifisert barnekonvensjonen med reservasjoner. Dette betyr at de har valgt å ikke forplikte seg til enkelte deler av konvensjonen. Det er imidlertid slik at disse reservasjonene ikke skal gå mot hensikten med konvensjonen. Norge har ratifisert og inkorporert barnekonvensjonen i sin helhet (Høstmælingen, Kjørholt, & Sandberg, 2008).

Barn som innehaver av rettigheter har ikke alltid hatt samme posisjon i samfunnet. I Genevedeklarasjonen (1924) omtales foreldrenes plikter overfor barnet, og ikke barnet selv som individ med rettigheter. Her vises det til at menn og kvinner i alle nasjoner har en forpliktelse til å sørge for barnets beste, uavhengig av rase, nasjonalitet eller religion. I FNs verdenserklæring om menneskerettigheter (1948), er barn nevnt i svært liten grad. Kun i artikkel 25, punkt 2, omtales barn sammen med mødre. Det vises i denne artikkelen til at de har rett til spesiell omsorg og hjelp, og at alle barn har krav på samme sosiale beskyttelse. Ser en på artikkel 2, som sier at alle mennesker har krav på rettighetene som omtales i

erklæringen, tross rase, kjønn, religion, sosial opprinnelse osv., blir ikke alder tatt med i denne oppramsingen. Med denne historien som bakgrunn ser en at barnekonvensjonen (1989) representerer en utvikling med tanke på endring av synet på barn. I denne kommer det tydelig frem at det er rettigheter som barn har, fordi de er barn. Dette er retter som eksempelvis at barnet har rett til navn, rett til utdanning, rett til å bli beskyttet, rett til å bli hørt, og rett til å motta best mulig medisinsk behandling i form av legehjelp og helseomsorg.

Barnet som tidligere ble sett på som en del av foreldrenes plikter, sees nå på som individer som har livserfaringer, kompetanse og kunnskap (Omre & Schjelderup, 2009).

Selv om en ut fra et syn på barn som selvstendige individer hevder at barn er bærere av egne rettigheter, samt at det er lovfestet, så kan det være utfordringer knyttet til dette. Purdy (1994), viser eksempelvis til at selv om barn har rettigheter som gir dem visse fordeler, så er det likevel slik at en del av rettighetene ikke er reelle rettigheter på den måten at det er foreldrene som gjør valgene på vegne av barnet. Her kan en eksempelvis nevne valg av navn, utdanning, hva som skal spises, og hva barnet skal ha på seg. Noe av det samme tar Opdal (2002) for seg når han viser til den avhengigheten som barnet har til sine foresatte, samt den myndighet de har til å bestemme over barnet. På den andre siden kan en si at barn etter barnekonvensjonen kan hevde sin rett i forhold til eksempelvis utdanning og religion, selv om dette ikke er før barnet har nådd en alder hvor det er modent nok til å ta disse valgene. Barn er på mange måter også prisgitt sine omsorgspersoner og de voksne i samfunnet rundt når det kommer til flere av rettighetene. Dette fordi rettighetene blir hevdet og ivaretatt av voksne. Staten har plikt til å sikre at barnets rettigheter blir ivaretatt, men en kan likevel tenke at det er en plikt som i noen tilfeller kan være vanskelig å følge opp. Ser en det i lys av denne oppgaven som retter seg mot barn utsatt for vold i hjemmet, kan barn utsettes for vold i hjemmet uten at det blir fanget opp eller avdekket av helsestasjon, barnehage eller andre offentlige instanser barnet er i kontakt med.

Barnekonvensjonen (1989) bygger på noen pilarer som mange vil betegne som de tre P-ene. Protection, Provision og Partisipation. Dette vil si at barn har rett til beskyttelse og nødvendige ressurser, samtidig som de har rett til deltakelse. Denne oppgavens tema om barns rett til beskyttelse, til å bli hørt, og til helsehjelp, favnes på hvert sitt område av de tre P-ene. Opdal (2002) stiller spørsmål om disse rettighetene egentlig lar seg kombinere når det er slik at artiklene skal vektas likt. Dilemmaer som kan oppstå er at det blir konflikt mellom artiklene, ettersom en kan tenke at en ikke alltid vil ha mulighet til å sikre at alle barnas

rettigheter blir ivaretatt samtidig. En kan stille spørsmål om en har en mulighet til å sikre at barn som forteller at de utsettes for vold, får den beskyttelsen de har rett på. En kan videre problematisere om det ikke er slik at barnet er avhengig av de voksne rundt, med tanke på om barnet blir trodd på. Dersom barnet ikke blir trodd, må det fortsette å bo med omsorgspersoner som utøver vold mot dem. Selv om barnekonvensjonen i menneskerettsloven (1999) skal ha forrang for andre lover der denne gir barn bedre vilkår, kan det likevel oppstå konflikter. Dette kan eksempelvis være mellom barnets rettigheter i barnekonvensjonen (1989), og menneskerettskonvensjonen (1948), som begge ligger under menneskerettsloven (1999). Barnekonvensjonens artikkel 19 viser til at barn skal beskyttes mot vold i hjemmet, og menneskerettskonvensjonen, artikkel 8 viser til at partene skal sikre hjem og familie mot inngripen i privatliv og familieliv.

Det er også dilemma knyttet til barns rettigheter i form av at det er voksne som i stor grad påberoper rettighetene for barn (Søvig, 2009). Dette kan få konsekvenser i form av at barnets rettigheter blir brukt for å fremme den voksnes interesser. På den annen side må en ha voksne som arbeider for barns rettigheter, ettersom det kan være det beste for barnet at det ikke trekkes inn i prosessen. Det er også de voksne som har utarbeidet og formulert rettighetene på barns vegne. Søvig (2009) vurderer at en må se på barnas rettigheter som noe annet enn de voksnes rettigheter. Videre kommer det også frem at det bør være et mål at en i fremtiden i større grad, når en arbeider med å utvikle barns rettigheter, ser på dem ut fra et barneperspektiv. Liden (2004) påpeker at det her i landet er en allmenn tilslutning til prinsippet om barns rettigheter, selv om det er ulike meninger om vektingen av blant annet barns medbestemmelse og beskyttelse. Barnet som innehaver av rettigheter kan med andre ord forstås og tolkes på flere ulike måter, samtidig som det kan knyttes ulike dilemmaer til faktumet at barn har fått disse rettighetene.

Som vist til i avsnittet ovenfor er det mange ulike oppfatninger og vurderinger av barns rettigheter. Med disse ulike perspektivene på rettighetene vil det i denne oppgaven bli forsøkt å belyse hvordan barnevernsarbeiderne ivaretar barns rett til å bli hørt, få helsehjelp og til å få beskyttelse når de utsettes for direkte vold i familien.

3.3. Lovgrunnlag

Som det fremkommer i kapittelet over ble barnekonvensjonen (1989), inkorporert i norsk lov i 2003, under lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk lov (1999).

Barnekonvensjonen har forrang for andre lover. Der hvor det er strid mellom andre norske lover og barnekonvensjonen, er det barnekonvensjonen som skal gjelde. Dette betyr at denne sammen med lov om barneverntjenester (1992), vil være de lovene som en som barnevernsarbeider fortrinnsvis skal arbeide etter.

3.3.1. Barns rettigheter

I denne oppgaven knyttet til barn som er utsatt for vold i familien, er barns rett til beskyttelse i artikkel 19, deres rett til å bli hørt i artikkel 12, og deres rett til å motta nødvendig helsehjelp i artikkel 24, de sentrale rettighetene jeg vil fokusere på. Samtidig sies det i komiteen for barnets rettigheter sin generelle kommentar nr.5 (2003), at det er fire artikler i barnekonvensjonen (1989), som skal fungere som generelle prinsipper for konvensjonen. Som det kommer frem av Høstmælingen, et al. (2008), skal disse prinsippene være med som grunnlag også når de andre artiklene diskuteres. Prinsippene skal også være med å bidra til at statenes gjennomføring av barnekonvensjonen (1989), skal bli så effektiv som mulig (Barnekomiteen, 2003). Sammen med artikkel 12 gjelder dette artikkel 2 om barns rett til likebehandling og ikke diskriminering, artikkel 3 som omhandler barnets beste, og artikkel 6 om barns rett til liv og utvikling.

Artikkel 2 omhandler den retten barn har til å bli likebehandlet, og ikke bli diskriminert på grunn av eksempelvis etnisitet, religion, seksuell legning, hudfarge og funksjonshemming. Urett mot barn kan ikke forklares med annen religion eller kultur. Barns rett til liv, til å overleve og til å vokse opp blir omtalt i artikkel 6. I den engelske oversettelsen blir det i tillegg tatt med barns utvikling. Dette påpekes blant annet av Høstmælingen, et al., (2008), som viser til at dette er mer dekkende. Rett til liv og utvikling som et grunnprinsipp er knyttet til at barn skal få et så godt liv som mulig, og en så god utvikling som mulig. Artikkel 3 omhandler barnets beste. Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som omhandler barn, og den gjelder alle barn frem til de er 18 år. Barnets beste er et svært generelt prinsipp, som skal ta hensyn til alle de ulikhetene som finnes blant barn, samtidig som det skal sikre grunnleggende respekt for barnet som menneske (Høstmælingen, et al., 2008). Barnets beste er et vidt begrep som også vil fange opp og omhandle de rettighetene

som står i fokus i denne oppgaven. Det vil være til barnets beste at det blir beskyttet fra vold, at det får gi uttrykk for sin mening, og at det får riktig helsehjelp. Samtidig vil det også kunne være svært ulike syn på hva barnets beste er, ut fra individuelle hensyn, og også ut fra de ulike landenes syn på hva dette er (Strandbu, 2011). Retten til at alt skal gjøres til barnets beste kan føre til at barn ikke likebehandles. Dette kan skje dersom de som tar avgjørelser på vegne av barnet har ulike syn på hva barnets beste er (Høstmælingen, et al., 2008). Skivenes (2003) beskriver begrepet barnets beste som vagt og uten grenser, og hun viser til mangler i forhold til debatter og diskusjoner om hvilke verdier samfunnet skal legge til grunn for begrepet.

I artikkel 12 omtales barns rett til å bli hørt, og til å få gi uttrykk for det de mener og hvordan de har det. Barnets synspunkter skal vektes ut fra modenhet og alder (Høstmælingen, et al., 2008). Det vurderes som viktig at barnets stemme blir hørt, og at ikke de voksne tar avgjørelser uten at barn får gi uttrykk for egne meninger. Ved å kunne fremme egne meninger, og ved at disse blir «behørig vektet», som det vises til i artikkel 12, vil også barna involveres, og de vil ha mulighet til deltakelse. På den andre siden er det også viktig å understreke at barn har rett til å uttale seg, men de er ikke nødt til å gjøre dette, dersom de ikke ønsker. I saker hvor barn utsettes for direkte vold i familien, vil deres rett til å få gi uttrykk for hvordan de har det være svært viktig. Det å kunne fortelle at de blir utsatt bør være første skritt på veien mot å kunne gi barn en hverdag hvor de ikke trenger å være redd for sinne, aggresjon, krenkende tiltale og fysiske avstraffelser. Barna vil også kunne oppleve at de blir tatt på alvor.

Når det kommer til barnets rett til beskyttelse mot alle former for vold, skade, vanskjøtsel, mishandling og utnyttning, står dette i artikkel 19. Det vises her til partenes ansvar for å sikre barn beskyttelse. De har rett til beskyttelse mot alle former for vold, skade, vanskjøtsel, mishandling og utnyttning som de utsettes for mens foreldre eller foresatte har omsorgen for dem. For barn som utsettes for vold i hjemmet, vil det si at staten har ansvar for å beskytte barna mot dette. Den siste av de tre rettighetene som står i fokus i denne oppgaven er artikkel 24, barnets rett til en optimal helsestandard og behandling. Partene har plikt til å påse at barn får best mulig helsetjenester, og de har plikt til å sikre at barn ikke fratras sin rett til å få de nødvendige helsetjenestene. I saker hvor barn har vært utsatt for direkte vold i familien kan det ofte være behov for en bearbeiding og/ eller behandling, både av de fysiske skadene, men vel så viktig de psykiske skadene barn kan få av å leve i slike situasjoner.

Som vist til tidligere sier artikkel 3 nr. 1 at alle de handlingene som angår barn, samme om de utføres av private eller offentlige, skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn. I punkt 2 omtales barnets beste knyttet til barnets rett til nødvendig beskyttelse og omsorg fra stat og foreldre, eller de som har det juridiske ansvaret for barnet (Høstmælingen et al. 2008). Sammen med artikkel 9 gis staten mulighet til å gripe inn når barn utsettes for eksempelvis omsorgssvikt, vold og overgrep. Artikkel 9 omhandler barns rett til å ikke skilles fra sine foreldre, unntatt når en slik adskillelse er til barnets beste. I noen tilfeller, når det er vold i nære relasjoner, så kan en av konsekvensene bli at barnet må flyttes fra sine foresatte. Dette er en problemstilling som barnekonvensjonen (1989) har tatt høyde for. På den andre siden har en likevel artikkel 16, som tar for seg retten til privatliv. Dette innebærer at barnet ikke skal utsettes for vilkårlig eller ulovlig innblanding i sitt hjem, sin familie, sitt privatliv eller i sin korrespondanse. Barnet skal også beskyttes for ulovlig angrep på sin ære og sitt omdømme. Parallellen til denne finner en i menneskerettserklæringen (1948) artikkel 8, som ivaretar foreldrenes rett til privatliv. Når barn utsettes for vold i hjemmet kan disse rettighetene virke mot sin hensikt, dette fordi volden nettopp skjer i hjemmet, og staten vil da kunne ha mindre mulighet til å ivareta den plikten de har i barnekonvensjonens (1989) artikkel 19 om å sikre barn beskyttelse mot vold i hjemmet.

Barnekonvensjonen (1989) omtaler de pliktene staten har til å sikre at barns rettigheter blir ivaretatt. Konvensjonen omhandler forholdet mellom barnet og staten, og det er kun staten som blir pålagt plikter i denne situasjonen (Høstmælingen, et al., 2008). Staten er pålagt å opprette og igangsette alle administrative og lovgivningsmessige tiltak for at barnets rettigheter som er nedtegnet i konvensjonen skal kunne gjennomføres og følges opp. Hedlund (2008), viser også til at artiklene er skrevet som en forpliktelse for staten og ikke barnet, og de omfatter ikke bare forpliktelse til barnet, men også de forpliktelsene staten har knyttet til både foreldre, og til forholdet mellom barn og foreldre.

3.3.2 Lov om barneverntjenester

Barnevernlovens (1992) formål, er «å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid», samt «å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår» (Lov om barneverntjenester, 1992, § 1-1). Når barneverntjenesten starter opp sitt arbeid i saker hvor barn utsettes for direkte vold i hjemmet, skal arbeidet utføres med bakgrunn i Lov om barneverntjenester (1992) og loven legger

føringer for hvordan arbeidet skal gjøres. I grove trekk starter dette arbeidet ved at barneverntjenesten blir kjent med at det er grunn til å tro at et barn er utsatt for direkte vold i familien, og det vil da bli satt i gang en undersøkelse etter barnevernlovens § 4-3. Undersøkelsens formål er å bringe på det rene om barnet lever under forhold som er skadelige, og gjøre dette på en minst mulig inngripende måte. En undersøkelse kan få 3 utfall. Den kan ende med henleggelse, som betyr at saken avsluttes fordi en ikke kommer frem til at barnet lever i en skadelig omsorgssituasjon, eller en kan sette inn tiltak etter § 4-4. Tiltakene som settes inn etter denne paragrafen har som mål å bidra til at barnet får en god nok omsorg. Som loven viser til er listen over tiltak uttømmende, men det kan eksempelvis være foreldreveiledning, avlastning, tilsyn og økonomisk hjelp. Det siste utfallet en undersøkelse kan få er at omsorgssituasjonen vurderes som så skadelig for barnet at det blir gjort vedtak om omsorgsovertakelse etter barnevernlovens (1992) § 4-12. Når dette arbeidet gjøres, er det også i barnevernloven (1992) føringer for hva som skal vektlegges i arbeidet. En del av disse føringene sammenfaller med de generelle prinsippene i barnekonvensjonen (1989), og med de av barnas rettigheter som det blir spesielt fokusert på i denne oppgaven.

Barnevernloven (1992) § 4-1 omhandler barnets beste. Det legges her vekt på at alle bestemmelser som fattes skal være gjort etter dette prinsippet. I lovens § 1-1 omtales det som tidligere vist til at barn skal ha trygge oppvekstforhold. Med tanke på barns rett til å bli hørt, er dette noe omformulert i Norsk lovgivning. I barnevernloven (1992) § 6-3 heter det at barn som er fylt 7 år, og barn som er yngre og som er i stand til å danne egne synspunkter også skal høres og informeres. I barnevernlovens § 4-12 bokstav a, vises det til at dersom omsorgen som barn mottar er mangelfull, og de ikke mottar den tryggheten og personlige kontakten det har behov for, så kan det fattes vedtak om omsorgsovertakelse. I samme paragraf bokstav c er det nedfelt at samme vedtak kan fattes dersom barn utsettes for mishandling eller andre overgrep i hjemmet.

Ser en på barns rett til nødvendig helsehjelp, blir det i lov om barneverntjenester § 4-10 beskrevet barneverntjenestens mulighet til å fatte vedtak om helsehjelp dersom foreldrene ikke ivaretar dette, og barnet lider av livstruende eller alvorlig sykdom. Samtidig kan dette også gjøres etter tidligere nevnte paragraf i barnevernloven (1992) § 4-12 bokstav b og d. Det vises her til at det kan fattes vedtak om å overta omsorgen for et barn dersom foresatte ikke klarer å påse at et sykt barn får den behandling det har behov for, og dersom det er sannsynlig at barnets helse og utvikling vil bli alvorlig skadet ved at barnet bor hjemme hos sine

foresatte. I tillegg til dette vises det til i Lov om barn og foreldre (1981) at det er ulovlig å utøve vold mot barn, også i forbindelse med oppdragelse. I Almindelig borgerlig straffelov (1902), § 219, er det lovfestet at personer som utøver vold, herunder også familievold, kan straffes med fengsel i inntil 6 år. I Stortingsmelding 15 (Justis- og beredskapsdepartementet, 2013), om forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner, vises det til at barn som eksponeres for vold, har et selvstendig vern etter straffelovens (1902) § 219. Dette på bakgrunn av en kjennelse høyesterett hvor det ble understreket at det ikke var tvil om at det å være vitne til vold var en krenkelse som gav barnet et selvstendig vern. Videre vises det også til at det er sendt forslag på høring om at foreldelsesfristen for drap og seksuelle overgrep mot barn skal fjernes. En kan lede ut fra dette at barn som blir utsatt for vold i alle sine former blir tatt på alvor i økende grad.

3.4 Teori og forskning

Under dette temaet vil jeg først gjøre kort rede for prosjektet «Barn som lever med vold i familien», ettersom dette prosjektet har preget denne oppgaven til en viss grad. Videre vil jeg ta for meg teori og forskning knyttet til vold, samt barns behov for beskyttelse, å bli hørt og helsehjelp når de utsettes for direkte vold i familien.

3.4.1 Barn som lever med vold i familien

«Barn som lever med vold i familien» er et prosjekt som ble initiert av barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet. Senter for Krisepsykologi og Alternativ til vold har samarbeidet om prosjektet som har vart fra 2004 og frem til 2010. De første tre årene ble det fokusert på familievernet, og de tre siste på barnevernet. Prosjektets mandat var å bidra til:

- økt kompetanse om vold i nære relasjoner
- utvikling av rutiner og retningslinjer for arbeid i familier som lever med vold
- metodeutvikling

(Heltne og Steinsvåg, 2010)

Det ble foretatt en systematisk gjennomgang av forskning og litteratur på feltet, og det ble avholdt seminarer og foredrag både på landsbasis og lokalt. Prosjektet gav ut 6 Bulletenger som skulle fungere som nyhetsbrev til de som arbeidet med barn utsatt for vold i familien. Videre ble det gitt ut 5 fagbrev ment for barnevernsarbeidere i det kommunale og statlige barnevernet. I tillegg til dette ble det gitt ut informasjonshefter til ulike instanser, og det kom en sluttrapport etter at prosjektet ble avsluttet som hadde navnet «Sluttrapport for prosjektet «Barn som lever med vold i familien» 2004-2010» (Heltne og Steinsvåg, 2010). Et siste

produkt fra prosjektet var boken «Barn som lever med vold i familien. Et grunnlag for beskyttelse og hjelp» (Heltne og Steinsvåg, 2011).

I de tre siste årene hvor det ble fokusert på barnevernet, ble 6 barneverntjenester tilbudt fagseminar og månedlig veiledning. Deriblant de barneverntjenestene som har deltatt i denne studien.

3.4.2 Omfang av vold

FNs rapport om vold mot barn (UN, 2006), viser til at vold mot barn skjer i alle land og i alle kulturer. Mellom 133 og 275 millioner barn anslås å bli eksponert for vold årlig i hjemmet i følge rapporten. I 2007 ble det gjort en undersøkelse knyttet til vold og overgrep mot barn og unge av Mossige og Stefansen (2007) her i Norge. Det kom frem at 25 % var blitt utsatt for fysisk vold av en voksen i familien, og 8 % var blitt utsatt for grov vold fra foreldrene minst en gang. Barn som lever med omsorgspersoner i hjemmet som utsetter andre i hjemmet for vold, har også en økt risiko for selv å bli utsatt for vold fra voldsutøveren (UN, 2006).

Ser en tallene fra Mossige og Stefansen (2007) sin undersøkelse, var denne av en slik størrelse at det gir et bilde på hvordan forekomsten av vold er hos barn og unge i Norge. Tar en utgangspunkt i en klasse på 25 elever, blir tallene enda mer synlige, og en ser hvor stort problemet knyttet til denne problematikken er. I en klasse med 25 elever vil mer enn 6 elever være utsatt for vold fra en voksen i familien. I undersøkelsen kommer det også frem at forekomsten av vold mot barn er flere ganger forhøyet i marginaliserte familier, hvor eksempelvis foreldre er uten jobb, hvor hovedinntekten er stønad eller trygd eller hvor det er foreldre som lever med rusmisbruk eller psykiske problemer. Levekårsproblemer hos foreldrene ser ut til å øke sjansen for at barn og unge skal bli utsatt for vold. «En uke med vold 2012» (Hellevik & Hjemdal, 2012), er en måling av hvor mange voldssaker som spesielt spurte instanser arbeider med på en bestemt uke. Instansene var eksempelvis NAV, barnevern, politi og krisesenter. 275 ulike instanser deltok i målingen, og det ble registrert 2128 henvendelser denne uken. Noe som tilsa at hver instans denne aktuelle uken arbeidet med 7,74 voldssaker, og dette var en markant økning fra sist måling i 2008. Av disse voldssakene omhandlet 42 % av disse barn yngre enn 17 år, og 15 % barn under 6 år.

3.4.3 Beskyttelse mot vold

Barn som er utsatt for direkte vold har behov for beskyttelse mot ytterligere vold. Heltne og Steinsvåg (2011) viser til at det må tas sikkerhetsvurderinger av situasjonen som barnet er i. Dette poengterer også Munro (2008), som viser til at en slik risikovurdering bør være en rutine i slike saker. Selv viser hun til 5 punkter som hun mener er viktige å få vurdert med tanke på å kunne ivareta barnet. Det første punktet er å finne ut hva som skjer, eller som har skjedd. Dette kan barnevernsarbeidere kartlegge ved å snakke med den som har informert om volden og med familien selv. Det neste punktet er knyttet til hva som kan skje videre. Denne vurderingen tas når en har fått en viss mengde informasjon. Det vil da være viktig å ta stilling til om volden vil komme til å fortsette, eller om det har blitt en endring i foreldrenes måte å se på vold mot barn som kan sikre mot ytterligere vold. Videre vil det være viktig å se på om det er faktorer i familien som kan påvirke familiens fungering slik den er nå. Det tredje punktet knytter seg til hvor sannsynlig det er at de ulike scenarioene skjer. En må stille seg spørsmålet om hvor sannsynlig det er at eksempelvis det mest alvorlige skjer. Det må foretas en sannsynlighetsvurdering. Den neste vurderingen som i følge Munro (2008) bør gjøres er en vurdering av hvor uønskede disse situasjonene er. Dette er et punkt som vil kunne være svært subjektivt, fordi en her skal vurdere om situasjonen er slik at barnet kan leve med dette, om det kan leve med dette hvis det settes inn hjelp, eller om det er så alvorlig at barnet ikke kan utsettes for dette videre. Vurderingen her kan fremstå som en gradering av alvorlighetsgraden. Det siste punktet til Munro (2008) er en samlet risikovurdering av alle komponentene, og av kombinasjonen av hvor sannsynlig det er at situasjonene kan oppstå, og hvor alvorlige de kan antas å bli. Ved bruk av et slikt verktøy vil en i større grad kunne være treffsikre når en skal vurdere hvordan en kan sikre barn som utsettes for vold den beskyttelsen de har behov for. Samtidig er det også viktig å være bevisst hvor en legger terskelen for risikovurderingen (Hoyle, 2008). Er målet å redusere risikoen eller er målet å fjerne risikoen. Heltne og Steinsvåg (2011) viser også til at når det skal gjøres vurderinger over risiko og farlighet, så er det svært viktig at det blir snakket med barna. De kan både med ord og atferd gi uttrykk for om det foregår vold i familien. Søftestad (2005) viser imidlertid også til at en må være bevisst på hvordan barnas uttalelser brukes i arbeidet. Dette fordi det kan være en sikkerhetsrisiko dersom foreldre blir kjent med at voldsanklagen kommer fra barnet selv. Dette kan føre til ytterligere vold og sanksjoner.

Når en har gjort en sikkerhetsvurdering, kan det bli snakk om tiltak som skal bidra til at sikkerheten ivaretas, og barna dermed blir beskyttet. Arnesen & Diesen (2008) som har

utarbeidet den erfaringsbaserte «Klemmetsrudmodellen» viser til at tiltak må inn for å sikre at ikke nye voldsepisoder oppstår. Tiltak som skal beskytte barnet kan være tilsyn og hjemmebesøk, dette tiltakets intensjon er å virke preventivt, og blir blant annet også brukt i politiet. Knudsen (2012) viser til at hjemmebesøk og samtaler med voldsoffer og voldsutøver har som mål å hindre gjentatt vold, og å minske volden. Hjemmebesøk som tiltak for å sikre barnas rett til beskyttelse er et inngripende tiltak, og kan møte motstand hos foreldre. Menneskerettserklæringen (1948) sin artikkel 8, viser til retten til privatliv, men vi kan ikke sette dette opp mot barns rett til beskyttelse i hjemmet når de utsettes for vold. Som Østrem (2004) viser til kan en ikke praktisere en definisjon på vold mot barn i det offentlige rom, og en annen i hjemmet.

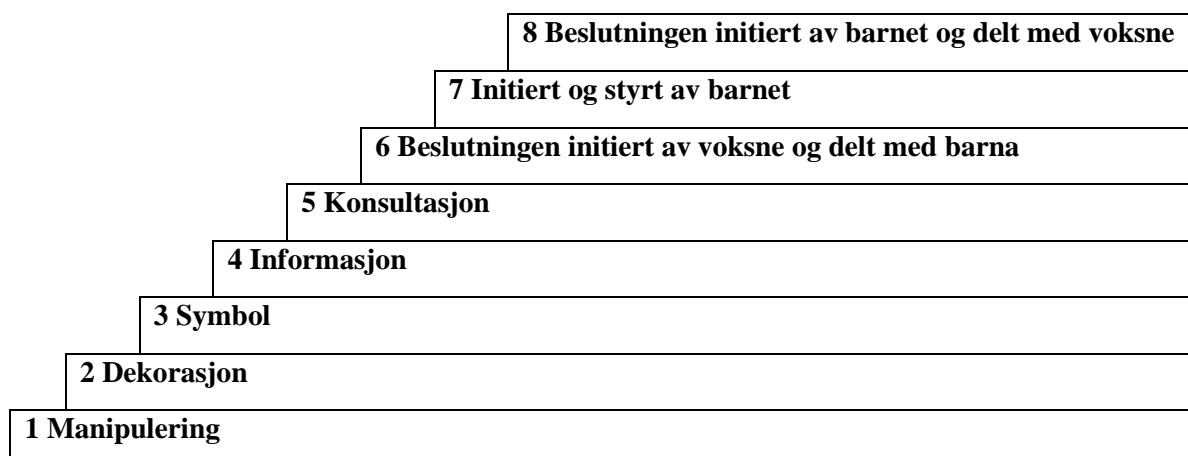
Andre tiltak som kan settes inn for å gi barn beskyttelse kan være sikkerhetsplaner, samtaler med familien, foreldreveiledning og behandling av voldsutøver hos eksempelvis ATV(Alternativ til Vold). ATV har tilbud både til voldsutøvende foreldre og til voldsutsatte barn (Heltne og Steinsvåg, 2011). Det er imidlertid en viss risiko forbundet med behandlingsprogram for voldsutøvere, og den er knyttet til effekten av tiltaket. I flere studier kommer det frem at det ikke er en garanti for at volden stopper, selv om voldsutøver deltar på slike program (Day, Chung, O`Leary, & Carson, 2009; Labriola, Rempel, & Robert, 2008). Slike program kan derfor føre til en falsk trygghet. Welsh & Farrington (2005) har imidlertid funnet at deltakere som var motivert for å gjøre noe med sitt voldsproblem hadde god effekt av programmene.

Samarbeid med andre instanser som arbeider i forhold til barn som utsettes for familievold kan være med på å beskytte dem. Lærere, og barnehageansatte møter barna daglig, og snakker med dem, og er i en posisjon hvor de lettere enn andre kan oppdage om barna fremdeles utsettes for vold. Likeså kan helsesøstre fange opp en slik bekymring på konsultasjoner, som blir foretatt på helsestasjonen (Stanley, Miller, Richardson Foster, & Thomson, 2011). Ved å ha en tett kontakt med samarbeidsinstansene kan en komme tidlig inn og ivareta barnets behov for beskyttelse, dersom det utsettes for vold. Politi kan også være en god samarbeidsinstans i så måte. Dersom de er kjent med at det er en bekymring for vold i et hjem, vil de ha en mulighet til å være ekstra raske dersom de skulle få en melding om eksempelvis husbråk på denne adressen. Det kan også i større grad få frem alvoret når politiet involveres, og samarbeides med i saker hvor barn har blitt utsatt for direkte vold i familien

(NOVA, 2008). Noe som kan gi en preventiv virkning, og som kan bidra til en økt beskyttelse av de voldutsatte barna.

3.4.4 Barns medvirkning ved å bli hørt

Om barn blir hørt og får medvirke kan være svært forskjellig fra sak til sak, og fra situasjon til situasjon. Hart (1992) har beskrevet de ulike formene for å bli hørt og medvirke ved bruk av en stige hvor barn høres og medvirker mer og mer, jo høyere en kommer. Stigen illustreres her:

Hart 1992: 41, min oversettelse

Figur 3.1 Harts stige for barns delaktighet

Hart (1992), viser til at det på de tre første trinnene ikke er deltakelse i det hele. På disse trinnene brukes barnet til et formål, uten at barnet selv er klar over dette, og det er dermed ingen reel deltakelse. Ser en på det første trinnet, er barnet her gitt en mening, men uten å vite det selv. Et barn på ett år som er med i en Lano-reklame vil være på dette trinnet. 2. trinn kan, som det vises til av Eriksson og Näsman (2011), beskrives ved deltakelsen et barn har, når en politiker løfter et barn opp når han skal bli tatt bilde av. På 3. trinn har barnet ingen påvirkning på det som skjer. Barnet er tatt med fordi synet av barnet kan bidra i de voksnes sak. Ser en på de siste 5 trinnene som Hart (1992) beskriver som trinn med grader av medvirkning. Her kommer først trinn 4, som er det stadiet hvor barnet får beskjed om hva som skal gjøres eller hva som skal skje, men det har ingen medvirkning på dette. På trinn 5 får barnet mulighet til å gi uttrykk for sine meninger, og det blir informert. Som Eriksson og Näsman (2011) viser til, skjer dette likevel på initiativ fra de voksne. På 6. trinn er det fortsatt de voksne som tar initiativet, men barnet får mulighet til å delta i beslutningen. På trinn 7 tar barna initiativet og får beslutte, og på siste trinn, trinn 8, blir beslutningen initiert av barnet og det kan sammen med andre ta beslutninger som en borger av samfunnet. Som vist til over,

tilkjennegir disse mange former for deltakelse, eller mangel på deltakelse. I følge Barnekonvensjonen (1989) og Barnevernloven (1992) skal barn få mulighet til å gi uttrykk for det de mener, og deres meninger skal tillegges vekt ut fra alder. I Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementets proposisjon 106L (2013) til Stortinget, om endringer i barnevernloven, gis det uttrykk for at barn i større grad må snakkes med, og de må sikres mer medvirkning i barnevernet. Det vises videre til at voksne må legge til rette for at barn sine meninger kommer frem i saker som angår dem, samt informere barna om sakene. I Norges offentlige utredninger nr. 5, om bedre beskyttelse av barns utvikling fra Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet (2012), vises det videre til at barna må sees på som likeverdige, men at en ikke kan kreve at de skal ha like stor rett og evne til å gjøre valg av avgjørende betydning. Når barn har fått uttale seg og har blitt hørt, skal en med bakgrunn i barnets beste fatte beslutninger. Skauge (2010) fant i sin studie at barn i liten grad ble hørt, og at de ikke var informert om barnevernsaken. Det kom også frem at barnets mening ikke ble vektlagt, dette samsvarte også med funn fra Brekke Skjelvan (2011), sin undersøkelse av barnets stemme i fylkesnemndsaker. Undersøkelsene understreker behovet for mer fokus på barns rett til å bli hørt, og deres rett til medvirkning.

Eriksson & Näsman (2011) hevder at det er spesielt viktig å være oppmerksom på barns rett til å bli hørt i saker som dreier seg om familievold. Når barn utsettes for vold, vil det at de blir snakket med kunne være forutsetningen for at utredningen av saken blir god nok. Ved å få barnas historier om volden, vil en kunne gjøre bedre risikovurderinger, samtidig som en bedre vil ha grunnlag for å vurdere riktige tiltak for familien. Det kommer videre frem at voldsutsatte barn er vant med voksne som ikke ser og bekrefter dem, og at de føler seg maktesløse og har dårlig selvbilde. Ved å involvere dem i utredningen, og snakke med dem, kan barna få et nytt bilde av hvordan virkeligheten kan være. De kan oppleve respekt, og få mulighet til å være med å bestemme, se at deres hjelp er nødvendig, og det kan hjelpe barnet til å oppleve en sammenheng i det som skjer. Det understrekes videre at barn som er traumatiserte av vold kan få bekreftet sine opplevelser når de får delta i utredningen og blir hørt. På denne måten kan de opplevelsene de har bli gjort gyldige, noe som igjen kan gjøre dem tryggere (Eriksson, Cater, Dahlkild-Øhman, & Näsman, 2010). Samtidig viser Eriksson et al. (2010) til dilemma vedrørende barn som har fortalt at foreldre utøver vold. Når dette blir kjent for foreldrene, kan dette skape reaksjoner som fører til at barnet på nytt blir utsatt for vold. Dette er en situasjon som også Søftestad (2005) tar for seg. Hun viser også til at barnet må bli hørt, og at det får være delaktig i det som skjer. Likevel sier hun også at barns

fortellinger i voldssaker ikke bør være eneste bevis for at volden har skjedd, spesielt i saker hvor barn fremdeles bor hjemme. Med dette mener hun at en må utrede sakene, slik at en kan få opplysninger fra andre instanser. Ved å bygge saken rundt barnets fortelling står ikke barnets stemme igjen alene, og en vil kunne forhindre at barnet blir stående igjen med ansvaret og blir utsatt for sanksjoner. Trøften Gamst (2011), viser også til dette etiske dilemmaet som kan oppstå i samtale med barn. Hun sier om dette at «barnets rett til deltakelse forutsetter barnets rett til beskyttelse.» (Trøften Gamst, 2011, s. 30). Det er viktig at barn får fortelle fritt, som det beskrives i Barnekonvensjonen (1989). De skal ikke føle seg presset til å fortelle. Dersom barn fritt forteller om vold i hjemmet må barnets behov for beskyttelse vurderes. En vil da kunne hindre at barnet utsettes for ytterligere vold og sanksjoner fordi opplysningene om vold er kommet frem.

3.4.5. Konsekvenser av vold, og behov for helsehjelp for å bearbeide traumer

Barn som utsettes for vold i familien står i fare for å få både fysiske og psykiske skader. Fysiske skader kan være alvorlig, men de psykiske skadene vil barna ha med seg i lang tid (Killèn, 2008). Barna går i en konstant frykt, og redsel for at nye voldsepisoder skal oppstå i hjemmet. Samtidig som hjemmet er det stedet hvor barn burde være trygge og beskyttet, er det her barna går i konstant alarmberedskap. Denne konstante stressituasjonen er med på å gjøre barna psykisk skadet (Heltne og Steinsvåg, 2011). Bunkholdt & Sanbæk (2008) viser til at grov vold mot barn krever umiddelbare tiltak, men at også mindre grov vold fører til at grunnleggende behov ikke blir dekket, og at dette kan føre til varige tilpasningsproblemer.

De fysiske skadene av vold kan være blåmerker som indikerer klyping, slåing med hånd eller en gjenstand, spark og lignende. Det kan også være brennmerker etter sigarettglør eller varmt vann. I saker med grov vold vil skadene kunne være enda større, brudd i armer, fingre og ribbein, alvorlige hodeskader og i svært alvorlige tilfeller kan det ende med død.

Konsekvensene av å gå i konstant frykt og redsel for å bli utsatt for nye voldsepisoder, og å kontinuerlig være i alarmberedskap, fører til at kroppen utsettes for store stressbelastninger over tid. Dette kan føre til omfattende skader som vil vare over tid. Det kan føre til skjevutvikling, og det kan få konsekvenser for både den fysiske og den psykiske helsen. (Killèn, 2008).

Holt, Buckley & Whelan (2008) fant i sin studie at babyer og småbarn som lever med vold i familien får en ødelagt og forstyrret kontakt og tilknytning med sine omsorgspersoner. Det

kommer videre frem at jo yngre barna er når de opplever vold, jo større blir konsekvensene. Foreldrene som omsorgspersoner skal gi barn en trygg tilknytning. Dette betyr at foreldrene skal møte, og vise at de forstår barnets følelser, og kunne sette navn på disse og forklare disse for barnet. De skal også kunne trygge barnet. Dette klarer ikke en voldsutsatt forelder gjøre, og det klarer heller ikke en voldsutøvende forelder å få til. Barna risikerer derfor både å få tilknytningsproblemer, samt at de får en svekket utvikling og skjevutvikling. Konsekvensene er spesielt store de første årene, ettersom barns utvikling de første årene er så enorm. Når kroppen utsettes for så mye stress som holdes høyt kontinuerlig, påvirker dette kroppen negativt. Barn kan eksempelvis få søvnproblemer, de har større problemer enn normalt i forhold til å holde seg tørre, de kan være redde for mørket, og redde for å være alene (Osofsky, 1999). Videre kan de ha en aggressiv og voldelig atferd, og de har en større risiko for å utvikle atferdsvansker og får vansker med å lære når de blir større. Det er en stor risiko for at de kan utvikle angst, depresjon og alvorlige traumesymptom (Heltne, 2011). De har en sårbarhet i forhold til at de har stor risiko for å få rusproblemer og psykiske problemer når de blir ungdom og voksne, i tillegg til at de selv kan bli voldsutøvere. De er også mer utsatt for å bli utsatt for fysisk vold og seksuelt misbruk (Mossige og Stefansen, 2007). Videre påpeker Hjemdal, Sogn & Schau (2012) at barn som har vært utsatt for vold har en oppsiktsvekkende dårligere fysisk og psykisk helse når det blir voksne. Sternberg, Baradaran, Abbott, Lamb & Guterman (2006) har gjort analyser av barn som utsettes for mer enn en type vold i familien, og funnet at dette er med på å øke sjansen kraftig for at barna utvikler både fysiske og psykiske problemer.

Haavind & Øvreeide (2007) viser til at barn utsatt for traume har behov for traumebehandling, og at de som har de kraftigste traumene, Type II, har behov for noe mer enn den støtten en omsorgsperson gir. Det vises likevel til at når situasjonen er akutt, så er den beste behandlingen at barnet får trygghet og mulighet til å snakke om det som har skjedd, samtidig som det også får informasjon rundt hva som har skjedd, og hva som skal skje. Andre hjelpetiltak for barn som har vært utsatt for vold i hjemmet, og som har blitt traumatisert av dette, kan være eksempelvis tiltak fra BUP (barne og ungdomspsykiatrisk poliklinikk) og ATV. BUP kan gi terapeutisk behandling, og ATV har både individuelle samtaler med barn, og de har gruppetilbud (Aschjem & Sanna, 2005; Aschjem & Sanna, 2009). Steinsvåg (2005) viser til at opp mot 45 % av alle barn som har vært utsatt for vold i familien har behov for behandling i etterkant. Han viser også til at det som likevel hjelper mest, er at det blir slutt på volden.

3.5 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg i første del tatt for meg sentrale begrep som vil bli mye brukt i oppgaven. Videre har jeg omtalt barnet som rettighetsbærer, og hvilke rettigheter som vil bli aktuelle i forhold til denne oppgaven. Lovgrunnlaget som barnevernsarbeidere skal arbeide etter i sakene hvor barn utsettes for direkte vold i familien blir så belyst før jeg til sist har gjort rede for teori og forskning knyttet til temaene i problemstillingen.

KAPITTEL 4

4.0. METODE

Jeg vil i dette kapittelet starte med å gjøre rede for metodevalget for studien min. Dette omhandler i grove trekk valg av utvalg og hvordan intervjuene skal gjennomføres med bruk av vignett og intervjuguide. Videre vil gjennomføringen av datainnsamlingen også omtales under dette punktet. Analyse av dataene jeg har samlet inn vil så bli omtalt, før jeg vil gjøre rede for forskningsetikken knyttet til studien. Jeg vil videre si noe om reliabilitet og validiteten, før jeg til sist gjør rede for den vitenskapsteoretiske rammen jeg vil benytte i denne studien.

4.1 Rammer for studien

I lys av min problemstilling, som er hvordan barnevernsansatte ivaretar barns rett til beskyttelse, deres rett til å bli hørt og til å motta helsehjelp for traumer når de utsettes for direkte vold i familien, så ble den kvalitative metoden vurdert å være best egnet. Dette fordi målet med undersøkelsen er å gå dypere for å finne og tolke de erfaringer som var gjort knyttet til barnevernets arbeid i disse sakene. Det var videre viktig å få frem hvilke vurderinger som var gjort og hvilke faktorer som lå til grunn for vurderingene. Som Grønmo (2004) viser til avhenger metoden av hva en skal forske på og hva en ønsker å finne svar på, og ut fra disse to faktorene tenker jeg at den kvalitative metoden er den riktige for min problemstilling. For å kunne få frem erfaringer og arbeidsmetoder om arbeidet, ble dette vurdert å best kunne ivaretas ved å benytte semistrukturert intervju. I intervjuet ble det benyttet både vignett og intervjuguide for å sikre fokus på tema, og for å få en beskrivelse av barnevernsarbeidernes arbeid i sakene hvor barn ble utsatt for vold hjemme.

4.2 Utvalg

Under dette temaet vil jeg starte med å gjøre rede for valg av informanter til utvalget, og bakgrunnen for dette valget. Jeg vil så si noe om utvalgets arbeidsmetoder i sakene hvor barn utsettes for direkte vold i familien.

4.2.1 Valg av utvalg

Utvalget som ble intervjuet var barnevernsansatte ved noen av barnevernskontorene som deltok i prosjektet «Barn som lever med vold i familien 2007 -2010» (Heltne & Steinsvåg, 2010). Prosjektet ble initiert av barne-, likestillings-, og inkluderingsdepartementet, og hadde som mandat å utvikle metoder, rutiner og retningslinjer, samt øke kompetansen rundt barn som utsettes for vold i familien. Stavanger, Bærum og Porsgrunn barneverntjeneste var 3 av de 6 barneverntjenestene som var med i dette prosjektet, og det ble tatt utgangspunkt i disse. Disse ble valgt ut fra kriterier om at de var med i prosjektet, og at de geografisk lå et stykke fra hverandre, og derfor kunne tilføre studien nyanser.

Ved å velge barnevernsansatte som arbeider ved disse barnevernskontorene, ble det vurdert at informantene ville være personer som hadde ekspertise på temaet, noe som videre ble ansett å kunne være med på å styrke studiens troverdighet. Patton (1987) sier at det ikke finnes noe regel på hvor stort et utvalg skal være i en kvalitativ studie. Størrelsen må blant annet vurderes ut fra hvilke konsekvenser utvalgsstørrelsen vil ha for studien, hvor stort det bør være for å være troverdig, og det må tilpasses størrelsen på oppgaven og den tiden en har til rådighet. I min studie vurderte jeg at utvalgets størrelse burde ligge på mellom 6-8 personer fra disse kontorene. Med tanke på at en masteroppgave er et relativt lite prosjekt, ble det også sett på som viktig at utvalgets tilhørighet var innenfor samme kategori (Grønmo, 2004). Fordi jeg ønsket å få kunnskap om hvordan det arbeides med barn som utsettes for vold i familien innen barnevernet, falt valget på barnevernsansatte. Samtidig var det også et ønske om å få kunnskap om hvordan barnevernet som en sentral aktør med et spesifikt ansvar klarte å ivareta barnas rettigheter knyttet til det å få fortelle, å få helsehjelp og å beskytte barna i disse sakene. På bakgrunn av dette ble barnevernsansatte fra barneverntjenestene som deltok i prosjektet valgt, selv om det er flere instanser som kunne vært med å belyse temaet, som eksempelvis politi, Barnehus, ATV og krisesenterene.

Deltakerne som var med i studien var kvinner mellom 26 og 53 år. Fire hadde arbeidserfaring i barneverntjenesten på 2,5 år eller mindre, en hadde vært ansatt i 5 år og en i over 17 år. To av deltakerne arbeidet i voldsteam, og hadde mye erfaring med voldssaker. De resterende deltakerne arbeidet samtlige i saker hvor barn ble, eller hadde blitt utsatt for vold.

4.2.2 Utvalgets arbeidsrutiner i saker hvor barn utsettes for direkte vold i hjemmet

Barnevernsarbeiderne som ble intervjuet hadde alle tilnærmet like arbeidsrutiner når de jobbet med barn som ble utsatt for direkte vold i hjemmet. Som vist til tidligere hadde barneverntjenestene som informantene arbeidet ved deltatt i prosjektet «Barn som lever med vold i familien». Det kom frem at begge barneverntjenestene hadde brukt dette som grunnlag når de utarbeidet sine rutiner. I Stavanger hadde de utarbeidet egne rutiner, mens det i Porsgrunn var blitt tatt utgangspunkt i Klemmetsrudmodellen (Arnesen & Diesen, 2008). Klemmetsrudmodellen er utarbeidet ved Søndre Nordstrand barneverntjeneste. Dette er en erfaringsbasert metode som brukes i saker hvor det er vold i nære relasjoner. I studien kom det frem at det geografisk var en viss ulikhet når det gjaldt det forberedende arbeidet, ettersom Porsgrunn har rutine på å forhånds-innhente en god del informasjon om barn og familie før de snakker med barn og foreldre. Dette skjedde i de sakene som ikke var akutte her og nå. I akutte saker ble dette naturligvis ikke prioritert.

Alle barnevernsarbeiderne ville i voldssaker starte ut med en samtale med barnet som hadde fortalt om vold, samt vurdert sikkerhetsbehovet ut fra denne samtalen før foreldrene ble varslet om bekymringen. Neste skritt var å gjennomføre en samtale med foreldrene samme dag. Samtalene med foreldrene ble gjennomført hver for seg for å kunne avdekke mulig vold mot ektefelle også. Det ble så avholdt samtale med foreldrene sammen. Etter dette ble det gjort en vurdering på bakgrunn av informasjonen så langt, om barnet kunne bo hjemme, eller om det var nødvendig å akutt plassere ut fra at det var behov for å beskytte barnet fra ytterligere vold eller sanksjoner. Dersom det ble vurdert at det ikke var grunnlag for plassering, ble det satt inn hjelpetiltak som hadde som mål å få slutt på volden og beskytte barnet.

4.3 Datainnsamling: Vignett og Intervju

Jeg vil i denne delen av kapittelet først gjøre rede for pilotintervjuet som ble gjennomført, før jeg går over på hvordan undersøkelsen ble gjennomført. Videre vil jeg kort gjøre rede for vignett (se vedlegg) og intervjuguide (se vedlegg).

4.3.1 Pilotering av undersøkelsen

I forkant av intervjuene av utvalget ble det foretatt et pilotintervju. Et pilotintervju er et intervju som fungerer som en prøve på hvordan alt det planlagte fungerer i praksis. Dette

gjelder hvordan intervjuguiden fungerer, blant annet om spørsmålene gir de svarene en hadde tenkt, hvor lang tid intervjuet tar, og om vignetten virker etter sin hensikt.

Pilotintervjuet ble gjort på en ansatt ved Dalane Barnevern. Tidsbruken viste seg å være grei, og vignetten fikk penset intervjuet inn på temaet. Det viste imidlertid også at det måtte endringer på noen av spørsmålene. Antall spørsmål måtte reduseres og stilles mer åpne, for å bedre legge til rette for at informanten skulle kunne fortelle, og de måtte endres for å ikke fremstå belærende. Svarene som kom i pilotintervjuet var svært interessante. Dette fordi det kom frem ulike dilemma som en kan møte i saker hvor barn har fortalt at de blir utsatt for vold. Samtidig som det kom frem hvordan en kan arbeide med foreldre for å finne løsninger i disse sakene. Eksempelvis kom det frem erfaringer knyttet til at større barn og ungdom kan hevde seg utsatt for vold, for å oppnå andre ting.

4.3.2 Gjennomføring av datainnsamling

Det ble søkt godkjenning av prosjektet hos Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste. 26. september 2012 kom det tilbakemelding om at behandlingen av personopplysningene i prosjektet tilfredsstilte kravene i personopplysningsloven (se vedlegg IV). Det ble da satt i gang med å rekruttere informanter til prosjektet. Barnevernslederne ved Bærum, Porsgrunn og Stavanger barneverntjeneste ble kontaktet pr. e-post. Det ble i e-posten gitt informasjon om studien (se vedlegg I). Det kom raskt positivt svar fra den som hadde det faglige ansvaret ved Stavanger barneverntjeneste. Han fungerte som mellommann, slik at det ble opprettet kontakt med aktuelle barnevernsansatte til studien. Det ble i denne fasen også etterspurt svar fra Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste, og dette ble sendt over. Etter en tid hadde det meldt seg fem barnevernsansatte ved Stavanger barneverntjeneste, som hadde sagt seg villige til å delta i undersøkelsen. Etter en tid kom det også positive tilbakemeldinger fra Porsgrunn barneverntjeneste om at to stykker der var interessert i å delta.

Det lyktes ikke å få deltakere til studien fra Bærum barneverntjeneste. Det ble imidlertid gjort avtaler med fire fra Stavanger barneverntjeneste, og to fra Porsgrund barneverntjeneste. Alle informantene hadde ønske om å gjennomføre intervjuene på sine egne kontorer, og tidspunktene ble avtalt etter deres timeplan og ønske. Intervjuene ble gjort med utgangspunkt i intervjuguiden (se vedlegg III) og vignetten (se vedlegg II). Under intervjuene ble det benyttet lydopptaker, samtidig som det ble tatt notater.

Intervjuene ble gjennomført ved at informantene først fortalte om alder og erfaring. Etter dette ble vignetten lagt frem. Informantene gjorde rede for hvordan de ville arbeidet dersom de hadde fått en slik sak som fremkommer i vignetten. Dette var en god måte å få informantene inn på temaet, og en nyttig måte å få innsikt i hvordan det blir arbeidet i disse sakene. Når informantene var ferdige med informasjonen knyttet til arbeidsmåten i forhold til vignetten, ble vignetten tatt fra dem. Intervjuet fortsatte etter dette med utgangspunkt i intervjuguiden, hvor målet var å komme inn på de delene av temaet som ikke var berørt i vignetten, og hvor en også kunne få kunnskap om den erfaringen barnevernsarbeiderne hadde gjort i disse sakene. Dette ble som tidligere nevnt gjort for å fristille informantene fra vignetten når de skulle svare på spørsmålene, slik at en i større grad fikk deres erfaringer, mer enn at svarene var knyttet opp om den aktuelle historien.

Etter å ha gjennomført de to første intervjuene ble det klart at det måtte gjøres korrigeringer i rekkefølgen på spørsmålene i intervjuguiden, ettersom et av spørsmålene gav andre svar enn det som var forventet. Svarene var innenfor temaet, men hørte bedre sammen med spørsmål som kom senere i intervjuguiden. Intervjutiden strakte seg fra ca.45 minutter til ca. 1 time og 10 minutter. Da intervjuene var gjennomført ble transkriberingene gjennomført på bakgrunn av lydopptakene, samt notatene som var gjort.

4.3.3 Vignett

Jeg brukte vignett i min undersøkelse fordi denne ville kunne lede informantene inn på temaet for oppgaven, og for å få informasjon om hvordan de ville arbeidet i en slik bestemt situasjon. Vignett omtales av Finch (1987), som hypotetiske, korte historier om bestemte situasjoner. Disse legges frem for informantene, og de blir bedt om å svare ut fra dem. I min studie var disse en god måte å få konkretisert tema på, og jeg fikk god informasjon om hvordan de arbeidet i disse sakene.

Vignetten som ble brukt i intervjuene:

Skolen er bekymret for Trond på 7 år. Han klarer ikke sitte i ro på skolen, han har problemer med å konsentrere seg og han kommer lett opp i konflikter. Han er vår for høye lyder, og kan da holde seg for ørene. Mor og far har som svar på skolens bekymring beskrevet gutten som utfordrende også hjemme, og gitt uttrykk for mistanke om at han kan ha ADHD.

I en leke-situasjon i dag hvor en klassekamerat falt og slo seg, fortalte Trond at han også får vondt, når moren hans dytter ham ned trappa, slik at han faller og slår seg. Når læreren tar gutten til siden for å snakke med gutten om det han fortalte, blir han tydelig engstelig, og sier at mor ikke pleier å gjøre det nå lenger. Læreren har tidligere observert at gutten en gang har hatt blåmerke ved øret, og at han ved en senere anledning hadde et sirkelrundt sår på armen. Gutten kunne i disse situasjonene ikke huske hvordan han hadde fått merkene. Skolen tar nå kontakt med barnevernet.

Hva ville du gjort i denne situasjonen?

Vignetten var ment å fungere som et verktøy for å spisse respondentene inn mot den delen av temaet som prosjektet dreiet seg om. Ut fra vignetten ble hver informant bedt om å si noe om hvordan de ville arbeidet i forhold til denne spesielle saken dersom de som barnevernsarbeidere var blitt gjort kjent med den. Ved å bruke vignetten ble samtalen med det samme ført inn på temaet som studien handler om. Informantene svarte på hvordan de hadde arbeidet i en slik sak, og dette ledet til at det var unødvendig å stille en del av spørsmålene i intervjuguiden. Etter at informantene hadde svart på hvordan de ville arbeide i forhold til vignetten, ble denne fjernet. Dette ble gjort for at ikke denne skulle virke hemmende ved at informantene svarte ut fra den, når de ble spurt om erfaringer fra arbeidet sitt med barn utsatt for vold i familien.

4.3.4 Intervjuguide

Grønmo (2004), viser til at kvalitative intervju oftest bærer preg av fleksibilitet. De er ikke strukturerte i form av faste spørsmål med svaralternativer, men har mer retningslinjer for det innholdet intervjuet skal ha. De semistrukturerte intervjuene er delvis planlagte, og delvis basert på fleksibilitet, hvor intervjuet kan sees på som en samtale mellom respondenten og forskeren, hvor forskeren leder samtalen (Kvale & Brinkmann, 2010). I denne studien ble det benyttet semistrukturert intervju, hvor intervjuguiden inneholdt spørsmål med ulike emner fra temaet som intervjuet skulle omhandle. Samtalen rundt temaet var likevel den viktigste, og den startet opp med bruk av vignetten.

Etter at vignetten var brukt ble spørsmålene fra intervjuguiden stilt dersom informantene ikke hadde kommet inn på noen av ønskede momentene. Denne måten å fylle på med spørsmål i etterkant av vignetten tenker jeg var greit for informanten som da fikk svare også på de delene

som ikke var kommet frem ved bruk av vignetten. Intervjuguidens spørsmål ble bare brukt i forhold til de emnene som det ikke hadde blitt sagt noe om i vignetten. Intervjuguiden hadde etter endringene som ble gjort etter pilotintervjuet noen store hovedspørsmål som informanten skulle svare på, samtidig som jeg hadde notert noen oppfølgingsspørsmål for å sikre at jeg fikk svar på ulike nyanser som jeg vurderte som interessante. Disse ble kun brukt dersom det var behov for å utdype informantenes svar.

Intervjuguiden var utformet med spørsmål som var knyttet direkte til det jeg ønsket svar på i studien, -barns rett til beskyttelse, å bli hørt og helsehjelp. For å sikre at informantene hadde samme forståelse som meg i forhold til disse temaene, hadde jeg oppfølgingsspørsmål som kunne utdype dette. Eksempel på dette var at jeg hadde et underspørsmål under helsehjelp som spurte direkte om den delen av helsehjelp som knytter seg til traume. Dette underspørsmålet fikk jeg behov for i alle intervjuene. Etter å ha gjennomført de to første intervjuene fant jeg det nødvendig å endre noe på intervjuguiden. Denne endringen var knyttet til spørsmål 3 som lød: «Hvordan påvirker det arbeidet ditt at det er barn som blir utsatt for vold?». De svarene jeg fikk på dette spørsmålet knyttet seg opp mot den påkjenningen det var for barnevernsarbeideren å stå i disse sakene. Jeg valgte derfor å vente med dette spørsmålet til jeg kom til spørsmål 4, og tok dette med som et oppfølgingsspørsmål fordi det hørte mer naturlig inn her. Dette viste seg å være riktig ettersom samtlige informanter forsto spørsmålet på samme måte. I forhold til temaet under spørsmål 3 medførte ikke endringen noen problemer med å komme inn på dette. Temaet kom oftest opp naturlig, og der det ikke kom opp, falt det naturlig å stille oppfølgingsspørsmålene som tilhørte spørsmål 3.

4.4 Analyse

Intervjuene var innholdsrike, med mye interessant og lærerik informasjon. På bakgrunn av dette, samt at de var ganske lange, falt valget på meningsfortetting som analysemetode. Kvale og Brinkmann (2010) viser til at meningsfortetting er en måte å komprimere informantenes uttalelser, slik at en med et lite antall ord kan gjengi meningen. Jeg fulgte derfor de 5 trinnene som denne formen for analyse kan ha i følge Kvale og Brinkmann (2010).

Trinn 1 omhandler det å lese gjennom intervjuene. Dette ble gjennomført ved at jeg selv gjennomførte intervjuene, og tok notater og opptak på bånd, samtidig som jeg transkriberte dem etterpå. Trinn 2, som omfatter det å finne og bestemme de naturlige meningsenhetene,

gjorde jeg ved å dele opp meningsenhetene i intervjuene, og sette dem inn i en tabell for meningsfortetting. Ved hjelp av denne kunne jeg også på en oversiktlig måte gjennomføre trinn 3, hvor jeg forsøkte å finne de sentrale temaene i meningsenhetene. Jeg forsøkte å være bevisst på å gjøre tolkningene på en så fordomsfri måte som mulig (Kvale og Brinkmann, 2010).

Trinn 4 dreide seg om å undersøke meningsenhetene med bakgrunn i prosjektets formål, som er å finne ut hvordan barnevernsarbeidere ivaretar barns rett til deltakelse, hjelp og beskyttelse, når de utsettes for direkte vold i familien. Jeg delte opp disse 3 temaene, og forsøkte å finne de sentrale meningsenhetene som var knyttet opp til hver av dem. I siste trinn, trinn 5, knyttet jeg de sentrale delene under hvert tema sammen som en oppsummering av de funnene jeg i min undersøkelse fikk.

4.5 Forskningsetikk

I forkant av studien ble det søkt om godkjenning av prosjektet fra Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste, for å sikre at arbeidet ble gjort etter personopplysningsloven. Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste er den instansen som gir uttalelse i forhold til om personvernet blir ivaretatt når en studie blir gjennomført. Det var viktig å få en vurdering av om eksempelvis gjennomføring av prosjekt, oppbevaring av materiale, det informerte samtykket og ivaretagelse av anonymitet var god nok. 26. September 2012 ble det gitt godkjenningen for prosjektet.

I de forskningsetiske retningslinjene for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi (2005), vises det til at forskningen som gjøres skal bunne i en grunnleggende respekt for mennesket. Her understrekes det at det skal tas hensyn til både valg av tema, relasjonen til deltakerne i studien, og hvordan forskningsresultatene fremstilles.

Mer inngående har en et ansvar for å ivareta og legge til rette for at en utviser respekt på flere plan før, under og etter en studie. De forskningsetiske retningslinjene (2005) viser til at en skal vise respekt for alle de avgjørelser som deltakerne på studien tar, og at en får samtykke om de ønsker å delta. Det er deres opplevelser som skal studeres. Det er viktig at en hele tiden er var for om en ivaretar deltakernes egentlige ønsker. Vil de være med på denne studien, eller føler de seg tvunget? Et viktig moment er eksempelvis at de er informert om at de har

mulighet til å trekke samtykke når de måtte ønske dette. Andre tilfeller hvor en må være bevisst på kravet om å ivareta respekten for menneskeverdet kan være vurderinger knyttet til om studien retter seg mot personer som i liten grad klarer å ivareta egne interesser. En må også være bevisst det ansvaret en har for å ivareta anonymitet og konfidensialitet.

Respondentene i studien ble informert om studien både i forkant og umiddelbart før intervjuet skulle starte, og de skrev også under på samtykke om at de ønsket å være med. (Informert samtykke- se vedlegg) De ble videre informert om sin mulighet til å trekke seg på et hvilket som helst tidspunkt, dersom det ønsket det. Dette ble gjort slik at de visste hva slags undersøkelse de var med på, og under hvilke forutsetninger de var med. Det er også en trygghet for informantene å være kjent med at deres opplysninger vil bli anonymisert, ettersom de arbeider i et felt som er underlagt streng taushetsplikt.

De forskningsetiske retningslinjene (2005) legger også føringer for at en må ta hensyn til tredjeparten i en studie, dette er de som omtales, og som studien indirekte handler om. Videre skal det tas særlig hensyn i forhold til barn, og deres krav på beskyttelse i en studie. For alle involverte deltakere skal en være observant for ikke å krenke privatlivet eller relasjoner mellom mennesker som står hverandre nær. I denne studien var det spesielt viktig å være bevisst på at informantene som arbeider med barn som utsettes for vold i familien skulle uttale seg om eksempelvis arbeidsmetoder og erfaringer, og ikke enkeltsaker eller personer. Dette fordi arbeidet deres er rettet mot en tredjeperson, som er barn. Det har derfor vært viktig å være bevisst på at ikke noe informasjon som er knyttet til enkeltbarn spesielt skal komme frem i materialet, men at det skal være hvordan det generelt arbeides i forhold til disse barna. Dette ble tatt opp i forkant av intervjuene. I den grad det ble vist til eksempler, ble disse anonymisert til å ikke kunne gjenkjennes.

I forhold til det materialet en får etter en studie er gjennomført, så vil også respekten for menneskeverdet være en viktig ledesnor her. Deltakerne må få kjennskap til hva materialet skal brukes til på forhånd. De må få vite hvordan det skal brukes, hvordan det skal lagres, hvor og hvor lenge det skal lagres, og hvem som har tilgang til materialet. Med denne kjennskapen har de mulighet til å stille spørsmål og krav til hvordan materialet knyttet til dem blir ivaretatt, og de skal hele tiden ha mulighet til å trekke seg fra studien. Dette ble ivaretatt ved at barneverntjenestene i første kontakt fikk informasjon om hva slags undersøkelse dette var, og hva den skulle omhandle. Det ble også informert om i hvilket tidsrom dataene skulle

oppbevares. Dette ble også understreket i forkant av intervjuet, hvor det også ble informert om hvordan materialet skulle lagres, og hvem som hadde tilgang til materialet. Det ble videre fremvist kopi av tilbakemelding fra Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste.

Kvale & Brinkmann (2010) deler opp forskningsprosjekt i 7 stadier. Han viser til at en i alle disse kan møte etiske problemstillinger, som sammenfaller med kravet om å ivareta respekten for menneskeverdet. Jeg har forsøkt å ta utgangspunkt i disse når jeg har arbeidet med prosjektet. Disse stadiene er: tematisering, planlegging, intervju, transkribering, analysing, verifisering og rapportering. Med utgangspunkt i disse stadiene vil en ha mulighet til å sikre at en ivaretar respekten for menneskeverdet i masterprosjektet.

Det første stadiet er tematisering. På dette stadiet ble det gjort en vurdering av at en studie av hvordan det arbeides i forhold til barns rett til beskyttelse, å bli hørt, og til å få helsehjelp, hadde en verdi vitenskapelig sett. Kvale & Brinkmann (2010) viser til at det også bør ha en verdi for menneskene studien angår, noe jeg tenker den har. Ved å finne ut hvordan disse rettighetene ivaretas, så vil en kunne identifisere områder som kan forbedres, noe som igjen gjør at studien kan ha verdi også for barnevernsarbeiderne direkte og barna det arbeides i forhold til indirekte.

Planleggingen er det neste stadiet. I masterprosjektet var det viktig at barnevernsarbeiderne samtykket til å delta i studien, og at de var informert om hva slags studie det var (Forskningsetiske komiteer, 2005). Videre var det viktig at de var kjent med konfidensialiteten knyttet til datamaterialet og hvor, hvem og hvor lenge det skal brukes, samt informert om muligheten for å trekke seg på hvilket som helst tidspunkt. Denne informasjonen ble gitt både i rekrutteringsfasen, og i intervjufasen. Grønmo (2004) sier at deltakerne ikke skal utsettes for skade fysisk eller psykisk ved å være med på studiet. Dette har det vært fokusert på både i forkant og under intervjuene. Viktigheten av dette understrekes også av Kvale og Brinkmann (2010). Saker som omhandler vold, overgrep og mishandling kan være traumatisk for barnevernsarbeidere (Heltne & Steinsvåg, 2011), og et slikt arbeid gjør at en kan bli sekundær- traumatisert. Sekundær- traumatisering kan oppstå ved at en eksponeres for så mange traumatiske hendelser i andres liv at en utvikler traumer selv.

Under intervjuene er det avgjørende at den som blir intervjuet har samme forståelse av tema og spørsmål som den som intervjuer (Silverman, 2011). Dette er med på å vise respekt for den

intervjuedes budskap, samtidig som en sikrer påliteligheten i materialet som brukes videre. Dette ble forsøkt ivaretatt ved å stille oppfølgingsspørsmål slik at misforståelser ble oppdaget. Det neste stadiet hvor det kan oppstå etiske problemstillinger i følge Kvale & Brinkmann (2010), er under transkriberingen av intervjuet. Under transkriberingen ble anonymiteten forsøkt ivaretatt ved at erfaringer ble beskrevet på en måte som ikke kunne lede informasjonen tilbake til kontor eller sak, slik at eventuelle tredjeparter ikke kan identifiseres. En annen mulighet er å ikke benytte seg av den delen av intervjuet som kan identifiseres. Videre er det viktig å være bevisst på at det som blir sagt muntlig ikke alltid får samme betydning skriftlig, og det er da viktig at en er så nøyaktig som mulig for å få frem det budskapet som intervjuobjektet gav.

Under analyseringen var det også viktig å være sikker på at svarene ble tolket riktig (Kvale og Brinkmann, 2010). Når en analyserer og tolker en tekst vil en med de individuelle forskjellene som ligger til grunn hos forskeren påvirke og gjøre valg som vil få konsekvenser for resultatet. I analysen av dette prosjektet har jeg forsøkt å ha en bevissthet rundt viktigheten av dette for å sikre at jeg har tatt hensyn til og tolket materialet ut fra den forståelse og mening som den intervjuede hadde da opplysningene ble gitt. De siste to stadiene er verifisering og rapportering. Verifiseringen knytter seg til det ansvaret en har for å undersøke om funnene en har gjort er pålitelige, og om de faktisk gjenspeiler det som var hensikten. Når det gjelder rapporteringen har jeg forsøkt å ta hensyn til anonymiteten, og jeg har bearbeidet materialet slik at det ikke vil kunne gjenkjennes. Samtidig har jeg forsøkt å være bevisst på å rapportere så sannferdig som mulig ut fra informantenes forståelse og mening.

Gjennom disse stadiene er det også viktig å være observant på egen rolle, og dens påvirkning på studie og resultat. Kvale og Brinkmann (2010) og Braun og Clarke (2006) omtaler hvordan den rolle forskeren har, kan være med å påvirke studien. Det vil derfor være sentralt at en er åpen om denne rollen. I min studie tenker jeg at dette både har vært med og påvirket prosessen, samtidig som det har vært viktig for meg å være bevisst dette.

I forhold til mine informanter, hadde jeg høyere alder enn gjennomsnittet på dem jeg intervjuet, jeg arbeider i barneverntjenesten, og jeg har arbeidet med voldssaker. Det var derfor viktig for meg å være åpen med at jeg arbeidet i barneverntjenesten. Samtidig var det også viktig for meg å understreke at informantene hadde informasjon som var viktig for meg, og som ville være ny for meg. De arbeidet alle i barneverntjenester som hadde arbeidet

spesielt med temaet «barn som lever med vold i familien», og hadde derfor erfaring, kunnskap og kompetanse som gjorde at deres informasjon var viktig.

Min bakgrunn vil også ha hatt innvirkning på hvordan jeg har tolket, analysert og forstått materialet jeg har fått. Dette har jeg forsøkt å være bevisst på dette, og behandlet materialet jeg har fått på en mest mulig nøytral, og på en ikke forutinntatt måte. Jeg er likevel klar over den innvirkningen en har på materialet, sett ut fra egne erfaringer, og fra eget ståsted, og tenker at dette også vil påvirke min oppgave.

4.6 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet og validitet er knyttet til kvalitetssikringen av studien. Reliabiliteten omhandler studiens pålitelighet (Kvale & Brinkmann, 2010). Påliteligheten i studien kan vises ved å gjøre rede for hvordan datainnsamlingen er gjort, og nøyaktigheten av dette arbeidet. Grønmo (2004) sier at innsamling av data må være gjort systematisk og utførlig, og gjennomføringen av innsamlingen må være planlagt godt i forkant. Gjøres dette vil studiens pålitelighet bli god. I forkant av intervjuene ble vignett og intervjuguide nøye planlagt og utformet.

Datainnsamlingen i denne studien ble gjort ved å intervju barnevernsansatte fra barneverntjenester som har fokusert på arbeidet med barn utsatt for vold. På bakgrunn av dette har de spesielt god kompetanse og kunnskap om feltet. Det ble videre vektlagt å gjennomføre intervjuene på samme måte med alle informantene, samt være nøyaktig i transkribering og analyse av informantene.

Validiteten blir av Grønmo beskrevet som «datamaterialets gyldighet i forhold til de problemstillingene som skal belyses.» (Grønmo, 2004, s.231). Dette omhandler blant annet i hvilken grad eksempelvis informantene var en egnet gruppe til å besvare problemstillingen min, og om vignetten og intervjuguiden passet til å belyse problemstillingen. Som vist til over var informantene barnevernsarbeidere med samme erfaring og kompetanse fra feltet som problemstillingen omhandler. Jeg hadde utformet en vignett som var knyttet opp mot temaet og som skulle hjelpe til å sette fokus på temaet. Intervjuguiden var utformet med det for øye, å sikre at de tema som ikke ble omtalt i vignetten, skulle kunne belyses ved spørsmålene fra denne.

4.7 Vitenskapsteori

Thornquist (2003), viser til sammenhengene mellom forskning og vitenskapsteori. Forskeren velger hva som høres, sees og iakttas. «data etableres av forskere ut fra deres forforståelse, ut fra de spørsmål og hypoteser de stiller, og ut fra de begreper, perspektiver og tanke modeller de benytter seg av» (Thornquist, 2003, s.197). Med bakgrunn i dette kan en se at det perspektivet en har med seg når en skal finne tema, lage spørsmål, intervjuer, transkribere, analysere og rapportere, vil farge det produktet en sitter igjen med til slutt. Det vil da være nødvendig å ha tatt stilling til hvilket perspektiv en skal velge (Thornquist, 2003).

I denne oppgaven har jeg hatt et mål om å kunne tolke og fortolke materialet jeg har fått, opp mot teori og opp mot forskning som er gjort på feltet, og på den måten kunne få en best mulig forståelse av de funnene jeg har gjort. Ut fra dette har jeg valgt å ta utgangspunkt i hermeneutikken, eller det som omtales som den meningsfortolkende tilnærmingen, som Gilje og Grimmen (2009) sier kommer fra behovet for å forklare fenomener, og finne frem meninger med fenomenene. Med den meningsfortolkende tilnærmingen i bunn ble valg av metode den kvalitative metoden. I Kvale og Brinkmann (2010) vises det til at denne tilnærmingen ikke kan betegnes som en metode i seg selv, men ut fra kjennetegnene, vil denne i størst grad falle sammen med et kvalitativt metodevalg. En slik metode vil bety at en vil gå mer i dybden og finne forklaringer og tolke de underliggende faktorene i forhold til hvorfor fenomenene er som de er. Ved bruk av en metode preget av en meningsfortolkende vinkling vurderte jeg at jeg ville kunne få innhente de dataene jeg hadde behov for, og jeg ville ha mulighet til å tolke svarene jeg fikk ved hjelp av den hermeneutiske sirkelen. Dette kunne jeg gjøre blant annet i lys av; respondentenes utgangspunkt og erfaringer, de omstendighetene som lå til grunn for at jeg fikk de svarene jeg fikk, samt den konteksten som var utgangspunkt for svarene.

Selv om flere har beskrevet og tolket den meningsfortolkende tilnærmingen (Gunneriussen, 2003), så er tilnærmingens mest kjente begrep den hermeneutiske sirkelen. Den hermeneutiske sirkelen er en måte å se og forstå sammenhengene mellom begrunnelser, forståelser og tolkninger knyttet til samme fenomen, som en på nytt kan prøve å finne begrunnelser for. Det er viktig å bryte ned helheten og forstå og tolke de små delene. Dette fører til ny forståelse. Når en på nytt setter disse sammen til en helhet igjen, så vil en oppnå en ny forståelse av helheten også. Det vises videre til at en hele tiden kan oppnå større forståelse,

ettersom en kan dele helheten opp på ny ut fra den nye forståelsen og gjenta tolkningen. På denne måten fungerer denne sirkelen slik at en har mulighet til å hele tiden kunne øke forståelsen for helheten. Dette fordi en da alltid vil komme frem til en ny tolkning, som kan begrunnes og tolkes på nytt. Dette tenker jeg kan være en god modell for å forklare hvordan og hvorfor jeg har fått det materialet jeg har fått, og kommet frem til de svarene jeg har i oppgaven.

4.8 Oppsummering

Jeg har i dette kapitlet gjort rede for valg av metode som er brukt for å belyse problemstillingen om barnevernsarbeideres arbeider med barn som utsettes for vold i familien, og hvordan de ivaretar barns rett til beskyttelse, å bli hørt og helsehjelp. Jeg har på bakgrunn av utvalg, datainnsamling, analyse og forskningsetikk vist til hvordan jeg har forsket på problemstillingen. Jeg har videre forsøkt å vise til hvordan jeg har vurdert at oppgaven er kvalitetssikret med tanke på reliabilitet og validitet, før jeg til slutt har gjort rede for det vitenskapsteoretiske perspektivet.

KAPITTEL 5

5.0 PRESENTASJON AV FUNN

I dette kapitlet vil jeg presentere mine hovedfunn, og gjøre rede for min forståelse av disse. Drøftingen av funnene vil komme i neste kapittel. I dette kapitlet vil jeg starte med å identifisere de tre hovedtemaene, og hvilke undertema som ligger til disse. Videre vil jeg gjøre rede for hvert enkelt hovedtema med underliggende undertema, og gjøre rede for funnene knyttet til dette. Jeg har valgt å benytte meg av Braun og Clark (2006) sitt perspektiv, og derav illustrert funnene mine i en modell. Hensikten med dette har vært å identifisere de ulike temaene, og visualisere hvor de hører til. Samtidig tenker jeg at denne modellen fungerer som en god måte å få konsentrert og komprimert funnene mine på.

5.1 Hvordan ivaretas barns rett til beskyttelse, til å bli hørt og til helsehjelp

Med denne studien ønsker jeg å få svar på hvordan barns rett til beskyttelse og å bli hørt, samt hvordan deres rett til helsehjelp knyttet til traume blir ivaretatt av barnevernet, når de utsettes for direkte vold hjemme. Med utgangspunkt i disse tre rettighetene fant jeg noen sentrale undertema, som var felles hos barnevernsarbeiderne. Disse undertemaene knyttet til hvordan barnevernsarbeidernes arbeid kan illustreres som det fremkommer på figur 5.1.

Figur 5.1 «Modell for hvordan barnevernsarbeiderne ivaretar barnas rett til beskyttelse, å bli hørt og helsehjelp»

Under kategorien «Beskyttelse» fant jeg i min studie tre undertema som utpekte seg når barnevernsarbeiderne skulle beskytte barna, som vist på figur 5.1. Det første var at voldsbekymringen ble unndratt foreldrene. Når det kom melding om at barnet ble utsatt for vold, ble ikke foreldrene gjort kjent med denne. Barnet ble først snakket med, og det ble gjort vurderinger ut fra denne samtalen, før foreldrene ble kontaktet. Så fulgte en ny sikkerhetsvurdering etter samtalen med foreldrene, som knyttet seg til hvorvidt barnet kunne bli i hjemmet eller om det måtte akutt plasseres. Den siste kategorien for å beskytte barna fra å bli utsatt for ytterligere vold var at det ble satt inn tiltak. Dette kunne være i form av eksempelvis anmeldte og uanmeldte tilsyn i hjemmet, samtaler med barn og henvisning til andre instanser. I forhold til temaet «bli hørt» fant jeg to undertema for hvordan det ble arbeidet for å sikre barna. Det ble gjennomført samtaler med barna i alle faser av arbeidet, og det andre undertemaet var knyttet til om barnas opplysninger ble vektlagt, og hvorvidt de ble vurdert som troverdige. Det siste temaet som jeg har fokusert på i denne oppgaven knytter seg til helsehjelp, og til den spesifikke delen av helsehjelp som knytter seg til traumer.

5.2 Barns rett til beskyttelse mot direkte vold i familien

Barns behov for beskyttelse når de utsettes for vold, hadde stort fokus hos informantene. Det var noe av det første som ble tatt opp hos samtlige barnevernsarbeidere etter at de hadde lest vignetten, og skulle svare på hvordan de ville jobbet med en slik sak. Det var også noe de gav uttrykk for at preget hele forløpet når saken ble arbeidet med. Studien viser også at barnas behov for beskyttelse ble vektlagt mer enn noe annet, noe som ble understreket av en av barnevernsarbeiderne som viste til at «*..sikkerheten til barnet veier tyngst når vi tar avgjørelser i disse sakene.*». Denne rettigheten er også den rettigheten som barnevernsarbeiderne var mest bekymret for at de ikke klarte å oppfylle. Gjennomgående i intervjuene viser barnevernsarbeiderne til at de ofte har en bekymring for at de ikke i stor nok grad, har klart å beskytte barna godt nok. En av barnevernsarbeiderne sa følgende:

«..for det er noe med det at en aldri er trygg nok på om barnet er trygt nok, for de har jo mye mindre å gå på, når de har vært voldsutsatt, eller vitne til vold, eller det har vært alvorlige episoder i familien, så har de på en måte en skade, de har en sårbarhet som andre barn ikke har.».

Aspektet rundt sikkerheten og barnas behov for beskyttelse, som en ser det her, knytter seg til flere faktorer. Dette kan eksempelvis være sårbarhet hos barnet, fysisk eller psykisk skade, barnevernsarbeidernes mulighet til å identifisere sikkerhetsrisikoen, og hvordan det egentlig er for barnet å bo hjemme. Informantene gav uttrykk for at alle slike faktorer var med på å gjøre vurderingen om hvorvidt barna var tilstrekkelig beskyttet enda vanskeligere.

Jeg vil videre komme inn på undertemaene som er knyttet til hvordan barnas behov for beskyttelse ivaretas. Dette er; «Voldsbekymringen undras foreldrene», «Akuttvurdering» og «Tiltak som bidrar til å beskytte barn mot ytterligere vold i hjemmet»

5.2.1 Voldsbekymringen undras foreldre

Barnevernsarbeiderne som ble intervjuet i denne studien sa at det første som ble gjort for å sikre barna beskyttelse når de startet å arbeide i disse sakene var å påse at foreldrene ikke ble kjent med voldsbekymringen før de kom til samtale. En av saksbehandlerne sa:

«De som melder bekymring skal ikke fortelle til foreldre det barnet har sagt om vold og overgrep.»

Ut fra samtlige intervju kom de samme uttalelsene om at foreldrene ikke skulle informeres før barnevernsarbeiderne hadde snakket med barnet og gjort de første vurderingene i saken. For de barnevernsarbeiderne som innhentet informasjon om barn og familie i forkant av samtalen med barnet, var dette viktig å understreke for de instansene de snakket med. Dette ble også understreket i kontakt med meldere. En av barnevernsarbeiderne viste til at:

«dette (forhåndsinnhenting av informasjon) skjer som regel på telefon, og alltid uten at foreldrene er kjent med det. De vi snakker med blir innstendig bedt om å ikke informere foreldrene, og vi informerer om at vi har mulighet til å stille disse kravene i voldssaker.»

En annen barnevernsarbeider sa at «når vi åpner saken overfor foreldrene, og snakker om volden, så må vi vite så mye vi kan for å sikre barnet». Det ble videre vist til at dette var viktig for å kunne både sikre og skjerme barna, og det kom frem at dette også ble gjort fordi foreldre ikke skulle kunne instruere barna i forkant. Barnets situasjon kunne da bli dekket over, og en ville ikke få frem sannheten. Strafferettslig ville det også kunne føre til at bevis ble forspilt.

Funnene indikerer at barnevernsarbeiderne ivaretok barnas behov for beskyttelse ved å ikke informere foreldrene om voldsbekymringen. Denne metoden hindret at barn som hadde fortalt om vold, ble utsatt for ytterligere vold og sanksjoner fordi foreldrene ble kjent med barnets uttalelser. Det ville også hindre at barnets fortelling ble farget av foreldrene, og dermed kunne dekke over det faktum at de ble utsatt for direkte vold i hjemmet. Samtidig kom det også frem at det var en måte å belyse saken, slik at de kunne gjøre alle mulige forberedelser som kunne være med på å sikre barnet beskyttelse når foreldrene ble kjent med bekymringen.

5.2.2 Akuttvurdering

Akuttvurderingen som jeg i dette undertemaet viser til, er den som gjøres etter at samtalen med foreldrene er ferdig. Denne prosessen starter i samtalen med foreldrene. Allerede under samtalen blir det gjort vurderinger knyttet til hvorvidt barna ville ha behov for beskyttelse. En barnevernsarbeider sa at:

«vi må jo konfrontere foreldrene med hva som er kommet frem, og så må vi prøve å gjøre det på en måte som ikke avslører barna før vi vet om vi kan sikre dem, samtidig som vi må konfrontere dem, de må vite hva vi er bekymret for».

Funnene i denne studien viser at det i denne fasen av arbeidet kommer frem mye usikkerhet hos barnevernsarbeiderne knyttet til å kunne sikre barna god nok beskyttelse. Barnas behov for beskyttelse kommer sterkt i fokus så snart foreldrene er kjent med opplysningene om at de skal ha utsatt barnet for vold. Barnevernsarbeiderne sa at de ut fra denne samtalen startet vurderingene knyttet til om barna kan fortsette å bo hjemme, om de må flyttes, eller om det var mulig å flytte voldsutøver. Det var i denne fasen viktig for barnevernsarbeiderne hvorvidt foreldrene erkjente at de hadde utsatt barna for vold, eller om de ikke hadde erkjent. En av barnevernsarbeiderne sa eksempelvis at:

«Uten en erkjennelse kommer vi ingen vei, og sikkerheten til barna er dårligere når ikke det foreligger en erkjennelse».

En annen viste til hvor unik hver sak er, og at hver sak krever sin vurdering av hvorvidt sikkerheten til barnet var god nok etter samtalene med foreldrene, og hvorvidt det var behov for beskyttelse. Funnene i denne studien viste at barnevernsarbeiderne i denne fasen opplevde

stor usikkerhet knyttet til hvorvidt de klarte å ivareta barnas behov for beskyttelse godt nok. En av barnevernsarbeiderne sa:

«Det som er mest vrient er vurderingen i forhold til om vi har grunnlag for å plassere barna. Det må være fare for at de blir vesentlig skadelidende når de kommer hjem. Da plasserer vi barna. Da er sikkerheten ivaretatt. De gangene vi ikke har grunnlag, så er det mer guffent. Da blir vi mindre bekymret hvis foreldrene er rolige, samarbeider godt, og klarer å møte barna når de treffer dem».

Det kom frem i intervjuene at barna i noen tilfeller blir akutt plassert og flyttes i fosterhjem, hvor de bor frem til de er voksne fordi skaden er så stor at de ikke kan bo hos sine foreldre, selv om de erkjenner og ønsker å endre seg. Deres beskyttelsesbehov er da stort sett ivaretatt, selv om det kan bli en vurdering når det kommer til samvær. I andre tilfeller blir barna akutt plassert for en periode. Dette kan skyldes enten at barnevernet ikke får medhold i sin akutt plassering, eller at barnet skal bo i beredskapshjem mens foreldrene tar i mot tiltak for å endre og få slutt på voldsproblematikken. En av saksbehandlerne viste til at det var sjelden at de ikke fikk medhold i voldssakene som gjaldt akutt plasseringer, men sa også at det kunne skyldes en for høy terskel for å fremme sakene.

Studien viser at barnevernsarbeidernes akuttvurdering av barnas behov for beskyttelse må gjøres ut fra flere faktorer. Den må eksempelvis baseres på blant annet barnets uttalelse, atferd og fungering, om foreldrene erkjenner at det har foregått vold eller om de ikke erkjenner. Det må vurderes hvilken forståelse og innsikt foreldrene har i saken, samt deres fungering, atferd og reaksjoner i samtalen. Til sist må det også vurderes ut fra hvilke opplysninger som er kommet fra eventuelle meldere og samarbeidsinstanser. Funnene indikerer at barnevernsarbeiderne opplever at vurderingen og beslutningen knyttet til om barnet skal akutt plasseres, eller om det skal settes inn tiltak og barnet skal bo hjemme, er vanskelig. Det kan se ut som alle disse faktorene sammen er med på å gjøre de vurderingene som skal tas svært komplekse. Spesielt når informasjonen de får ikke er entydig, da blir det barnevernsarbeiderens oppgave å prøve å finne ut hva som er det mest sannsynlige, og hva som vil være det beste for barnet.

5.2.3 Tiltak som bidrar til å beskytte barna fra ytterligere vold i familien

Det siste undertemaet som jeg har funnet i min undersøkelse hvor det gjøres sikkerhetsvurderinger, er når det settes inn tiltak. Når det er gjort en akuttvurdering av at barnas situasjon er av en slik karakter at det ikke er grunnlag for å flytte dem ut av hjemmet settes det inn tiltak. Dette kan være eksempelvis tilsyn i hjemmet, samtaler med barna og samtaler med foreldre. Dette skjer parallelt med at det gjøres en undersøkelse etter barnevernlovens § 4-3, som omhandler barnevernets plikt til å undersøke de saker hvor det er rimelig grunn til å tro at det er forhold som kan ha behov for tiltak etter loven.

En av barnevernsarbeiderne viste til at: *«Vi prøver å bruke undersøkelses-perioden for hva den er god for, for den kan de ikke slippe unna. Da må en prøve å påvirke der.»*

Hvorvidt det var grunnlag for plassering av barna, var en vurdering som ble gjort gjennom hele undersøkelse- og tiltaksfasen. Samtidig kommer det frem i studien at selv om det ikke var bekymring stor nok til at barna kunne akutt plasseres, var det et stort ønske hos barnevernsarbeiderne om å kunne gjøre så mye som mulig for å sikre barna beskyttelse i undersøkelsesperioden. Det ble vist til fra samtlige barnevernsarbeidere at rutinene tilsa at tiltakene skulle settes i gang umiddelbart, noe studien også viser at ble gjort.

Som det kom frem i forhold til akuttvurderingene, sier barnevernsarbeiderne også når det kommer til tiltak at de er svært usikre på om de i stor nok grad klarer å ivareta barnas behov for beskyttelse. Dette preger intervjuene, og går igjen når de uttaler seg om de fleste typene tiltak. I studien snakket barnevernsarbeiderne om flere ulike tiltak. Jeg vil i det videre gjøre rede for de ulike tiltakene, og hvordan barnevernsarbeiderne brukte disse for å kunne ivareta barnas behov for beskyttelse.

Samtaler med barna

Samtaler med barna ble av samtlige barnevernsarbeidere fremhevet som et av de tiltakene som ble satt høyest når det kom til at barnas behov for beskyttelse skulle ivaretas. De viste til viktigheten av å få en relasjon til barnet, for å på denne måten skape rom og trygghet til at barna kunne fortelle dersom de ble utsatt for mer vold. De uttalte også at den tette oppfølgingen etterpå med samtaler med barna var viktig for å forsikre barnet om at de så barnet, og de kunne gi barnet en beskyttelse med å være tett på. Dette kan illustreres med

følgende uttalelser som kom fra barnevernsarbeiderne: *«Vi går på hjemmebesøk for å være tilgjengelige for barna, og prøver å snakke med dem.»* En annen sa:

«For å ivareta barnets behov for beskyttelse, så er barnevernstjenesten nødt til å ha tett oppfølging. Tette og ofte hjemmebesøk, og relasjon til barnet, fordi barnet sitter med sannheten. Det er også viktig at barnet har trygge personer rundt seg, slik at det kan gi beskjed så fort som mulig».

I disse samtalen ble det også brukt tid på å informere barna om hva vold er, og hvilke ulike typer vold som finnes, og hvordan det å bli utsatt for vold er for barn. Flere av barnevernsarbeiderne fortalte at de informerte om dette, og at de viste filmer som omhandlet vold. Eksempelvis filmen «Sinna Mann», som er basert på boka med samme navn, som handler om en far som slår (Dahle, 2003). Videre ble det også vektlagt at vold i alle former er ulovlige. Slik jeg forsto barnevernsarbeiderne her, ble denne informasjonene gitt for å bedre kunne sikre barna beskyttelse. Dette kunne skje ved at de ble trygge på at volden de var utsatt for ikke var lov, samt at de ble kjent med at det var trygge voksne som ville hjelpe dem dersom volden skjedde på nytt. Jeg forsto det også slik at dette kunne være en måte å avdekke om barna var utsatt for andre typer vold som ikke tidligere var kjent. En av saksbehandlerne sa eksempelvis at:

«Barnet må få informasjon om at det ikke er aksept for noen slags type for vold, og informere om alle typer vold.»

Det fremsto også i disse samtalen at det var viktig for barnevernsarbeiderne å trygge barna på at det de fortalte ble trodd på. Dette kunne også føre til at barnevernsarbeiderne ble stående i et spenningsfelt. Spenningsfeltet var mellom det å gi barnet beskyttelse ved å snakke med det og få en relasjon på den ene siden, og uvilje og trenering fra foreldrene på den andre siden. Denne uviljen kunne i verste fall bety at barna ble utsatt for ny vold, i form av instruering av uttalelser og trusler, for å få barna til å snakke mest mulig fordelaktig om situasjonen i hjemmet. Dette kunne føre til at barna gikk tilbake på sine uttalelser, eller sluttet å snakke. Det var stor sammenfallende usikkerhet hos barnevernsarbeiderne rundt dette temaet, som sitatene under viser.

«Og vi vet jo at mange barn blir instruert til å fortelle ting. En blir aldri trygg nok på at barnet er trygt nok, og de har så mye mindre å gå på når de har vært utsatt for vold. De har en sårbarhet som ikke andre barn har,»

En annen sa: *«Det vanskeligste er de barna som sier at det ikke skjer noe, og som avkrefter volden, samtidig som du tydelig ser at her er det ikke greit. Barnet er i en lojalitetskonflikt. Det skjer også at barna går tilbake på sine uttalelser. Hvis de går tilbake på uttalelsene om vold, så er det viktig at vi ikke slipper taket, og gir opp, og det er helt klart en utfordring.»*

Som sitatet over også viser til, så kan en i dette spenningsfeltet også trekke inn lojalitetskonflikten som barna står i, og som kan medvirke til at det er vanskelig å gi dem den beskyttelsen de har behov for. I studien tolket jeg barnevernsarbeiderne dit hen at de var bevisste på lojalitetskonflikten. Samtidig var denne også et moment som kunne føre til at samtalen med barna, som var ment å være et av tiltakene for å beskytte barna, ikke virket etter sin hensikt. Dette fordi barna skjermet foreldrene, eller svarte etter foreldrenes ønske, slik at voldsproblematikken ble dekket over. Slik jeg forsto barnevernsarbeiderne var dette en bekymring de ofte sto overfor i disse sakene. Selv om det kom frem at det i noen få tilfeller ble gjort vurderinger knyttet til å stoppe samtalen, så tolker jeg materialet slik at samtalen oftest ble opprettholdt, men at det ble forsøkt å gjøre tilpasninger.

Tett oppfølging i form av tilsyn, hjemmebesøk og kontorsamtaler

Tett oppfølging var også tiltak som ble brukt i de sakene hvor barn ble utsatt for direkte vold hjemme. Den tette oppfølgingen dreide seg i hovedsak om tilsyn, hjemmebesøk og kontorsamtaler. Tilsyn var besøk i hjemmet, som var både uanmeldt og anmeldt, og som hadde som formål å avdekke vold i hjemmet. Tilsynene ble satt inn akutt etter at voldsbekymringen var avdekket, og når barnevernsarbeiderne ikke hadde grunnlag for å akutt plassere barna. Ingen av de intervjuede barnevernsarbeiderne hadde noen gang opplevd å avdekke vold med bruk av dette tiltaket. Som en av saksbehandlerne sa:

«Man er jo veldig sjelden til stede når barn blir utsatt for vold – altså ingen ser jo hva som skjer mellom dem i hjemmet. Om en setter inn kontrollbesøk, så er det ingen som slår barna når vi kommer på kontrollbesøk.»

Funnet knyttet til tilsyn i hjemmet tilkjennegir at barna i alle fall blir beskyttet når tilsynet er til stede, og at det kan ha en preventiv effekt. Det ligger likevel en bekymring i bunn hos barnevernsarbeiderne. Denne er forbundet med hva som skjer i hjemmet når de ikke er der, og den er forbundet med en bekymring for at en etter endt undersøkelse kanskje ikke har fått nok dokumentasjon for å videreføre tiltakene som er satt inn for å sikre barnet beskyttelse. Dette kommer frem i sitatene som følger:

«I forhold til sikkerheten hjemme, der de nekter... vi kan sette inn tilsyn i undersøkelsesperioden, sant? Men etter det, nei, så opplever vi jo at de forsvinner, dessverre, og vi ser jo at de kommer tilbake ikke sant?»

«Det er ubehagelig i disse sakene hvor det er en vag mistanke som man ikke får bekreftet eller avkreftet (når akuttvurderingen gjøres). Da skal barnet hjem igjen. Da prøver vi å sette inn miljøterapeut samme dag, og tilsyn fra barnevernvakten, for å sikre at det er rolig. Det er begrenset hva tilsyn kan avdekke, men det settes i alle fall inn noen som kommer på hjemmebesøk.»

Tett oppfølging innbefattet i tillegg til tilsyn, den oppfølgingen som ble gjort av foreldre og barn ved hjemmebesøk, som dreide seg om observasjon og samtaler med både barn og foreldre, og det var i form av kontorsamtaler med både barn og foreldre. Hjemmebesøkene skilte seg fra tilsynene ved at de var besøk over litt lengre tid av gangen, oftest av barnevernsarbeideren som arbeidet med saken. De hadde samtaler med foreldre og barn for å undersøke, skape en relasjon og veilede dem. For barna sin del gav barnevernsarbeiderne uttrykk for at dette var en måte å få til en god relasjon, og trygge barna i den situasjonen de var. Det var likevel slik at barnevernsarbeiderne viste til den tette oppfølgingen som et middel for å sikre barna beskyttelse, på lik linje med tilsyn, noe som kommer frem i de følgende sitatene, hvor en sa:

«For å sikre at barna ikke blir utsatt for mer vold eller sanksjoner, så er det alltid tett oppfølging.»

En annen barnevernsarbeider uttrykte at: *«Det er viktig i disse sakene at en er fort på. For å ivareta sikkerheten til barnet, så er barnevernstjenesten nødt til å ha tett oppfølging. Tette og ofte hjemmebesøk»*

Når det kom til oppfølgingen som var knyttet til kontorsamtaler, så var denne i stor grad knyttet til veiledningstiltak for å arbeide med voldsbekymringen. Disse tiltakene kunne gi barna beskyttelse ved at foreldrene ved økt kunnskap og innsikt i hva vold gjør med barns utvikling og helse, ville kunne arbeide for å få slutt på voldsbruken. Foreldrene fikk da opplæring i hva vold var for noe, hvilke typer vold som finnes, og hvilke konsekvenser dette får for barn. En av saksbehandlerne forklarte det slik:

«Voldsopplæringen er mer opplæring av hva vold er for noe. Da kartlegger vi, og hvis ikke volden er erkjent, så arbeider vi med dette i håp om at det kommer en erkjennelse. Uten en erkjennelse kommer vi ingen vei, og sikkerheten til barna er dårligere når det ikke foreligger en erkjennelse.»

Barnevernsarbeiderne viste til at voldsopplæringen kunne være positiv, selv om den ikke virket på alle. Hos noen foreldre som ikke erkjente, så kunne de etter denne opplæringen komme tilbake å si at de hadde utsatt barnet for vold. De hadde da fått tid til å reflektere over det de hadde fått kunnskap om i denne opplæringen.

Andre tiltak for å sikre barnas rett til beskyttelse

Det ble også i noen tilfeller henvist til Alternativ Til Vold (ATV), slik at foreldrene kunne arbeide med problematikken rundt at de brukte vold mot barna. Utfordringen som kom frem knyttet til dette var at ATV ikke kunne arbeide med foreldre som ikke erkjenner at de har problemer med at de bruker vold. Et annet tiltak som kunne rettes mot barna var sikkerhetsplaner. Dette var planer som detaljert sa noe om hva barnet skulle gjøre dersom en voldssituasjon oppsto i hjemmet, og hvem som kunne kontaktes, og telefonnumrene til disse. Som sitatet under viser, så kommer det likevel frem at barnevernsarbeiderne ser på dette som en noe usikker måte å beskytte barna på.

«Det er vanskelig å sikre at barn ikke blir utsatt for sanksjoner og videre vold når de har fortalt om dette. Vi skal lage sikkerhetsplan, men det er ingen garanti for at den fungerer. Barn har fortalt at når volden skjer, så glemmer de telefonnummer og plan.»

En annen måte å sikre barna beskyttelse på, er ved samarbeid med andre instanser. Dette sier barnevernsarbeiderne kan skje ved at skole og barnehage holdes orientert om barnets situasjon. Da sikrer en at barnet har voksne rundt som kan trygge, og som vet om barnets situasjon, samtidig er disse instansene de som ser barna mest. De kan gi tilbakemelding dersom barnet ikke dukker opp på skole eller barnehage dagen etter at voldsbekymringen er kommet opp, og de kan ta imot nye fortellinger, bekymringer og spørsmål fra barnet. Eksempler på dette var:

«Vi ringer også skole eller barnehage dagen etter, for å høre om de kom på skolen, og om de kan prate med dem.»

En annen barnevernsarbeider sa: *«Det er viktig at barnet har trygge personer rundt seg, slik at det kan gi beskjed så fort som mulig.»* (Om lærer på skolen)

Her viser barnevernsarbeiderne til at når samarbeidspartene er kjent med situasjonen, så vil dette bidra til å beskytte barna, fordi disse kan gi tilbakemelding dersom barna ikke kommer på skolen dagen etter. Det vises også til at en kan sikre barnet trygge voksne å snakke med om det som har skjedd. Politi kunne også bli varslet dersom barn ble boende i hjemmet. I slike tilfeller kunne politiet være observante på hjemmet dersom hendelser skulle knyttes til hjemmet igjen. En saksbehandler sa følgende:

«Det å være sikker på at barna ikke blir utsatt for mer vold eller sanksjoner fordi de har fortalt, er vanskelig. Hvis vi tar dem ut av hjemmet, så kan vi sikre dem mens vi finner ut av mer. Hvis vi ikke tar dem ut, så orienterer vi politiet, sender hjem barnevernvakten, og gir dem telefonnummer til vekten, prøver å roe ting ned og sjekker skolen om barnet kommer dagen etter.»

Her vises det til at det er samarbeid med politi og skole. Dette fordi barnevernsarbeiderne vet at barna kan ha behov for beskyttelse når de har fortalt om vold, og det ikke vurderes alvorlig nok til at barnet blir flyttet ut av hjemmet. Da uttrykker barnevernsarbeiderne at det er godt med samarbeidsparter som kan si noe om barnets fungering på andre arenaer, og som kan være observante på situasjonen rundt barnet. På den måten er det mulig å intervensere raskt

dersom det blir behov for beskyttelse fordi sikkerheten trues. Politiet vil ha mulighet til å tilkalle barnevernet raskere dersom de allerede er kjent med at barna i den aktuelle boligen har vært utsatt for vold.

Barnevernsarbeiderne i studien viser alle til at det er en stor usikkerhet knyttet til om tiltakene egentlig virker, og om de kan være sikre på at barna ikke utsettes for ytterligere vold eller sanksjoner. En barnevernsarbeider viste til at:

«Spørsmålet er hva det resulterer i, det er en sånn ekkel greie. En ting er at de ulike instansene går inn i familien og arbeider, men hva er igjen på andre siden. En kan jo håpe at noen skjønner at de ikke skal gjøre dette her, selv om de ikke erkjenner, og vi ikke får noe mer...»

En annen sa: *«Det skjer at vi fremmer saker for fylkesnemnda og at de ikke er enige med oss, og barna flyttes hjem igjen. Da er man jo i en posisjon hvor foreldrene absolutt ikke er interessert i å ha oss inne i bildet, og ta i mot hjelpetiltak. Da får du ikke gjort noen ting og da blir saken henlagt, og det er skummelt. Det er vondt.»*

Som sitatene viser, så kommer det frem store bekymringer i studien knyttet til hva som skjer i hjemmet etter at barnevernsarbeiderne har arbeidet med familien, og hvorvidt barna er beskyttet godt nok. Funnene knyttet til barnas behov for beskyttelse sett under ett, viser også en gjennomgående usikkerhet og bekymring for om beskyttelsen er god nok. Det fremkommer videre en oppgitthet over å ikke ha mulighet til å sikre barna mer. Samtidig fremstår det å være en konflikt mellom det å ville avdekke vold ved at barnet skal snakke, og det å beskytte barnet mot sanksjoner for at det har fortalt.

5.3 Barns rett til å bli hørt når de utsettes for direkte vold i familien

Barns rett til å bli hørt når de utsettes for direkte vold i familien ble av samtlige barnevernsarbeidere som ble intervjuet i denne studien vurdert som svært viktig. Temaet ble vektlagt nesten like mye som barnas rett til beskyttelse. I arbeidet med de voldsutsatte barna hadde deres stemme en svært sentral rolle i forhold til å avdekke vold, sikre at de ikke ble utsatt for ytterligere vold, i forhold til tiltak, og i forhold til om tiltakene virket etter sin hensikt. Sist men ikke minst ble det snakket med barna for å informere om det som skjedde,

og for å gi barnet en trygg voksen de kunne få en relasjon til. En av barnevernsarbeiderne sa eksempelvis: *«Vi går også på hjemmebesøk for å være tilgjengelige for barna, og prøver å snakke med dem.»*

I studien kom det frem to hovedkategorier i forhold til barnas rett til å bli hørt i disse sakene. Den ene kategorien omhandlet samtalene med barna, og den andre kategorien gikk på hvorvidt barnas opplysninger ble vektlagt og trodd på.

5.3.1 Samtaler med barna

Samtalene med barna ble gjennomført i alle de ulike fasene i arbeidet. I starten var samtalene med barna, det som på et vis satte sakene i gang. Når det kom en bekymringsmelding om vold, svarte alle barnevernsarbeiderne at de kontaktet skole eller barnehage for å snakke med barnet først. Det ble vist til at dette var en del av rutineene i voldssakene. Samtalene med barna skulle gjennomføres for å avdekke vold, samt for å kunne gjøre vurderinger av om barna hadde behov for beskyttelse.

I de sakene hvor det ble vurdert at barnet skulle bo hjemme ble samtalene med barna viktige i det videre arbeidet også. Samtalene fremsto å være en del av undersøkelsen i form av å være med å avdekke om volden mot barna fortsatte, og for å informere om hvordan undersøkelsen forløp, og hva som skulle skje videre. En av barnevernsarbeiderne sa:

«Trygge rammer, og at det blir kommunisert med barnet underveis, hva som skjer, hva som er neste steg. Det er veldig vondt og traumatisk for barnet, og da er det viktig.»

En annen sa det slik: *«For å sikre at barna ikke blir utsatt for mer vold eller sanksjoner, så er det alltid tett oppfølging. Vi er nødt til å snakke med barna.»*

Som det er vist til tidligere i kapittelet, og som det kommer frem i sitatene over, så var samtalene med barna også en måte å ivareta barnas behov for beskyttelse på ved at barnevernsarbeiderne skulle være «tett på». Det innebar at de snakket med barna for om mulig få avdekke ny vold, og for å fange opp hvorvidt tiltak fungerte. Om dette sa en barnevernsarbeider:

«Det viktigste vi gjør for å finne ut om tiltakene ikke fungerer er å snakke med barna. Det er viktig å få tilliten fra barna slik at de tør si fra.»

Videre ble samtale med barna fremhevet som viktige i de sakene hvor Fylkesnemnda hadde vurdert at barn som hadde vært akutt plassert skulle bo hjemme. Da viste barnevernsarbeiderne til at det var viktig å snakke med barna for å forklare og informere, samt snakke med barnet og foreldrene sammen for å gjøre tilbakeflyttingen lettere. Som en av barnevernsarbeiderne viste til kunne disse situasjonene være vanskelige:

«jeg synes jo ofte det blir vanskelig der vi ikke har grunnlag til å plassere. Eller der vi ikke har grunnlag til å opprettholde en plassering. For da har vi snakket med barnet, og vi har trodd på barnet, kanskje plassert barnet,.. og så kommer det ikke frem noe, vi får ikke styrket saken, ..og så har vi kanskje et barn som sier: «men jeg vil ikke hjem, jeg er redd for at det skal skje noe mer».»

I studien kommer det frem at barnevernsarbeiderne opplever dilemmaer også når det gjelder samtale med barna. Informasjonen de gir viser blant annet til at det ligger en forventning til at barnet skal fortelle for at volden skal bli avdekket. En av barnevernsarbeiderne sa eksempelvis: *«Vi snakker alltid med barna. De må få fortelle, men det er ikke alltid de kan gå hjem igjen etterpå.»*

En annen sa: *«Det jeg vil sette fingeren på er det som handler om samtalen med barnet. Vi er i en situasjon hvor vi trenger informasjonen, og vi kan bli for fokusert på å få ut informasjonen.»*

Barnevernsarbeiderne gav videre uttrykk for at barna som de snakket med for å avdekke vold, fort kunne havne i lojalitetskonflikt i forhold til sine foreldre. En sa:

«En må ta i mot det barnet forteller, og sikre at det er trygt i etterkant. Dersom det avkrefter vold, så må vi være flinke på å plukke opp signaler. For barna er ofte i lojalitet til foreldrene og havner i krysspress.»

Dette krysspresset som barna havnet i var barnevernsarbeiderne oppmerksomme på, og de gav uttrykk for at de i så stor grad som mulig forsøkte å arbeide for å redusere dette. Samtidig

hadde allerede barna i disse sakene fortalt at de ble utsatt for vold i hjemmet, noe som satte dem i en konfliktposisjon. En av barnevernsarbeiderne viste til at:

«Jeg går mer i relasjon med barnet der foreldrene sier at de ikke er interessert, men at det er greit at jeg snakker med barnet.»

I dette eksempelet vises det til at barnet blir snakket med selv om ikke foreldrene erkjenner at barnet har blitt utsatt for direkte vold. Det ble videre fortalt at foreldrene det ble vist til, heller ikke så noen problem med at barnevernsarbeideren snakket med barnet. Studien viser at det er større utfordringer når barn har fortalt om vold i hjemmet og foreldrene ikke erkjenner, og ikke er interessert i kontakt med barneverntjenesten, verken når det gjelder barnet eller dem selv. Dette kan vises ved en saksbehandlers uttalelse:

«Det er en utfordring når foreldre og barn har totalt ulik oppfatning, noe som skjer i en del av sakene. Vi har fått mange bekymringer, og du kjenner at noe er guffent, men foreldrene blåneker. Det er vanskelig for da får en ikke dialog med foreldrene en gang, og en kan ikke bli enige om at vi i alle fall skal ivareta barnet.»

Flere av barnevernsarbeiderne sier at dersom de ikke får snakket med barna, så tar de kontakt med skole eller barnehage. Deltakerne i studien forteller at de fleste barna de arbeider i forhold til, er knyttet til barnehage eller skole. Skolen eller barnehagen blir da anmodet om å ta i mot dersom barna ønsker å fortelle mer. I noen tilfeller blir de også bedt om å snakke nærmere med barna i et forsøk på å avdekke mer. Dette gjøres dersom det ikke er kommet uttalelser om vold, men barnets atferd tilsier at det utsettes for vold. Eksempelvis sier en barnevernsarbeider:

«I forhold til å snakke så har vi jo nesten alle barna i barnehage eller skole, så når vi er koblet på så sier vi at de kan snakke med sin lærer/førskolelærer. Men så vet vi jo at foreldrene nekter barna å snakke, men de har i alle fall en ventil.»

En annen viser til at: *«Dersom vi ikke har nok, kan vi noen ganger alliere oss med for eksempel kontaktlærer eller helsesøster, som kan snakke med dem, og observere over tid, for å få mer informasjon. Noen ganger er det vanskelig å fortelle dette til foreldrene etterpå, fordi*

jeg ikke vet om det er trygt. Da kan vi utelate noe barna har sagt i første omgang, fordi jeg tenker at det ville utsette dem for en større risiko.»

Det kommer også frem i studien at flere av barna som barnevernsarbeiderne snakker med, etter hvert ikke ønsker å snakke om volden mer. De kan også gå tilbake på det de tidligere har fortalt. Barnevernsarbeiderne gir uttrykk for at dette kan skyldes at de blir instruert hjemme i forhold til hva som skal sies og hva som ikke skal sies, og det kan skyldes at de trues til å tie. En av saksbehandlerne fortalte om barn som flere år etter fortalte om kraftige sanksjoner i hjemmet fordi de hadde fortalt til barnevernet. Flere av barnevernsarbeiderne var inne på at samtalen de har med barna kan være en utfordring. En forklarte det slik

«Konsekvensene for barna er store i disse sakene, spesielt når barna har blitt akutt plassert flere ganger fordi de har fortalt at de har blitt slått. Sjansen for at de skal fortelle igjen er liten, fordi det er traumatisk å bli flyttet ut av hjemmet.»

Barnevernsarbeiderne i studien fremstår å ha stort fokus på samtale med barna som har vært utsatt for vold, samtidig som det også kommer frem at det er en utfordrende situasjon å snakke med barna i. Samtalene de har med barna er om vonde hemmeligheter og ved å fortelle, så vil de angi sine foreldre. Samtidig skal barna i disse sakene fortsette å bo sammen med sine foreldre, og barnevernsarbeiderne skal forsøke og fortsette å snakke med dem videre. Studien viser slik jeg ser det, bekymrede barnevernsarbeidere som ser og opplever konfliktene barna står i, og konflikten gjør at de opplever å komme til kort.

5.3.2 Vektlegging av barnas informasjon, samt om den vurderes troverdig

I studien fortalte barnevernsarbeiderne at de i hovedsak vurderte barnas informasjon som troverdig:

«et barn som forteller at det blir utsatt for vold, det er redd for å reise hjem for da kommer mamma til å slå. Da vektlegger vi det ganske høyt, det kan være nok til at barnet blir plassert. Vi må veie det opp mot de andre opplysningene, men en unge som sier at de har vært utsatt for vold, det er veldig få barn som lyver seg inn i trøbbel. De finner ikke på sanne historier, særlig ikke hvis det er eksemplifisert, beskrivelser, historier og redsel, de viser ofte med kroppen sin, og de har på en måte, det er veldig skremmende og det er noe som er skummelt. Det tenker jeg at det må vi ta på alvor.»

Som sitatet over viser til, så viste barnevernsarbeiderne til den kunnskapen de hadde knyttet til voldsutsatte barn når de begrunnet hvorfor de vurderte barna som troverdige. Dette var blant annet knyttet til barnas atferd, deres fortellinger om volden de opplevde og den frykten de hadde overfor omsorgspersonene. En av deltakerne i studien viste også til at barna ikke har noe å tjene på å lyve seg inn i slike situasjoner. Det kom likevel frem at det alltid måtte gjøres en vurdering i sakene om barnas fortellinger var troverdige, selv om de i hovedsak ble konkludert med å være det. Dette ble gjort ettersom barnevernsarbeiderne hadde erfart at det i noen tilfeller også kan være snakk om fantasi. Dette gjaldt i hovedsak de minste barna, fra ca. 4 år og nedover. I den andre enden av aldersskalaen kunne de oppleve at de eldste barna ikke fortalte fordi de ofte som de eldste i søskenflokket, skulle ta ansvar, dekke over og hvor lojalitetsfølelsen var ekstra sterk. I en del av disse situasjonene ble hjemmesituasjonen avslørt av yngre søsken, samtidig som atferden hos den eldste var med på å indikere at det stemte at barna var utsatt for vold.

Dersom foreldrene og barnas historier ikke samsvarte, så ble barnas fortellinger i størst grad vurdert å være sanne, og disse ble også vektlagt. Dette kan eksemplifiseres med følgende sitat:

«hvis vi har et barn som forteller at far slår ofte, og barnet kommer med disse historiene, og foreldrene nekter, så heller jeg mot å tro på barnet. Det gjør jeg.»

«Samsvarer ikke barnets og foreldrenes fortellinger så tar vi utgangspunkt på barnet. Men dette er ofte de vonde situasjonene hvor barna forteller, men hvor volden ikke kvalifiserer til flytting. Da føler jeg til en viss grad at vi svikter dem.»

Barnevernsarbeiderne svarte også i studien på hvorvidt det var utfordringer knyttet til om opplysningene om vold kom fra barnet eller om de kom fra andre. I forhold til dette så svarte samtlige at det var best om det var barnet som fortalte at det ble utsatt for vold. En av barnevernsarbeiderne sa for eksempel:

«Det er mye bedre om opplysningene kommer fra barnet selv, og best hvis jeg får høre det fra barnet. Det aller beste er hvis det er merker i tillegg, da blir du tryggere på at dette sannsynligvis stemmer.»

Barnevernsarbeiderne så det som mer troverdig dersom bekymringen kom fra barnet selv, og de viste til at det ville være lettere å bruke videre i saken. Samtidig kommer det også frem i studien at flere av deltakerne har erfaringer med at barn har fortalt, samtidig som de ikke har fått den hjelpen de har hatt behov for og krav på. De følgende sitatene er eksempler på disse dilemmaene, hvor en av barnevernsarbeiderne sa:

«Jeg tenker nok at det har skjedd en gang, nei mange ganger, at barn forteller ting som er veldig tøffe og så blir det ikke fulgt opp i etterkant.»

En annen sa: *«Vi har barn som forteller om en sånn, ja ikke diffus, men ikke sånn veldig alvorlig, det fører ikke til noe fengselsstraff eller til flytting eller noe sånt, og så har vi ingen erkjennelse eller innrømmelse fra foreldrene, det er klart at da ender de barna hjem.»*

Det kommer frem i studien at disse dilemmaene blant annet oppstår på bakgrunn av ressursmangel, foreldre som ikke samarbeider, eller som fremstår å samarbeide, og barn og samarbeidsinstanser som går tilbake på uttalelser om at barna blir utsatt for direkte vold i hjemmet.

Videre i min studie viser det seg at barnas rett til å bli hørt blir ivaretatt. Min forståelse av hvordan barns rett til å bli hørt blir ivaretatt i saker hvor barn utsettes for vold i familien, er at det er stort fokus på dette. Ser en på samtalene med barna, så blir disse i følge barnevernsarbeiderne gjennomført i alle fasene av arbeidet som gjøres. Det fremstår som en oppgave som barneverntjenestene vurderer at skal gjøres. Jeg forstår det også slik at samtalene med barna blir brukt som målinger på hvordan barna har det, om de fremdeles blir utsatt for vold hjemme, og om barnevernets arbeid fungerer. Jeg ser det også som en god ivaretagelse av at barna skal få gi uttrykk for det de mener. Samtidig får jeg også en forståelse av at samtalene med barna blir brukt som den beste metoden for å avdekke vold, og avsløre hvordan tilstanden er i hjemmet, mens det ansvaret som da blir liggende på barnas skuldre når de har fortalt, kommer i skyggen. Videre er dette også med på å understreke hvordan jeg forstår det neste funnet i studien. Barnas fortellinger blir trodd på, og de blir vektlagt når avgjørelser skal tas. Det kommer og frem i studien slik jeg forstår det, at det er vanskelige vurderinger som skal tas i forhold til hvor mye barnas fortellinger skal vektlegges, og hva en

skal gjøre for å hjelpe barnet og familien med det barnet har fortalt, ettersom hver sak er så unik.

5.4 Barns rett til helsehjelp for bearbeiding av traumer etter å ha vært utsatt for direkte vold i familien

Den siste rettigheten som det er blitt fokusert på i denne oppgaven er barnas rett til og behov for helsehjelp. Helsehjelpen knyttet seg spesifikt opp mot de traumer som barna blir påført når de har blitt utsatt for direkte vold i familien. Barnevernsarbeiderne startet i intervjuene med å fortelle hvordan de ville arbeidet i den tenkte saken som kom frem på vignetten (se vedlegg). Vignetten inneholder mange tegn på at barnet er preget av å leve i en voldssituasjon, og dette kommer frem i både atferd og når barnet snakker. Dette var likevel ikke noe barnevernsarbeiderne fokuserte på. Det ble ikke tema i intervjuet før de ble spurt direkte om hvordan de arbeidet for å sikre at de voldsutsatte barna får den nødvendige helsehjelpen og bearbeidingen av traumer. Noen av barnevernsarbeiderne viste til at dette var et felt de ikke hadde fokusert nok på i arbeidet med de voldsutsatte barna. Eksempelvis sa en av barnevernsarbeiderne: « ..., men det er klart vi har nok ikke noe rutine på noe medisinsk.». Og en annen viste til at:

«Bearbeiding og behandling av traumer hos voldsutsatte barn har jeg ikke så mye erfaring på. Hovedfokus har vært å ta voldsutøveren, men hva slags oppfølging barna har fått... Vi har snakket med dem, men vi har nok noen mangler på dette tror jeg.»

Det kom videre frem i studien at det ikke var rutiner knyttet til å sikre barna hjelp i forhold til traumer påført på grunn av direkte vold i hjemmet. I noen tilfeller kom det frem at det alltid ble vurdert om det skulle utføres medisinske undersøkelser på barna, men dette knyttet seg til det å bevise overgrep, og sikre spor. Nærmere spørsmål avdekket likevel ulike tiltak som kunne hjelpe barn å få bearbeidet sine traumer.

5.4.1 Tiltak for å sikre barna helsehjelp for traumer

Når barnevernsarbeiderne skulle svare i forhold til hvilke tiltak de kunne sette inn for å sikre barna helsehjelp i forhold til traumer, utenom medisinsk undersøkelse, så var det henvisning til ATV som i størst grad ble trukket frem. Som det kommer frem i sitatene under, så kunne likevel heller ikke ATV brukes i alle saker. Barnevernsarbeiderne viste til at ATV ikke starter

bearbeiding og behandling av barns traumer, dersom ikke foreldrene erkjenner, eller dersom barna fremdeles bor i hjemmet hvor det ble utsatt for vold. En av dem sa:

«Og de må få bearbeide sine opplevelser, og det kan de hos ATV, men da må de være på et trygt sted, ellers så kan ikke ATV jobbe med det.»

En annen viste til at: *«I forhold til barnets behov for bearbeiding av traumer, så bruker vi ATV. Hvis foreldrene ikke erkjenner at de har utøvd vold, så kan en ikke starte bearbeiding hos barna. Da tar vi fra dem strategiene de bruker i hjemmet hvor de utsettes for vold, uten at volden er fjernet.»*

ATV fremsto å være et mye brukt tiltak for foreldre som var voldsutøvere. Dersom de erkjente å ha utsatt barnet for vold, så kunne de få behandling hos ATV. Når de mottok behandling kunne også barna få mulighet til å få behandling, og det var da snakk om både gruppe-terapi og individuelle samtaler. Tiltak som ble nevnt i mindre grad var barnevernsarbeidernes egne samtaler med barna, henvisning til BUP (Barne- og Ungdomspsykiatrisk poliklinikk), henvisning til psykolog, oppfølging fra Barnehus, og flytting av barn fra hjemmet. Noen av saksbehandlerne viste til merkbar forbedring i forhold til barnas psykiske skader etter å ha vært utsatt for vold i hjemmet, når de ble flyttet ut fra hjemmet. Når det var snakk om henvisning til BUP så var dette, som følgende sitat viser, ikke alltid en reel mulighet:

«BUP kan også kobles på hvis det er mulig. Men det er ofte slik at BUP ikke vil gjøre noe før barnet er ute av hjemmet.»

Dette viser at barnevernsarbeidernes erfaring med BUP er at barn som fremdeles bor i hjemmet hvor de ble utsatt for vold, ikke alltid vil kunne få behandling der. Ser en videre mot oppfølging fra Barnehusene, så kommer det frem at det heller ikke der er slik at alle barn har mulighet til å bli henvist dit. Det er få som får mulighet til å få oppfølging fra Barnehuset. Det er i hovedsak de som har vært til dommeravhør. Barnevernsarbeidernes egne samtaler med barna, og det som kommer inn under begrepet at de er «tett på», omtales som et tiltak som blir brukt i voldssakene som tidligere vist til. Barnevernsarbeiderne tar også frem disse samtalene som tiltak for å bearbeide traumer hos barna. De viser til at de snakker med barna, selv om de

kanskje ikke har den samme terapeutiske tilnærmingen som BUP eller ATV hadde hatt. En av barnevernsarbeiderne sa det slik:

«Vi er ganske flinke på at barnet skal stå i sentrum, det er viktig med ivaretagelsen av barnet, at barnet får snakke med deg. Det er viktig å si til barnet at vi tror på dem.»

En annen sa: *«Dersom barna er blitt traumatisert, og er i krise, så er vi tett på. Har gjerne kontakt to ganger i uka.»*

Barnevernsarbeidernes uttalelser viser at den mest stabile oppfølgingen barn som har behov for bearbeiding av traumer ser ut til å få, er den de får i samtale med barnevernsarbeiderne.

Funnene knyttet til barns rett til helsehjelp for å bearbeide traumer fremstår å bli lite vektlagt i min studie. Temaet ble ikke belyst når barnevernsarbeiderne skulle fortelle hvordan de arbeidet ut fra vignetten. Når temaet ble spurt etter direkte, var svarene i hovedsak knyttet til henvisning til ATV eller medisinsk undersøkelse. Barnets behov og rett til å motta denne behandlingen er, slik jeg forstår det, ikke en del av rutinene når det arbeides med barn som utsettes for direkte vold i familien. Dette viser seg også når barnevernsarbeiderne skal si noe om hvilke tiltak som finnes og som kan brukes i disse sakene. Tiltakene som retter seg mot barnets psykiske helse er tiltak som ikke kan benyttes dersom ikke voldssituasjonen er avklart eller dersom barnet fremdeles bor hos foreldre som ikke erkjenner vold. Slik jeg forstår barnevernsarbeiderne, er dette nok et dilemma. Dersom barna skal bo hjemme hos foreldre som ikke erkjenner vold er det problematisk å sikre barna bearbeiding av traumer etter vold. Tiltaket som gir barna mest forutsigbarhet og oppfølging, slik det fremkommer av mine funn, er barnevernsarbeidernes tette kontakt og samtaler med barna. Dette til tross for at tiltaket i følge dem i stor grad er knyttet til å ivareta barnas behov for beskyttelse.

5.5 Oppsummering

I forhold til hvordan barnevernsarbeidere ivaretar barns rett til beskyttelse, å bli hørt og helsehjelp for traumer, kommer det i min studie frem at det er utfordringer knyttet til å klare å sikre barna disse rettighetene. Barnas behov for beskyttelse er i stor grad i fokus, og vektlegges kontinuerlig. Som Figur 5.1 viser, er denne i fokus helt fra starten hvor

voldsbekymringen unndras foreldrene, når foreldre blir informert, gjøres det akuttvurderinger knyttet til barnas behov for beskyttelse, og det samme blir gjort i forhold til tiltak som skal settes inn i familien. På tross av dette viser funnene at det er store bekymringer om barna får god nok beskyttelse. Det er mange faktorer som spiller inn som er med på å gjøre det vanskelig å være sikker på om denne rettigheten blir ivaretatt. Dette er faktorer knyttet til blant annet usikkerhet vedrørende barnas behov for beskyttelse når de er i hjemmet og det ikke er tilsyn til stede. De er knyttet til barnas lojalitet, og den unndragelsen og underrapporteringen dette kan medføre. Et annet eksempel er knyttet til at barna som har fortalt må tilbake til hjemmet, mens foreldre ikke erkjenner at voldshandlinger har skjedd. I forhold til å bli hørt, så er dette en rettighet som også har stort fokus, og som virker å være ivaretatt i min studie. Som illustrert i figur 5.1, ble barna hørt i alle de ulike fasene, og det de sa ble vektlagt og trodd på. Den delen som kan vurderes som en utfordring knyttet til denne rettigheten, var at det kunne se ut som om det var en forventning til at barna skulle snakke og avdekke vold og voldsutøver. Når det gjelder retten til helsehjelp knyttet til bearbeiding av traumer, så var det denne rettigheten som ble minst vektlagt av barnevernsarbeiderne i min studie. Dette ble først et tema når det ble spurt etter direkte. Barnevernsarbeiderne hadde kunnskap om hvilke konsekvenser volden hadde for barna. Likevel viser funnene mine at det ikke var integrert i arbeidsrutinene å vurdere barnas behov for helsehjelp for mulige traumer i etterkant av volden, eller vurdere hvilket behov de hadde for helsehjelp til dette. Tiltak som ble vist til som kunne ivareta barnas rett til helsehjelp var henvisning til ATV, BUP, og deres egne samtaler med barna. Samtidig kom det også frem at barnevernsarbeiderne hadde erfaringer med at instanser som kunne bidra i forhold til traumebehandling ikke fant det mulig å starte behandling dersom barnet fremdeles bodde med voldsutøver, og dersom voldsutøver ikke erkjente vold.

KAPITTEL 6

6.0 OPPSUMMERENDE DRØFTING

I dette kapittelet vil jeg drøfte hvordan barnevernsarbeidere ivaretar barns rett til beskyttelse, å bli hørt og helsehjelp for traumer, når de utsettes for direkte vold i familien. Jeg har tidligere presentert funnene og vil nå drøfte dette empiriske materialet med utgangspunkt i teori og forskning fra teorikapittelet knyttet til disse rettighetene.

6.1 Barns rett til beskyttelse mot direkte vold i familien

Slik jeg forstår funnene knyttet til hvordan barnas behov for beskyttelse blir ivaretatt når de utsettes for vold i familien, har barnevernsarbeiderne store bekymringer om hvorvidt beskyttelsen er god nok. Det kommer frem at de gjør det de kan for å avdekke vold i undersøkelsen. I denne studien kommer det frem tre hovedtema knyttet til hvordan barnas behov for og rett til beskyttelse skal ivaretas. Det første er å unndra bekymringen fra foreldrene til barnet er sikret, som innebar at foreldrene ikke ble informert om at det forelå bekymring for vold før samtalen med barnet var gjennomført. Bakgrunnen for at dette ble gjort var blant annet for å hindre at barna skulle bli instruert i forkant, og for å hindre sanksjoner når volden var blitt kjent. Neste tema var akuttvurderingen som ble gjort etter at samtalen med foreldrene var gjennomført. Ut fra den informasjonen som de da hadde, ble det vurdert hva som måtte gjøres for å ivareta barnets behov for beskyttelse med tanke på at foreldrene nå var kjent med bekymringen. Siste tema knyttet seg til tiltak som kunne ivareta barnas rett til beskyttelse når det ble vurdert at de kunne bo i hjemmet.

I Knudsen (2012) sin studie, som har utgangspunkt fra Sørvik politidistrikt i Norge, kommer det frem at politifolkene som blir intervjuet viser til viktigheten ved at det blir tatt forklaring av barna innen foreldrene er blitt kjent med at politiet er involvert. Det kommer videre frem at de har erfaringer fra situasjoner hvor foreldre er blitt kjent med at politiet er bekymret for vold, og at foreldrene da har påvirket barna, slik at barna ikke har fortalt om volden. De knytter dette til lojaliteten som barna har overfor sine foreldre, og beskriver denne som svært sterk, tross at de utsettes for alvorlig vold. Den erfaringsbaserte «Klemetsrudmodellen» (Arnesen & Diesen, 2008), viser også til at foreldrene ikke må bli gjort kjent med voldsbekymringen. Det begrunnes i at melder og barnas behov for beskyttelse vil bli ivaretatt

best da. Samtidig vil en da sikre at barna ikke utsettes for mer vold, eller bli instruert i forhold til hva de skal fortelle fordi bekymringen er kommet frem. På den ene siden har en her perspektivet med å ikke informere foreldre fordi en må sikre bevis, og på den andre siden har en perspektivet knyttet til å ivareta barnets behov for beskyttelse ved å ikke informere foreldrene. I forhold til min studie kan en her tenke at fremgangsmåten som barnevernsarbeiderne brukte, ivaretok begge disse perspektivene når de ikke informerte foreldrene i forkant. Samtidig kan en nok også si at det kaster lys på et annet av funnene som er kommet frem i denne studien. Det er knyttet til at det nærmest var en forventning til at barna skulle fortelle for å avdekke vold og voldsutøver. Dette funnet vil jeg komme tilbake til.

Etter at barnas behov for beskyttelse ble vurdert i startfasen, var neste fase knyttet til den akuttvurderingen som ble gjort etter at samtale med foreldrene var gjennomført. Når foreldrene var blitt kontaktet og konfrontert med voldsbekymringen, ble det av barnevernsarbeiderne i studien gjort en sikkerhetsvurdering i forhold til om barnet måtte akutt plasseres. Denne vurderingen er i tråd med det som kommer frem i «Klemetsrudmodellen» (Arnesen & Diesen, 2008), samt i litteraturen knyttet til prosjektet «Barn som lever med vold i familien» (Prosjektet "Barn som lever med vold i familien", 2009). Vurderingen inneholder avveielser i forhold til den risikoen som er knyttet til om barna står i fare for å bli utsatt for ny vold (Heltne & Steinsvåg, 2011; Munro, 2008). Disse avveielsene knyttes blant annet til problemstillinger i forhold til hva som har skjedd, hva som kan skje, og hvor sannsynlig det er at dette skjer igjen (Munro, 2008). Disse vurderingene kan føre til at det besluttes at barnet har det godt nok hjemme, eller at barnet må flyttes hjemmefra. I de sakene som denne studien i hovedsak omhandler, ble det vurdert at barnas behov for beskyttelse ville bli ivaretatt selv om barnet ble boende hjemme. Forutsetningen var imidlertid at det ble satt inn tiltak for å sikre barna. Tiltakene var i hovedsak knyttet til samtaler med barna, tett oppfølging av barn og foreldre hjemme og på kontor, henvisning til ATV, sikkerhetsplaner og samarbeid med samarbeidsinstanser.

Barnevernsarbeiderne viste til at samtalene med barna fungerte som en måte å ivareta deres behov for beskyttelse på. Dette ble gjort ved at barna ble informert om ulike typer vold, og at dette ikke er akseptabelt. Slik ville barnet kunne gi beskjed når det ble utsatt for vold neste gang. Gjennom samtalene ble det en relasjon mellom barnevernsarbeideren og barnet, som kunne være med på å trygge og gi barna noen å snakke med om volden. Det kunne også gjøre det mulig å avdekke om barna var sikre nok når de bodde med foreldrene. På denne måten

kunne det være mulig å gripe inn og ivareta barnas behov for beskyttelse. I noen tilfeller kunne det likevel fremstå som om samtaler med barna var så viktige å gjennomføre at dette i seg selv ble en sikkerhetsrisiko. Viktigheten ved at voldsutøveren ble identifisert og avslørt ved at barna fortalte, kunne fremstå å sette barnas behov for beskyttelse mot sanksjoner og ytterligere vold fordi de hadde fortalt i skyggen. Søftestad (2005), viser til at en ikke må bruke barnets fortelling som et alibi på avgjørelsene en tar. Videre sier hun at barnets stemme er viktig i starten for å kunne ha grunnlag for å beskytte barn fra vold i akutfasen, men at en etter hvert bør bygge saken rundt informasjon fra andre instanser. Dette tar ansvaret bort fra barna og over på de voksne. Funnene i denne studien kan imidlertid hevdes å gå i retning av at fortellingene til barnet skal være en del av identifiseringen av både vold og voldsutøver. Dette kan eksemplifiseres ved at barn ble tilbakeført til hjemmet av Fylkesnemnda etter å ha vært akutt plassert. Barnevernsarbeiderne beskrev disse situasjonene som vanskelige. Dette var fordi barnet var blitt snakket med, og trodd på, samtidig som det ikke hadde kommet frem noe som kunne underbygge barnets fortelling. Videre førte dette til at barn måtte hjem selv om de var redde og ikke ville. Som vist til over, så påpeker Søftestad (2005) denne konflikten. Barnevernet trår noe inn på politiets bane, og fokuserer på viktigheten av å snakke med barna for å avdekke volden, og på denne måten sikre bevisene. Dette kan lede til at barnets rett til beskyttelse kommer i skyggen, og mister fokus. I studien blir også lojalitet nevnt i forbindelse med samtaler med barna, og hvordan denne påvirker og kan være medvirkende årsak til at barna dekker over at de fremdeles utsettes for vold. Søftestad (2005) tar også opp hvordan barn i lojalitetskonflikt med foreldre synes synd på dem og går tilbake på sine uttalelser. Dette samsvarer med funnene i denne studien, hvor barnevernsarbeiderne uttrykker bekymring for at denne faktoren medvirker til at de ikke klarer å sikre barna god nok beskyttelse.

Tiltakene knyttet til tett oppfølging omhandlet møter og treff med de voksne og barna i de voldsutsatte familiene. Min forståelse av disse var at dette i stor grad handlet om å forhindre vold mot barna ved å gå på uanmeldte tilsyn og på hjemmebesøk. Dette kan sammenlignes med hvordan politiet arbeider, hvor de har det forebyggende arbeidet som en vesentlig del av deres oppgaver (Politiet, 2009). Det blir i Strategiplanen 2002 -2005 (Strategiplan, 2002), vist til at politiet ved å være synlig til stede der hvor kriminalitet erfaringsmessig skjer, er med på å forhindre disse handlingene. I Knudsen (2012) sin studie, som omhandler politiets møte med barn utsatt for vold og overgrep i familien, vises det til at når det er gjort risikovurderinger om

at det er stor sannsynlighet for gjentakende vold, så settes det inn forebyggende tiltak. Dette kan blant annet være hjemmebesøk hos de som er utsatt for vold, samt samtaler med dem, og de som har utøvd vold. Ved å gjøre dette kan de hindre og minske risikoen for gjentatt vold. På den ene siden kan en hevde at dette fungerer etter sin hensikt, med tanke på at en av barnevernsarbeiderne i min studie viste til at hun aldri hadde hørt at noen hadde avdekket vold på tilsyn. Samtidig kan en på den andre siden tenke at dette har effekt kun når noen er på tilsyn eller hjemmebesøk. Dette kan igjen understreke det faktum at ingen har oversikt over hva som skjer i hjemmet når det ikke er besøk. Det kan også lede til at det tiltaket som skal fungere som en måte å beskytte barnet for vold i stedet blir en dokumentasjon på at det ikke er vold i hjemmet, ettersom det ikke er vold i hjemmet når tilsynet er der.

Oppfølgingen på kontor knyttet til barna, samt sikkerhetsplaner forstår jeg dit hen at ikke er et redskap som bør benyttes på alle barn og aldersgrupper. Planene fremsto å gi en falsk trygghet, hvor ansvaret for sikkerheten ble lagt på barna. Flere av barnevernsarbeiderne i denne studien var eksempelvis svært skeptisk til bruk av sikkerhetsplaner i forhold til barn. Dette er også den samme tilbakemeldingen som gis i veilederen fra ATV knyttet til gruppeveiledning for voldsutsatte barn (Aschjem & Sanna, 2009). I veilederen «Ikke lenger alene. Veileder i gruppebehandling av barn som lever med vold i familien» (Aschjem & Sanna, 2009), vises det til at barn som har vært utsatt for vold i familien med stor sannsynlighet vil kunne møte volden igjen. Videre blir det da understreket at barna da har behov for å vite hva de skal gjøre dersom mor eller far utsetter dem for vold igjen (Heltne og Steinsvåg 2011), og at dette behovet kan møtes ved å lage sikkerhetsplaner, selv om hovedansvaret for barnas sikkerhet skal ligge hos de voksne (Steinsvåg, 2005). Hoyle (2008) viser i sin analyse av risikovurderinger gjort i familievoldssaker i Storbritannia til at sikkerhetsplaner ikke er verktøy som hindrer vold, men at dette verktøyet reduserer vold. Ser en dette i forhold til min studie, så kan en på den ene siden si at disse planene kan medvirke til at barna som utsettes for vold i hjemmet har mulighet til å skaffe hjelp, eller komme seg vekk når volden starter. På den andre siden vil dette, som Hoyle (2008) viser til, ikke sikre barna fra volden, ettersom det er når denne starter, at sikkerhetsplanen iverksettes. Dette vil bety at barna vil utsettes for den latente volden, og sannsynligvis også den psykiske volden før de får hjelp. I flere tilfeller vil de nok også kunne utsettes for fysisk vold før sikkerhetsplanen iverksettes. En kan derfor tenke at barnas rett til beskyttelse ikke vil kunne bli oppfylt i disse situasjonene.

Voldsopplæringen som ble gitt til foreldrene fremsto å kunne være opplysende og kunnskapsgivende for foreldrene, og materialet som ble brukt var fra prosjektet «Barn som lever med vold i familien» (Heltne & Steinsvåg, 2010). Det å gi foreldrene spesielt, men også barna innsikt i hva vold er, samt innsikt i den virkningen og de konsekvensene volden har, fremsto som et tiltak som kunne gi barn beskyttelse fra ytterligere vold. Dette fordi barna ble klar over hva vold var, og foreldrene ble oppmerksom på de handlingene de gjorde som var vold.

Henvising til ATV er slik jeg ser det etter å gjennomført denne studien et godt tiltak dersom foreldrene har erkjent at de har utøvd vold. Bulleteng nr. 5, Voldsutøvende fedre og omsorg (Steinsvåg, 2007), omhandler fedre som voldsutøvere og som omsorgspersoner. I denne Bulletengen vises det at behandlingsprogram ikke har effekt på alle, noe som også kommer frem i internasjonale studier (Day, et al., 2009; Labriola, et al., 2008; Welsh & Farrington, 2005). I Welsh & Farrington (2005) sin studie fra Canada kom det frem at det kunne se ut som om de deltakerne som profiterte på behandlingsprogram for voldsutøvere var personer som var motivert for behandlingen. Labriola, et al. (2008) sin studie fra New York, så på om behandlingsprogram for familievoldsutøvere som straff reduserte sjansen for tilbakefall. Funnene i denne studien viser til at sjansen for tilbakefall er tilnærmet lik om voldsutøver har deltatt på programmet eller ikke. Det konkluderes med at effekten av slike program ikke er god nok. Day et al. (2009) har gjort en litteraturstudie fra Australia, som også ser på program for menn som utøver familievold. Konklusjonen etter denne studien er også at slike program ikke fungerer i stor nok grad, og at de bør utvikles til å i større grad treffe denne gruppen voldsutøvere. Det kommer frem i denne studien at voldsutøvers deltakelse i slike program kan lede til falsk trygghet. Dette skjer når de som har vært utsatt for volden tror at behandlingen voldsutøveren deltar på sikrer at de ikke utsettes for ny vold. I min studie kom det frem at barnevernsarbeiderne har bekymring for om de klarer å ivareta barns behov for beskyttelse når de har vært utsatt for vold. Sett i forhold til studiene vedrørende utbytte av å delta på voldsprogram, kan det tenkes at barnevernsarbeidernes bekymring er berettiget. Profiterer voldsutøverne på behandlingen, vil en ha klart å gi barna beskyttelse, men på den andre siden vil det være stor risiko for tilbakefall, og for at barna på nytt utsettes for direkte vold i hjemmet.

Dersom foreldrene ikke erkjenner å ha utsatt barna for vold, forstår jeg barnevernsarbeiderne slik at det er vanskelig å henvise ATV, dette er fordi det da er vanskelig å sikre at barna har det trygt (Heltne og Steinsvåg 2011).

I forhold til samarbeid med de andre instansene som barn har kontakt med, så tolker jeg barnevernsarbeiderne i denne studien dit hen at dette er viktig for å sikre at barnet ikke utsettes for mer vold. I Fagbrev 4 (Prosjektet "Barn som lever med vold i familien", 2009) vises det til at samarbeidsinstanser som skole og barnehage vil kunne gi tilbakemelding dersom barnet fremstår påfallende, og dette kan igjen føre til at bekymringen kommer fortere til barnevernet og at arbeidet kan starte tidligere. Dette blir også vektlagt i andre studier hvor det kommer frem at samarbeid med andre instanser i større grad kan sikre at barn som utsettes for vold i familien får riktig hjelp, av riktig instans, til rett tid (Stanley, et al., 2011). Videre er dette med på å gjøre de ulike faggruppene sikre på den jobben de skal gjøre når de er bekymret for at barn utsettes for vold i familien. Dette kommer eksempelvis frem i Rapporten «små barns rett til beskyttelse» (Bratterud & Emilsen, 2007), som viser til bekymring hos de barnehageansatte blant annet knyttet til at barnevernet ikke tar dem alvorlig, og i forhold til når det er rett å sende en bekymringsmelding til barnevernet, og hvordan de skal få frem bekymringen. Dette er punkter som understreker behovet for samarbeid i voldssaker.

Dirks (2012) fant i sin studie at en av faktorene knyttet til det å kunne ivareta barnets behov for beskyttelse omhandlet det at «systemet svikter». Dette var knyttet til det arbeidspresset som er i barnevernet, og mangelen på ressurser, som gjør at barnevernsarbeiderne ikke klarer å sikre barna godt nok. Noe som også er en påkjenning for barnevernsarbeiderne som vet at det finnes barn som ikke får den riktige beskyttelsen. Dette kan sees i sammenheng med funn fra min studie hvor barnevernsarbeiderne uttrykker bekymring for om de klarer å beskytte barna, og dette favner alle fasene i arbeidet, samt tiltakene som settes inn. De har stort fokus på barnas behov for beskyttelse, men likevel også en gjennomgående bekymring for om barna er beskyttet nok. En annen side av bekymringen knyttet til beskyttelse av barna som viser seg i funnene i min studie, er om det skjer vold i hjemmet når det ikke er tilsyn til stede, og at dette i mindre grad kan kontrolleres. Dette kan sees i sammenheng med den retten en familie har til privatliv, som det vises til i Menneskerettserklæringen (1948). Østrem (2004) sier noe om den relasjonen som er mellom barn og foreldre, og den allmenne forventningen knyttet til at dette forholdet er et gode for barnet, og at hjemmet skal være en beskyttet arena for barn. Hun tar dette videre og omtaler hjemmet som et sted for å bli oppdratt og for å få kjærlighet,

som igjen kan lede til vold som et redskap for å oppdra barn i enkelte tilfeller. Dette har hun funnet at kan bli forstått som en måte å gjøre det beste for barna, fordi det handler om oppdragelsen. Hun konkluderer med at barns rett til beskyttelse mot vold ikke kan ha mindre betydning i hjemmet enn det det har i det offentlige rom. Dette tenker jeg samsvarer med den oppfatning barnevernsarbeiderne i denne studien har, og det samsvarer også med deres bekymring for mangel på tiltak og verktøy for å sikre barna denne retten i hjemmet.

Blir barns rett til beskyttelse ivaretatt i sakene hvor de utsettes for direkte vold? Det kan i den første samtalen med barna virke som barnas behov for beskyttelse går på bekostning av barnas posisjon som vitne i saken. Som vist til hevder Søftestad (2005), at barnets stemme ikke bør være beviset og alibiet for at vold har skjedd. Saken bør bygges rundt denne slik at en ikke setter barnet i fare for sanksjoner på grunn av dette. Barnevernsarbeiderne var selv bekymret og usikre på om de klarte å ivareta barnas rett til beskyttelse. Dette fordi det var usikkerhet knyttet til lojalitet og til hva som skjer i hjemmet når det ikke er tilsyn eller oppfølging av familien. Menneskerettserklæringen (1948), artikkel 8, som sier at alle har rett til respekt for privatliv og familieliv, kan tenkes å være et paradoks i så måte, ettersom denne legger kraftige føringer for å verne om privatlivets fred. Barnas rett til beskyttelse kan derfor bli satt opp mot menneskerettighetene. I disse situasjonene vil det måtte vurderes hva som er barnets beste. Barnets beste beskrives av Skivenes (2003) som et vagt begrep ettersom det ikke i større grad er avklart hva innholdet i begrepet er. Dette betyr at i saker hvor det er risiko for at barn utsettes for videre vold i hjemmet, vil det de voksne rundt barnet som gjør vurderingene av hvor stor risikoen er og hva som er barnets beste. Slike situasjoner vil da lede til at det er de voksne som tar bestemmelser i forhold til hvorvidt barnas rett til beskyttelse er oppfylt. Strandbu (2011) problematiserer også det faktum at hva som er barnets beste kan ha store variasjoner, fra menneske til menneske og fra kultur til kultur. Blir saker avgjort i Fylkesnemnda vil barnets beste avgjøres av den definisjonen av begrepet som nemnda har. I de ulike barneverntjenestene vil det være barnevernsarbeiderne sine vurderinger knyttet til hva som er barnets beste som blir avgjørende når det tas avgjørelse i saker hvor barn utsettes for vold, og om deres rett til beskyttelse blir ivaretatt ut fra hva som er barnets beste.

I min studie knyttes funnene til barnevernsarbeidernes vurderinger om hvorvidt barnas rett til beskyttelse er ivaretatt ut fra hva som er barns beste. Barnekonvensjonens (1989) artikkel 19, om barns rett til beskyttelse fra vold og forsømmelse fra foreldre eller omsorgspersoner,

fremstår i denne oppgaven likevel å bli ivaretatt i så stor grad som mulig.

Barnevernsarbeiderne fokuserer mye på dette, og de setter inn de tiltak de har for å forsøke å sikre denne rettigheten.

6.2 Barns rett til å bli hørt når de utsettes for direkte vold i familien

Undertemaene knyttet til de voldsutsatte barnas rett til å bli hørt var samtaler med barna, og at det de fortalte ble trodd og vektlagt. Skauge (2010) har gjort en studie som omhandler barnets stemme, og i hvor stor grad denne kommer frem i barnevernets dokumenter. Denne Norske studien som Skauge (2010) gjorde, viste at barn i svært liten grad blir informert om barnevernssaken, og de blir også i liten grad hørt. I 68 % av sakene i denne studien var det ingen informasjon om at barna var snakket med. I samme studie kommer det også frem at barnets mening ikke tillegges stor vekt. Ser en dette i forhold til min studie, så sier barnevernsarbeiderne at de snakker med barna i alle fasene i voldssaken, og de vektlegger det barna sier. En av barnevernsarbeiderne sa at de, spesielt i saker hvor barn ble utsatt for vold, var svært bevisst på å snakke med og få en god relasjon med barna. Dette samsvarer med informasjon om at barnevernsarbeidere først setter barna i fokus når ikke foreldrene skal involveres (Trøften Gamst, 2011). I disse sakene hvor barna ble utsatt for direkte vold i familien, fremsto dette å være tilfelle når de startet ut arbeidet med sakene. Foreldrene ble ikke involvert, og all informasjon knyttet seg i stor grad til det barnet fortalte. Brekke Skjelvan (2011) fant i sin studie knyttet til barns stemme i fylkesnemndssaker at barn ble hørt i de fleste tilfellene, men at deres stemme fikk svært liten plass. Barnas stemme knyttet seg i hovedsak til hvor og med hvem de ville bo, og til at de hadde fortalt om at de hadde vært vitne til ulike hendelser. Ser en dette i forhold til denne studien, kan en trekke paralleller til at barnas rett til å bli hørt når de ble utsatt for vold, hadde stort fokus, og at barnas fortelling om voldshendelsene fremsto som viktige. De situasjonene hvor barnas stemme er blitt trukket frem, både i Brekke Skjelvan (2011) sin studie og i min studie er de samme. Dette er verdt å merke seg ettersom det er situasjoner som kan føre til at barna havner i krysspress og lojalitetskonflikter. Dette kan tolkes dit hen at barna blir hørt ut fra et formål om at deres uttalelser brukes som bevis, og som et avgjørende lodd på vektskålen for å identifisere voldsutøver samt verifisere at voldsgjerningen har funnet sted, noe som Søftestad (2005) stiller seg kritisk til. Hun presiserer at sakene i størst mulig grad bør bygges rundt barnas uttalelser slik at ikke de blir stående med ansvaret. En kan tenke at dette er spesielt viktig i sakene som angår min studie, ettersom disse barnas situasjon blir vurdert å være av en slik

karakter at de kan bo hjemme dersom det settes inn tiltak. Dette kan en også tenke at vil være viktig når barna og foreldrenes historie ikke samsvarer, og foreldrene ikke erkjenner at det har foregått vold. Da vil det være en fordel om det er samarbeidsinstansene sine opplysninger som er kommet frem, i stedet for barnets. Samtidig er det likevel slik at det ofte er barna selv som forteller at de utsettes for vold i følge barnevernsarbeiderne i min studie. En kan tenke at veien er kort mellom at barnet fritt forteller om at det blir utsatt for vold, og at det kan fremstå som om barnet blir presset til å fortelle om dette. Med bakgrunn i barnevernsloven (1992), er barnevernsarbeiderne forpliktet til å sikre at barn som lever med vold får nødvendig beskyttelse. Dersom barnas rett til beskyttelse blir satt opp mot deres rett til å fritt skulle få fortelle, kan det nok tenkes at samtalene i noen saker kan fremstå som mer avhørpreget, hvor barna føler at de må fortelle. Kanskje kan da den ene rettigheten ha blitt satt foran den andre, selv om de skal være likeverdige. Dette dilemmaet tar også Liden (2004) opp. Selv om det er en enighet om at barn skal ha sine rettigheter, så kan det fremkomme uenighet om vektingen av rettighetene. Dette knytter hun blant annet til rettighetene som omhandler medbestemmelse og beskyttelse. Bakgrunnen for dette kan forklares med konsekvensene som kan oppstå dersom rettighetene ikke innfris. Konsekvensene av at barns rett til beskyttelse ikke blir ivaretatt, sett opp mot konsekvensene av at deres rett til å medvirke og bli hørt ikke innfris, kan tenkes å ha ulik alvorlighetsgrad. Det kan nok være ulik vurdering av dette sett i et større tidsperspektiv, men sett ut fra en akutt situasjon, så vil nok Lidens (2004) påpeking vedrørende uenighet om vekting av rettighetene være en sentral faktor.

I lys av Hart (1992) sin stige (jmf Figur 3.1) over barns deltakelse, kan en forstå funnene i min studie som at barn utsatt for direkte vold i familien får noe ulike roller i de ulike fasene. I første fasen hvor foreldrene ikke blir informert, og hvor det blir snakket med barna om voldsbekymringen med det for øye å avdekke mulig vold, kan en hevde at barnas rolle er på trinn 4 av stigen. Dette trinnet på stigen er en posisjon hvor barnet blir informert, men andre bestemmer hva som skal skje. Barna forteller om det som har skjedd med dem, men det er barnevernsarbeiderne som bestemmer hva som skal skje. Barnas innflytelse på hva som skal skje etter at de har fortalt, fremstår å være liten. Når det kommer til fasen hvor det er blitt vurdert at barna kan bo hjemme, men at de da må motta tiltak, så endres rollene noe. Det barna gir uttrykk for, fremstår i større grad å kunne bli tatt til etterretning. Det kommer eksempelvis frem i studien at barnas uttalelser om vold i hjemmet blir trodd på, og vektlagt. I denne fasen får barna en høyere grad av deltakelse, og deres ønsker blir i større grad lyttet til. Med utgangspunkt i Hart (1992) sin deltakerstige for barn (jmf. Figur 3.1), kan barnas

deltakelse vurderes å være på trinn 5 i denne fasen. Barna kan si hvordan de ønsker å ha det, og de blir informert om hva som vil skje videre. I studien blir barna snakket med og trodd på. Barna får informasjon, og de får mulighet til å si hvordan de ønsker å ha det. Fortalte barna at de fremdeles levde med vold i hjemmet ville det i de fleste tilfellene bli besluttet å flytte barna. Jo eldre ungdommer dette omhandlet, jo større ville deres medvirkning være. En barnevernsarbeider fortalte at det ikke var så mye å gjøre når en eldre ungdom, tross volden, valgte å bo hjemme. Eriksson (2012) viser til at det kan se ut som det er en utfordring for sosialarbeidere å gi barn mulighet til deltagelse når de utsettes for vold i familien, samtidig som de blir sett på som offer. Hun viser videre til at hun i sin studie fant at barna som var utsatt for vold i familien, ikke fikk mer innflytelse og deltagelse enn at det samsvarte med Hart (1992) sitt 5. stige-trinn, jmf. Figur 3.1. Barna fikk mulighet til å si hvordan de kunne tenkt at det skulle være, og de fikk informasjon om hva som ville skje videre. Dette samsvarer med funnene fra denne studien, knyttet til fasen hvor det ble satt inn hjelpetiltak. Det ble vektlagt at barna skulle snakkes med, og høres på.

Barnevernsarbeiderne gav også uttrykk for at disse sakene som omhandlet barn som var utsatt for direkte vold i familien var vanskelige for dem også. Det fremsto å være en påkjenning at barn eksempelvis hadde fortalt, det hadde blitt trodd på, kanskje blitt flyttet, for så å måtte flytte tilbake uten å ville dette. Heltne og Steinsvåg (2011), viser til dette, og sier at denne sekundærtraumatiseringen som kan oppstå hos yrkesgrupper som arbeider med mennesker som selv har opplevd traumer er spesiell hos barnevernsarbeidere. Dette kan blant annet forklares med at de står i et spenningsfelt hvor de både skal undersøke og kontrollere, samtidig som de skal hjelpe og støtte. Vel kjent med dette blir det en underforstått sannhet at dette må en tåle, fordi det er en del av jobben. Det vises videre til at barnevernsarbeidere oftest har en innebygget empati som er nødvendig for å kunne hjelpe barn og familier. Samtidig medfører dette at en kommer nærmere de en arbeider med, og en vil føle barnet eller foreldrenes smerte, og dette kan bli så kraftig at en blir sekundærtraumatisert. Dette kan forklare barnevernsarbeidernes følelser rundt disse vanskelige sakene.

Barns rett til å bli hørt blir understreket av Eriksson & Näsman (2011) å være svært viktig for å kunne sikre at barnas synspunkter kommer frem. Ved å få høre disse, vil en som barnevernsarbeider ha et bedre grunnlag for å kunne vurdere risikoen for at de kan bli utsatt for vold på ny. Barna kan beskrive omfang og hyppighet av voldshandlingene og de kan få gitt uttrykk for den frykt og redsel som de opplever. Rettigheten beskrives også som viktig for

å kunne sette inn de riktige tiltakene. Eriksson et al. (2010) beskrev også viktigheten ved at barns rett til å bli hørt når de utsettes for vold i familien kunne bidra til at deres opplevelser ble gyldiggjort. På denne måten kan bearbeiding starte, og de kan oppleve større grad av trygghet.

Noen av samtalene med barna i denne studien fremsto til en viss grad å ha som mål å avdekke vold, mer enn at barna fritt fikk fortelle. Dette ledet også til at det da kunne fremstå å være liten deltakelse fra barna ettersom barnevernsarbeiderne hadde fokus på å få informasjon. Til tross for dette ble det i følge barnevernsarbeiderne snakket med barna i alle faser av arbeidet. I lys av barnekonvensjonens (1989) artikkel 12, om barns rett til å få si det de mener, og bli hørt, kan en i denne studien hevde at denne retten ble ivaretatt ved at barna ble snakket med, og det de fortalte ble lagt vekt på og trodd på.

6.3 Barns rett til helsehjelp for bearbeiding av traumer etter å ha vært utsatt for direkte vold i familien

Barn sin rett til bearbeiding av traumer etter at de har vært utsatt for vold fremstår i min studie å være et felt som i stor grad har blitt glemt. Dette viste seg ved at temaet ikke ble nevnt når barnevernsarbeiderne ved hjelp av vignetten svarte på hvordan de arbeider med saker hvor barn ble utsatt for vold i familien. Da de ble spurt om dette temaet i etterkant, viste flere til at dette nok var et forsømt område som det ikke var gode nok rutiner på. Denne mangelen knyttet til behov for helsehjelp til bearbeiding av traumer er svært uheldig med tanke på at erfaring og forskning tydelig viser at det å bli utsatt for både fysisk, psykisk og latent vold fører til skjevutvikling. Holt, Buckley & Whelan (2008) viser til at barn som utsettes for vold i familien har større sjanse for å få atferdsvansker, større risiko for rus og selvskading, større risiko for å utvikle følelsesmessige problemer, og å bli utsatt for fysisk og seksuelt misbruk. Dette samsvarer også med funn fra den norske studien gjort av Mossige og Stefansen (2007), og med Youngstrom, Weist & Albus (2003) sin studie fra USA. I tillegg til dette understreker en analyse gjort av forskere fra USA og Storbritannia at barn som utsettes for flere typer vold i familien har en enda større sjanse for å utvikle problemer (Sternberg, Baradaran, Abbott, Lamb, & Guterman, 2006). Dette kan være at et barn selv blir utsatt for vold i hjemmet, i tillegg til at det er vitne til at mor blir utsatt for vold. Det vises også til at alle formene for vold er like skadelige for barn. Det er ikke bedre for barn å høre at mor blir utsatt for vold i ett annet rom, fremfor at barnet selv blir slått.

Heltne (2011), sier at faktorer som hvor gamle barna er, om de har noen rundt seg som fungerer som en beskyttelsesfaktor, eller hvordan deres utvikling er, spiller inn i forhold til hvilke konsekvenser vold i familien kan få for dem. Hun viser videre til at barn som utsettes for vold står i fare for å utvikle atferdsvansker, vansker med å lære, det er større sjanse for at de utvikler angst, og depresjon, og at de utvikler alvorlige traumesymptom. Holt, Buckley & Whelan (2008) har gjort en litteraturstudie knyttet til hvilke konsekvenser familievold får for barn og unge voksne. De påpeker flere utfordringer som opptrer hos barn som har vært utsatt for vold i familien. Barnas utvikling kan være svekket og forsinket, og det å vokse opp med vold, gjør sjansen større for selv å bli voldelig. Samtidig kan det føre til at de som voksne kan få flere store utfordringer (Raundalen, 2009). I Hjemdal, Sogn og Schau (2012) sin rapport om vold, negative hendelser og helse, kommer det blant annet frem at de som var utsatt for vold som barn, har markant dårligere psykisk og fysisk helse som voksne.

Holt et al. (2008) viser videre til at jo tidligere barna utsettes for vold, og jo mer langvarig den er, vil det føre til at konsekvensene blir enda alvorligere. Dette skjer fordi barn har en så stor utvikling de første årene, sett i forhold til når de blir eldre. Utviklingen til barna vil kunne påvirkes og føre til skjevutvikling og forsinking. Studien til Holt et al. (2008) viser også at babyer og småbarn som er helt avhengige av foreldrene for å få dekket sine primære behov for mat, klær, kjærlighet og kontakt, får en forstyrret og skadet kontakt når de lever med vold i familien. Deres stressnivå som er forhøyet på grunn av angst for å bli utsatt for vold, gjør at de ofte er i alarmberedskap. Kroppen utsettes for mer stress enn det som er vanlig, noe som i lengden er svært skadelig, og det påvirker kroppen i negativ retning. Denne forstyrrelsen forårsaket av volden kan føre til at barna eksempelvis får forsinket språk, de får problemer med at de tisser på seg, og de kan bli redde for å være alene (Osofsky, 1999). Barn som lever med vold i familien, lever i en omsorgssviktsituasjon (Bunkholdt & Sandbæk, 2008). De får ikke dekket sine behov for beskyttelse, og de står i konstant fare for å bli skadet både fysisk og psykisk. I min studie kom det frem at barnevernsarbeiderne hadde fokus på om barnet ble utsatt for fysisk og psykisk skade, og om omsorgssituasjonen var god nok. De var alle klare på at dersom barnet fremdeles ble utsatt for vold, så kunne det ikke bo hjemme.

Barn har behov for at omsorgspersonene hjelper dem med å forstå og kjenne igjen sine følelser for å kunne håndtere dem. Dette er en viktig faktor for at barna skal kunne få en trygg tilknytning (Haavind & Øvreeide, 2007). Voldsutsatte foreldre klarer ikke å hjelpe barna med

dette, fordi de har nok med seg selv. Voldsutøvende foreldre vil ha problemer med å komme i posisjon til å klare dette. Dette fører igjen til at barnets behov for å bli møtt følelsesmessig ikke blir tilfredsstillt, og barna risikerer å få tilknytningsproblemer (Holt et al. 2008). Barna får en utrygghet knyttet til både voldsutøvende og voldsutsatte foreldre. Dette fordi den voldsutøvende omsorgspersonen gjør barna redde, og vil da ikke være i en posisjon hvor denne kan gi trygghet. En voldsutsatt forelder vil også kunne ha problemer med å gi trygghet og beskyttelse, fordi denne har nok med å selv takle volden. Tilknytningen kan da bli desorganisert ettersom barnet må forholde seg til omsorgspersoner som skal være trygge, men som også er redde, og ikke klarer å gi beskyttelse (Heltne og Steinsvåg, 2011). Voldsutøvende foreldre er i en omsorgsrolle hvor det forventes at de skal gi beskyttelse, men i stedet er barna redde, og lever med frykt for nye voldsepisoder. Forskning viser at det er en klar sammenheng mellom det å bli utsatt for vold og traumatisering. Traume klassifiseres av Terr (1991), med Type I, som er traumer forårsaket av enkelthendelser som eksempelvis at barn blir mishandlet en gang. Type II er traumer som er forårsaket av en serie traumatiske hendelser. Dette kan eksemplifiseres med gjentatt mishandling over tid. Lidelser som kan komme av traumatisering er eksempelvis Post Traumatisk Stress Lidelse (PTSD), atferdsproblemer, problemer knyttet til dårlig selvbilde og mangel på empati (Holt et al. 2008; Heltne og Steinsvåg, 2011).

Det viser seg også at barn utsatt for vold i familien står i fare for å utvikle store problemer også i voksen alder (Holt et al., 2008). Dette kan være knyttet til både rus, psykiatri og vold. Denne kjennskapen til konsekvensene av vold fremsto i min studie å være til stede, men delen knyttet til den psykiske skaden og traumer, var likevel ikke et prioritert felt. Haavind & Øvreeide (2007) viser til at bearbeiding av traumer med god effekt kan behandles i to faser. Først i akutfasen, og så langsiktig behandling. Da barnevernsarbeiderne ble spurt direkte hva de gjorde i saker hvor barn var blitt utsatt for vold, og hvor barna hadde behov for bearbeiding av traumer, kom det frem at det ikke var rutiner for å sikre barn hjelp til å bearbeide traumene. De svarte likevel alle sammen at de selv hadde kontakt og snakket med barna. En av barnevernsarbeiderne viste til at hun nok ikke hadde god nok kompetanse på å snakke med barn med tanke på bearbeiding av voldsopplevelsene. Ser en på Holt et al. (2008) sine funn knyttet til dette, så kan en hevde at barnevernsarbeiderne, så gode som noen, kan hjelpe barna ved å samtale med dem om volden. Det kommer frem at trygge gode voksne kan spille en stor rolle i forhold til å bearbeide voldserfaringene. Det kan derfor tenkes at barnevernsarbeiderne likevel i noen situasjoner har hjulpet med bearbeidingen. Det forutsetter likevel at det er

ressurser nok til å kunne sette av tid til disse samtalen. Ønske om ressurser til å møte dette behovet vises også i Opptrappingsplanen for psykisk helse, BUP og barnevern, som omhandler tilgjengelighet og samarbeid (Kristofersen, 2007), hvor barnevernsledere gir uttrykk for at de ønsker seg flere psykologer i tjenesten, blant annet for å kunne ha slike samtaler.

Andre tiltak som ble nevnt av barnevernsarbeiderne var knyttet til henvisning til andre instanser, slik som ATV, for å sikre barna traumebehandling. Det var likevel problemer dersom foreldrene ikke erkjente at det foregikk vold, da kunne ikke behandlingen av barna starte opp. Dette blir også nevnt av Aschjem & Sanna (2005) i forbindelse med samtalegruppene som de har for barn som er utsatt for vold. De understreker at volden i hovedsak skal være avsluttet, ettersom barn som fremdeles lever i voldssituasjoner ikke vil kunne ha utbytte av tilbudet. Grunnen til dette er at barnet fremdeles vil være i en situasjon hvor det er redd for å avsløre at det blir utsatt for vold, og barnet vil også bagatellisere og underrapportere. En av barnevernsarbeiderne i studien min viste til at hun så en bedring i barns fungering ganske raskt etter at de var blitt flyttet ut av hjemmet og inn i et beredskapshjem eller fosterhjem. Dette kan tyde på at fraværet av frykt og angst, og tilstedeværelse av trygge voksne gir bedre fungering. Dette samsvarer med forskning knyttet til faktorer som kan beskytte barn, og som kan veie opp for de negative og skadelige faktorene som barna lever med (Durlak, 1998). Det å fremme de faktorene som beskytter og verner barna som utsettes for vold, samtidig som en må jobbe med å redusere de negative faktorene, vil kunne være en del av tiltakene rundt barn som er traumatisert av å være utsatt for direkte vold i familien. De viktigste tiltakene for barn som har vært utsatt for vold er likevel å få snakke om volden, og at volden slutter (Heltne og Steinsvåg, 2011). At barna får bearbeidet sine traumer hos fagpersoner som har kompetanse på dette, vil nok være det beste. Dette understrekes også av Eriksson & Näsman (2012), som sier at når barn får verifisert og dokumentert sine voldsopplevelser i samtale, så vil dette være med på å hjelpe barna til å bearbeide traumer. Samtidig kan en si at det er like viktig som en av barnevernsarbeiderne i studien viste til, at menneskene rundt barnet må tørre å spørre og høre når barnet må oppleve dette.

Barnekonvensjonens (1989) artikkel 24 omhandler blant annet barns rett til helsehjelp og høyeste oppnåelige helsestandard og behandlingstilbud for sykdom og rehabilitering. Barns rett til helsehjelp for de psykiske skadene de får når de utsettes for direkte vold i hjemmet er

svært viktig for deres fungering senere i livet. Konsekvensene av ubehandlede traumer er store, som det er vist til tidligere i kapittelet. Holt et al. (2003), Youngstrom (2003) og Hjemdal et al. (2012) sier at barn utsatt for vold kan utvikle atferdsvansker, rusproblemer og selvskadning. Det kommer videre frem at de kan få dårligere psykisk helse som voksne, og kan utvikle blant annet angst og depresjon. I tillegg til at voksne som har vært utsatt for vold som barn kan utvikle depresjon, har de også en større risiko for å bli retraumatisert og for å bli utsatt for ny vold (Liu, Jager-Hyman, Wagner, Alloy, & Gibb, 2012). Det vises også til at en dårligere fysisk helse kan forklares med å ha vært voldsutsatt. Peled (2011) viser i sin litteraturstudie, som omhandler mødre som utsetter barna sine for vold, at noe av bakgrunnen for vold mot barna nettopp skyldes at de selv ble utsatt for vold som barn. Dette samsvarer med Guille (2004) sine funn vedrørende fedre som slår sine barn, hvor også disse fedrene selv har en historie knyttet til at de ble utsatt for vold i familien. De vil også stå i fare for å bruke vold mot egne barn, og det er høy risiko for at de selv kan bli utsatt for vold.

I en studie fra Canada (Lavergne et al., 2010), kom det frem at det i liten grad ble satt inn tiltak i saker som omhandler «bare» familievold, og barn ble i liten grad flyttet ut av hjemmet av samme grunn. I saker hvor det var andre former for omsorgssvikt i tillegg, var det større sjanse for at tiltak ble satt i verk, eller barn ble flyttet. Det var ikke forskjeller i barnas eller foreldrenes fungering, men det ble likevel ikke satt inn tiltak i samme grad i familievoldssakene. Barnevernsarbeiderne i min studie fremstår å sette inn tiltak spesielt med tanke på å ivareta barns behov for beskyttelse, men det er mangler i forhold til rett til helsehjelp. Med tanke på den manglende fokuseringen på rettigheten om helsehjelp for bearbeiding av traumer, kan en kanskje trekke en parallell til studien fra Canada (Lavergne et al., 2010). Dette sett i lys av at det i min studie i hovedsak ble satt inn tiltak når det var snakk om behov for beskyttelse, men at tiltak knyttet til helsehjelp når barna ble utsatt for vold ikke ble iverksatt. Konsekvensene av å være utsatt for vold har som nevnt ovenfor store innvirkninger på barnas liv. Dette vil følge dem også i det voksne livet, når de ikke får den helsehjelpen de har rett på. Ser en dette i forhold til barnevernloven (1992), hvor det er lovfestet at barn skal sikres en god utvikling som ikke skader deres helse og utvikling, kan en hevde at det begås lovbrudd av staten, når barn ikke mottar den hjelpen de trenger. Disse barna vil da vokse opp i samfunnet med så mange ubearbeidede utfordringer med seg at de vil ha problemer med å fungere i jobb og i samfunnet for øvrig. Svikten i barnas omsorg vil med bakgrunn i dette kunne sies å være påført av staten, ettersom denne ikke klarer å oppfylle sin plikt overfor barna. Opdal (2002) sier at barn er avhengige av de voksne rundt seg for å få

oppfylt sine rettigheter. Staten har en plikt i forhold til å følge opp barna, men som en ser det i min studie, er det vanskelig å gjennomføre. Dirks (2012) uttalelse om at «systemet svikter» når barnevernsarbeiderne ikke klarer å ivareta barnas rett til beskyttelse grunnet ressurser og arbeidspress, kan tenkes å også være tilfelle i forhold til denne rettigheten. Med et hovedfokus på barnas sikkerhet kan det tenkes at rettigheten til helsehjelp for å få bearbeidet traumene ikke har fått tilstrekkelig fokus. Dette kan igjen forklares ut fra barnevernsarbeidernes frustrasjon om at det ikke var mulig å henvise barna før deres omsorgssituasjon var avklart, eller før volden var opphørt, og voldsutøver hadde erkjent volden. Uten passende tiltak for å ivareta rettigheten kan dette også ha vært med på å gjøre dette til et forsømt område.

Barns rett til medisinsk hjelp og helseomsorg for å bearbeide traumer etter å ha vært utsatt for direkte vold i familien fremsto ikke å være ivaretatt i denne studien. På bakgrunn av dette kan en tenke at barnevernet bør fokusere mye mer på denne retten. Dette kan begrunnes i at det ligger en plikt både i Lov om barneverntjenester (1992), og i FN's barnekonvensjonen om barns rettigheter (1989), om å sikre barn trygge oppvekstvilkår, samt å sikre at barn som lever under forhold som kan skade dem, får den nødvendige hjelpen.

6.4 Oppsummering

I denne oppgaven ønsket jeg å finne svar på hvordan barnevernsarbeidere ivaretok barns rett til beskyttelse, å bli hørt og til helsehjelp, når barna ble utsatt for direkte vold i familien. Barnas rett til beskyttelse ble ivaretatt ved at det ble gjort risikovurderinger i alle fasene av arbeidet. Foreldrene ble ikke informert om den første samtalen med barnet. Dette for å sikre at ikke barnet skulle bli utsatt for sanksjoner fordi volden var blitt kjent. Det ble gjort vurderinger knyttet til barnas behov for beskyttelse når samtalen med foreldrene var gjennomført, og det ble satt inn tiltak som skulle beskytte barnet i de tilfellene hvor barnet skulle fortsette å bo i hjemmet. Barnets behov og rett til beskyttelse ble fokusert på. Likevel gav barnevernsarbeiderne uttrykk for bekymring for om barnas behov for beskyttelse i realiteten ble godt nok ivaretatt. Dette knyttet de til faktorer som barnas lojalitet til foreldrene, og den faren det lå i at barna da ikke fortalte om volden. I tillegg var det knyttet til usikkerhet i forhold til om tiltakene de satte inn var gode nok til å kunne gi barna beskyttelse, og det var knyttet til uvissheten om hva som egentlig skjer i hjemmet når det ikke er tilsynspersoner der. Barns rett til å bli hørt fremstår i disse sakene å bli ivaretatt. Barna blir snakket med i alle fasene av arbeidet, selv om det kan se ut som om barna noen ganger i større grad fungerer

som informanter, snarere enn at de er aktivt deltakende i det som skjer med dem. Uttalelsene barna kommer med festes det likevel lit til, og forteller de at de blir utsatt for vold, blir det trodd på. Det kan samtidig fremstå som en utfordring at når barna blir hørt i saker hvor de blir utsatt for vold i hjemmet, så kan dette lede til at de havner i lojalitetskonflikter og i krysspress. Den siste rettigheten som jeg har fokusert på i min studie er helsehjelp for traumer, som er oppstått på bakgrunn av at barna har vært utsatt for direkte vold. Denne rettigheten fremstår å være lite vektlagt i barnevernsarbeidernes arbeid med barn utsatt for vold i hjemmet. Den er ikke en del av rutinene i disse sakene. Det at barnas rett til helsehjelp ikke blir godt nok ivaretatt i min studie er bekymringsfullt. Dette fordi den skaden som barn utsatt for vold kan få har store innvirkninger på både barndom, ungdom og voksenlivet deres.

Hvordan ivaretar barnevernsarbeidere barns rett til beskyttelse, å bli hørt og til helsehjelp, når de utsettes for direkte vold i familien? Funnene i denne studien viser at barnas rett til beskyttelse i stor grad ble ivaretatt ved hjelp av tiltak for å sikre barna, samt ved at det ble gjort risikovurderinger gjennom hele arbeidet. Barnas rett til å bli hørt fremsto også å bli ivaretatt ved at barna ble snakket med i alle fasene av arbeidet. Barns rett til helsehjelp ble ut fra mine funn, ikke ivaretatt og fokusert nok på.

6.5 Begrensninger i studien

Ettersom dette er en relativt liten studie, vil dette i seg selv være en begrensning, dette kan lede til at overføringsverdien kan være begrenset. Valg av metode kan også tenkes å være en begrensning. Informantene var fra en yrkesgruppe, som arbeider med barn utsatt for direkte vold i familien, de hadde kunnskap og erfaringer i forhold til arbeidet. Likevel er det slik at flere andre instanser, så som eksempelvis politi, krisesenter, Barnehus, og BUP også møter disse barna. Informasjon fra flere yrkesgrupper, kunne tilført studien flere nyanser og andre perspektiver knyttet til problemstillingen. Det var seks barneverntjenester som var med i prosjektet «Barn som lever med vold i familien» (Heltne og Steinsvåg, 2010). Av disse ble det sendt ut forespørsel om deltakelse i studien til tre tjenester. Til slutt var det to tjenester som deltok, med seks barnevernsarbeidere. Selv om de var geografisk et godt stykke fra hverandre, var det stort samsvar i arbeidsrutiner og metoder hos barnevernsarbeiderne. Dette kan sees på som en begrensning, ettersom en kan tenke at funnene kunne blitt enda mer nyansert dersom flere tjenester hadde deltatt. Det at tjenestene som barnevernsarbeiderne arbeidet i hadde deltatt i nevnte prosjekt, har vært sett på som en styrke i studien. På den andre siden vil det

også kunne hevdes at denne deltakelsen kan være en begrensning med tanke på de føringer dette har lagt for funnene jeg har fått i studien. Vignetten jeg benyttet meg av var svært positiv med tanke på at barnevernsarbeiderne kjente seg igjen i temaet. De gav også uttrykk for at den tenkte historien som vignetten omhandlet kunne relateres til deres hverdag, når de arbeidet med barn utsatt for direkte vold i familien. Dette til tross, vignetten kan også ha vært med på å ramme temaet for mye inn, og på denne måten vært en forklarende faktor til at eksempelvis barnas rett til helsehjelp ikke ble så mye fokusert på. Det samme kan hevdes i forhold til spørsmålene i intervjuguiden. Ved å spørre andre spørsmål hadde en kanskje fått andre svar. I denne studien er det fokusert på barn utsatt for direkte vold generelt som det er vurdert at skal bo i hjemmet. Innenfor denne rammen vil det være store forskjeller, også på bakgrunn for voldsutøvelse og alvorlighet av denne. Dette kan også sees på som en begrensning av studien.

KAPITTEL 7

7.0 AVSLUTNING

Jeg har i denne oppgaven sett på hvordan barnevernsarbeidere ivaretar barns rett til beskyttelse, til å bli hørt og til helsehjelp, når de utsettes for vold i familien. Temaet ble valgt på bakgrunn av at det fremkommer lite forskning rundt temaet «barn som utsettes for direkte vold i familien», både nasjonalt og internasjonalt (Heltne & Steinsvåg, 2010). Samtidig har Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet (2013) kommet med proposisjon 106L til Stortinget om endringer i barnevernloven. Denne endringen gjelder blant annet at barn i større grad skal høres, og kunne medvirke i det som angår dem. Denne endringen er også en konsekvens av Norges Offentlige Utredninger nr. 5 fra Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet (2012), som omhandler bedre beskyttelse av barns utvikling.

For å studere dette temaet har jeg intervjuet 6 barnevernsarbeidere som arbeidet ved 2 av barneverntjenestene som deltok i prosjektet «Barn som lever med vold i familien». Disse ble valgt fordi de innehar en større kompetanse på dette feltet ettersom de har vektlagt, og arbeidet spesielt med temaet knyttet til barn som har vært utsatt for vold i familien. Jeg benyttet vignett og intervjuguide i intervjuene. Da intervjuene var gjennomførte ble disse transkribert og analysert. Funnene i studien var overraskende i form av at barnas rett til helsehjelp i liten grad ble fokusert på, noe som har store konsekvenser for barna. Samtidig var det positivt å finne at barna ble snakket med gjennom hele prosessen. Det var en tankevekker at barnevernsarbeiderne gikk noe inn i politiets rolle og fokuserte på å avdekke vold og voldsutøver ved hjelp av samtalen med barna. Dette kunne være med på å undergrave barnas rett til beskyttelse til en viss grad, ettersom dette var med på å sette barna i lojalitetskonflikt og krysspress. Det kom videre frem at barnas behov for beskyttelse i stor grad ble vektlagt. Det ble gjort sikkerhetsvurderinger i alle fasene av arbeidet, selv om det også kom frem at barnevernsarbeiderne hadde store bekymringer. De hadde liten mulighet til å være helt sikker på at barna hadde god nok beskyttelse fra ytterligere fysisk eller psykisk vold.

Ettersom denne studien er relativt liten, vil nok ikke resultatene av studien få avgjørende betydning for praksisfeltet. Det kan imidlertid tenkes at det kan være med å gjøre leserne mer bevisst på barns rettigheter, på det komplekse arbeidsfeltet det er å jobbe med barn som

utsettes for direkte vold i familien, og de avgjørelsene som må tas og som kan få så store konsekvenser. Barnevernsarbeiderne som jeg snakket med i denne studien fremsto som faglig dyktige og kunnskapsrike i forhold til feltet. Likevel oppfattet jeg at de hadde en konstant bekymring i forhold til om de hadde tatt de rette avgjørelsene, og om barna var sikre nok. De har en kompleks jobb hvor det er mange vurderinger som skal tas, stort arbeidspress, og mangel på ressurser. I tillegg til dette skal de ta inn over seg historier til barn og ungdom som utsettes for grov vold og overgrep. De må ha mot til å høre og kraft til å handle.

I forhold til videre forskning tenker jeg at det vil være viktig å få forsket mer på hvordan barns behov for, og rett til, helsehjelp for traumer ivaretas. Det har også i den anledning vært behov for å forske på tiltak som kan hjelpe barn utsatt for vold til å bearbeide traumer, ettersom dette var noe som det fremsto å være mangler i forhold til. Barns behov for beskyttelse når de utsettes for vold i familien er også et viktig tema for videre forskning. Her kan en tenke at det vil være viktig å ha verktøy som gjør en mer sikker når en tar vurderinger om barn er godt nok beskyttet, samtidig som det også kom frem behov for tiltak som i større grad ivaretok barnas beskyttelsesbehov.

LITTERATURLISTE

- Arnesen, R., & Diesen, L. (2008). Klemmetsrudmodellen. En erfaringsbasert metode for barneverntjenestens arbeid med vold i nære relasjoner. Oslo: Søndre Nordstrand Barneverntjeneste.
- Aschjem, Ø., & Sanna, W. T. (2009). Ikke lenger alene. Veileder i gruppebehandling av barn som lever med vold i familien: Prosjektet "Barn som lever med vold i familien". Et samarbeid mellom Alternativ Til Vold (ATV) og Senter for krisepsykologi (SfK), finansiert av BLD.
- Aschjem, Ø., & Tobiassen Sanna, W. (2005). Samtalegrupper for barn som lever eller har levd med vold i familien. *Prosjektet "Barn som lever med vold i familien", Bulleteng 3*.
- Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2012). *Bedre beskyttelse av barns utvikling. Ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet. NOU 2012: 5*. Oslo: Departement.
- Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2013). *Prop. 106L (2012-2013) Proposisjon til Stortinget. Endringer i barnevernloven*. Oslo: Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet.
- Barnekomiteen. (2003). *Generell kommentar nr. 5*. FN Retrieved from <http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Barnets%20rettigheter/Generell%20kommentar%2005%20-%2031%208%2009.pdf>.
- Barnekonvensjonen. (1989). *FNs konvensjon om barnets rettigheter. 20. november 1989*. Retrieved from <http://www.fn.no/FN-informasjon/Konvensjoner-og-erklæringer/Menneskerettigheter/FNs-konvensjon-om-barnets-rettigheter-Barnekonvensjonen>.
- Barneloven. (1981). *Lov om barn og foreldre, 1981-04-08 nr. 07*. .
- Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester, 1992-07-17 nr. 100*.
- Bratterud, Å., & Emilsen, K. (2007). Små barns rett til beskyttelse. Utvikling av tiltak for å stryke barnehageansattes kompetanse om vold og overgrep mot små barn. Sluttrapport Forebygging 2007/1/0186. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning AS.
- Braun, V., & Clark, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 77-101.
- Brekke Skjeveland, M. (2011). *Barnet si stemme i fylkesnemndsvedtak*. Masteroppgave, Universitetet i Bergen, Bergen.
- Bunkholdt, V., & Sandbæk, M. (2008). *Praktisk barnevernarbeid, 5. utgave*. Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Dahle, G. (2003). *Sinna Mann*. Oslo: Cappelen.
- Day, A., Chung, D., O'Leary, P., & Carson, E. (2009). Programs for men who perpetrate domestic violence: An examination of the issues underlying the effectiveness of intervention program. *Journal of Family Violence*, 24, 203-212.
- Dirks, R. E. (2012). *Beskyttelse for barnet. En studie av barnevernkonsulenters beskyttelsesstrategier for barn som er utsatt for vold i sin familie*. Masteroppgave, Universitetet i Oslo, Oslo.
- Durlak, J. A. (1998). Common risk and protective factors in successful prevention programs. *American Journal of Orthopsychiatry*, 26(4), 512-520.
- Eriksson, M. (2012). Participation for children exposed to domestic violence? Social workers' approaches and children's strategies. *European Journal of Social Work*, No. 2, 15, 205-221.
- Eriksson, M., Cater, Å. K., Dahlkild-Øhman, G., & Näsman, E. (2010). *Barns stemmer om vold - å tolke og forstå*. Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Eriksson, M., & Näsman, E. (2011). *När barn som upplevt våld möter socialtjänsten - om barns perspektiv, delaktighet och giltiggörande*. Stockholm: Gothia forlag.
- Eriksson, M., & Näsman, E. (2012). Interviews with children exposed to violence. *Children & Society*, 26, 63-73.
- Finch, J. (1987). The vignette technique in survey research. *Sociology*.

- Forskningsetiske komiteer. (2005). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. Oslo: De nasjonale forskningsetiske komiteer Retrieved from <http://www.etikkom.no/no/Forskningsetikk/Etiske-retningslinjer/Samfunnsvitenskap-jus-og-humaniora/>.
- Geneve-deklarasjonen. (1924). Geneva Declaration of the Rights of the Child of 1924, adopted Sept. 26, 1924, League of Nations O.J. Spec. Supp. 21, at 43 (1924).
- Gilje, N., & Grimmen, H. (2009). *Samfunnsvitenskapenes forutsetninger. Innføring i samfunnsvitenskapenes vitenskapsfilosofi. 13. opplag*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Grunnloven. (1814). *Kongeriget Norges Grundlov, given i Rigsforsamlingen paa Eidsvold den 17de Mai 1814*.
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Guille, L. (2004). Men who batter and their children: An integrated review. *Aggression and Violent Behavior, 9*, 129-163.
- Gunneriussen, W. (2003). *Aktør, handling og struktur. Grunnlagsproblemer i samfunnsvitenskapene. 2. opplag*. Oslo: TANO Aschehoug.
- Haavind, H., & Øvreeide, H. (Eds.). (2007). *Barn og unge i psykoterapi. Samspill og utviklingsforståelse*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Hart, R. A. (1992). Children`s participation. From tokenism to citizenship. *Innocenti Essays no.4*. Florence: UNICEF International Child Development Center.
- Hedlund, M. A. (2008). *Barnerett - i et internasjonalt perspektiv*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Hellevik, P., & Hjemdal, O. K. (2012). En uke med vold 2012. Justisdepartementets voldsmåling 2012. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
- Heltne, U. (2011). Barn som lever med vold i familien. En oversikt over noen sentrale problemstillinger. *Psykologisk Tidsskrift, nr. 2, 2011*.
- Heltne, U., & Steinsvåg, P. (2010). *Sluttrapport for prosjektet "Barn som lever med vold i familien" 2004 - 2010*. Oslo.
- Heltne, U., & Steinsvåg, P. (Eds.). (2011). *Barn som lever med vold i familien, Grunnlag for beskyttelse og hjelp*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hjemdal, O. K., Sogn, H., & Schau, L. (2012). Vold, negative livshendelser og helse. En gjennomgang av data fra to regionale helseundersøkelser. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
- Holt, S., Buckley, H., & Whelan, S. (2008). The impact of exposure to domestic violence on children and young people: A review of the literature. *Child abuse & neglect, 32*, 797-810.
- Hoyle, C. (2008). Will she be safe? A critical analysis of risk assessment in domestic violence cases. *Children and Youth Services Review, 30*, 323-337.
- Høstmælingen. (2003). *Internasjonale menneskerettigheter*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Høstmælingen, Kjørholt, & Sandberg (Eds.). (2008). *Barnekonvensjonen. Barns rettigheter i Norge*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Isdal, P. (2000). *Meningen med volden*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Jenney, A. (2011). *Doing the right thing: Negotiating risk and safety in child protection work with domestic violence cases*. Doctor of Philosophy, University of Toronto, Toronto.
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2013). *Stortingsmelding 15. Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner. Det handler om å leve*. Oslo: Departementet.
- Justis og politidepartementet. (2003). *Retten til et liv uten vold. Menns vold mot kvinner i nære relasjoner. NOU 2003: 31*. Oslo: Departementet.
- Killèn, K. (2008). *Sveket*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Knudsen, C. H. P. (2012). *Uniformert med erfaring. Politiet i møte med barn utsatt for vold og overgrep i familien*. Master, Universitetet i Oslo, Oslo.
- Kristofersen, L. B. (2007). Tilgjengelighet og samarbeid: mer fleksible hjelpetjenester? Opptrappingsplanen for psykisk helse, BUP og barnevern. Oslo: Norsk Institutt for By- og Regionsforskning.

- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2010). *Det kvalitative forskningsintervju, 2. utg.* Oslo: Gyldendal akademiske.
- Labriola, M., Rempel, M., & Robert, D. C. (2008). Do batterer Programs Reduce Recidivism? Results from a Randomized Trial in the Bronx. *Justice Quarterly, 25*, 252-282.
- Lavergne, C., Damant, D., Clément, M., Bourassa, C., Lessard, G., & Turcotte, P. (2010). Key decisions in child protection services in cases of domestic violence: maintaining services and out-of-home placement. *Child & Family Social Work, 16*, 353-363.
- Liden, H. (2004). Barns rettigheter - en realiserbar intensjon? *Tidsskrift for velferdsforskning, 7*, 196 - 212.
- Liu, R., Jager-Hyman, S., Wagner, C., Alloy, L., & Gibb, B. (2012). Number of childhood abuse perpetrators and the occurrence of depressive episodes in adulthood. *Child abuse & neglect, 36*, 323-332.
- Menneskerettserklæringen. (1948). *FNs verdenserklæring om menneskerettigheter, 10. desember 1948.* De forente Nasjoners Generalforsamling Retrieved from <http://www.fn.no/FN-informasjon/Konvensjoner-og-erklæringer/Menneskerettigheter/FNs-verdenserklæring-om-menneskerettigheter>.
- Menneskerettsloven. (1999). *Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett 1999-05-21 nr 30.*
- Mossige, & Stefansen. (2007). Vold og overgrep mot barn og unge, en selvrapporteringsstudie blant avgangselever i videregående skole. *Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring 20/2007.*
- Munro, E. (2008). *Effective Child Protection.* London: SAGE publications Ltd.
- NOVA. (2008). Barneverntjenestens håndtering av saker med vold og seksuelle overgrep. In R. Dahle & N. Hennum (Eds.): *Norsk institutt for oppvekst, velferd og aldring. Rapport 5/ 2008*
- Omre, C., & Schjelderup, L. (2009). *Barn i barnevernet. En studie om barns deltakelse og styrkeprosesser i familieråd.* Trondheim: Tapir akademiske forlag.
- Opdal, P. M. (2002). Barnerettighetene. *Mennesker & Rettigheter, 4.*
- Osofsky, J. D. (1999). The impact of violence on children. *The future of the children, 9*, 33-49.
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation.* Newbury Park: SAGE Publications.
- Peled, E. (2011). Abused women who abuse their children: A critical review of the literature. *Aggression and Violent Behavior, 16*, 325-330.
- Politiet. (2009). *Politiets strategi 2010 - 2015.* Oslo: Politidirektoratet
- Prosjektet "Barn som lever med vold i familien". (2009). *Fagbrev 4.* Oslo/ Bergen: Prosjektet "Barn som lever med vold i familien". Et samarbeidsprosjekt mellom Alternativ Til Vold (ATV) i Oslo og Senter for Krisepsykologi (SfK) i Bergen, finansiert av Barne og likestillingsdepartementet.
- Purdy, L. M. (1994). Why children shouldn't have equal rights. *The International Journal of Children's Rights, 2*, 223-241.
- Raundalen, M. (2009). Vold mot barn - skader. *Prosjektet "Barn som lever med vold i familien". Bulleteng 6.*
- Silverman, D. (2011). *Interpreting qualitative data, 4th edition.* London: SAGE Publication Ltd.
- Skauge, B. (2010). *Er det noen som vil høre på meg? Har endringer i barnevernloven, organisering av kommunale tjenester og innføring av nytt fagdataverktøy, der fokus har vært økt brukermedvirkning og deltakelse fra barnet, medført endringer i praksis? Blir barnets stemme mer fremtredende?* Masteroppgave i sosialt arbeid, NTNU.
- Skivenes, M. M. (2003). Biologi og barnets beste i barneverntjenesteloven. *Retfærd, 26.*
- Stanley, N., Miller, P., Richardson Foster, H., & Thomson, G. (2011). Children's Experiences of Domestic Violence: Developing an Integrated Response From Police and Child Protection Services. *Journal of Interpersonal Violence, 26*, 2372-2391.
- Steinsvåg, P. (2005). Sikkerhet. *Prosjektet "Barn som lever med vold i familien" Bulleteng 2.*

- Steinsvåg, P. (2007). Voldsutøvende fedre og omsorg. . *Prosjektet "Barn som lever med vold i familien". Bulletin 5.*
- Sternberg, K. J., Baradaran, L. P., Abbott, C. B., Lamb, M. E., & Guterman, E. (2006). Type of violence, age, and gender differences in the effects of family violence on children`s behavior problems: A mega- analysis. *Developmental Review, 26*(1), 89-112.
- Straffeloven. (1902). Almindelig borgerlig Straffelov, 1902-05-22 nr. 10.
- Strandbu, A. (2011). *Barnets deltakelse*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Strategiplan. (2002). *Strategiplan for forebyggende politiarbeid 2002 -2005*. Oslo: Politidirektoratet.
- Søftestad, S. (2005). Rom for barnestemmer? Om barns medvirkning i barnevernets arbeid i overgrepssaker. *Nordisk sosialt arbeid, Nr. 1, 25*, 56 -69.
- Søvig, K. H. (2009). Barnets rettigheter på barnets premisser - utfordringer i møtet mellom FNs barnekonvensjon og norsk rett.
- Terr, L. (1991). Childhood Traumas: an outline and overview. *The American Journal of Psychiatry, 148*, 10-20.
- Thornquist, E. (2003). *Vitenskapsfilosofi og vitenskapsteori for helsefag*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Trøften Gamst, K. (2011). *Profesjonelle barnesamtaler. Å ta barn på alvor*. Oslo: Universitetsforlaget.
- UN. (2006). Report of the independent expert for the United Nations study on violence against children. *General Assembly, Sixty-first session*.
- Welsh, B., & Farrington, D. P. (2005). Evidence- Based Crime Prevention: Conclusions and Directions for a Safer Society. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice, 47*, 337-354.
- Youngstrom, E., Weist, M., & Albus, K. (2003). Exploring violence exposure, stress, protective factors and behavioral problems among inner-city youth. *American Journal of Community Psychology, 32*, 115-129.
- Østrem, S. (2004). Vold mot barn sett i lys av skillet mellom offentlig og privat sfære. *Barn nr. 1, 2004* 69-87.

VEDLEGG

Vedlegg I: Informasjon- og samtykkeskriv

Vedlegg II: Vignett

Vedlegg III: Intervjuguide

Vedlegg IV: Godkjennelsesskriv fra NSD:

Vedlegg I:

Forespørsel om å delta i intervju i forbindelse med en studie om hvordan barnevernsarbeidere ivaretar barns rett til deltakelse, hjelp og sikkerhet, når de utsettes for direkte vold i familien.

Jeg er masterstudent i barnevern ved Universitetet i Bergen, og holder nå på med den avsluttende masteroppgaven. Temaet for oppgaven er barn som utsettes for familievold. Jeg skal undersøke hvordan barnevernsansatte ivaretar barns rett til medvirkning, hjelp og sikkerhet når de utsettes for vold i familien. Jeg er interessert i å finne ut hvordan det arbeides for å ivareta dette, og hvilke utfordringer en møter i dette arbeidet.

For å finne ut av dette, ønsker jeg å intervju 6-8 barnevernsansatte, som arbeider ved barnevernkontor som deltok i prosjektet «Barn som lever med vold i familien», som ble gjennomført i tiden 2007 – 2010, og som ble finansiert av Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementet.

Spørsmålene vil dreie seg om hvordan de barnevernsansatte intervensjoner, arbeider og ivaretar barn, som selv blir utsatt for vold i familien. Det vil også omhandle i hvilken grad det er utfordringer i dette arbeidet knyttet til ivaretagelse av barns rett til å få fortelle hva som har skjedd, samtidig som en skal ivareta barnets rett til sikkerhet og behov for hjelp. Jeg vil bruke båndopptaker og ta notater mens vi snakker sammen. Intervjuet vil ta omtrent en time, og vi blir sammen enige om tid og sted.

Det er frivillig å være med og du har mulighet til å trekke deg når som helst underveis, uten å måtte begrunne dette nærmere. Alle innsamlede data vil bli anonymisert. Opplysningene vil bli behandlet konfidensielt, og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i den ferdige oppgaven. Opplysningene anonymiseres og opptakene slettes når oppgaven er ferdig, og innen utgangen av 2013.

Dersom du har lyst å være med på intervjuet, kan du skrive under på den vedlagte samtykkeerklæringen og sende den til tilbake til meg.

Hvis det er noe du lurer på kan du ringe meg på telefonnummer: 988 17 289, eller sende en e-post til ghe064@student.uib.no. Du kan også kontakte min veileder Ragnhild Bjørknes ved Masterutdanning for barnevern, HEMIL- instituttet ved Universitetet i Bergen ved å sende en e-post til Ragnhild.Bjorknes@hemil.uib.no

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD).

Med vennlig hilsen
Grete Karin Refsland Hellenen
Bilstad
4463 UALAND

Samtykkeerklæring om å delta i intervju knyttet til barn som utsettes for vold i familien:

Jeg har mottatt skriftlig informasjon og er villig til å delta i studien.

Signatur ..... Telefonnummer .....

Vedlegg II:

Vignett

Skolen er bekymret for Trond på 7 år. Han klarer ikke sitte i ro på skolen, han har problemer med å konsentrere seg og han kommer lett opp i konflikter. Han er vår for høye lyder, og kan da holde seg for ørene. Mor og far har som svar på skolens bekymring beskrevet gutten som utfordrende også hjemme, og gitt uttrykk for mistanke om at han kan ha ADHD.

I en leke-situasjon i dag hvor en klassekamerat falt og slo seg, fortalte Trond at han også får vondt, når moren hans dytter ham ned trappa, slik at han faller og slår seg. Når læreren tar gutten til siden for å snakke med gutten om det han fortalte, blir han tydelig engstelig, og sier at mor ikke pleier å gjøre det nå lenger. Læreren har tidligere observert at gutten en gang har hatt blåmerke ved øret, og at han ved en senere anledning hadde et sirkelrundt sår på armen. Gutten kunne i disse situasjonene ikke huske hvordan han hadde fått merkene. Skolen tar nå kontakt med barnevernet.

Hva ville du gjort i denne situasjonen?

Vedlegg III:

Hvordan ivaretar barnevernsarbeidere barns rett til deltakelse, hjelp og sikkerhet, når de utsettes for direkte vold i familien?

1. Alder, kjønn og erfaring

1.1. Hvilke erfaringer har du med arbeid med barn som har blitt utsatt for direkte vold i familien?

Vignett

2. Hvordan arbeides det med disse sakene?

2.1. Har dere retningslinjer for hvordan det skal jobbes i disse sakene? Metoder/ Strategier – i så fall hvilke?

2.3. Hvilke erfaringer har du gjort deg i forhold til hva som virker?

3. Hvordan påvirker det arbeidet ditt, at det er barn som blir utsatt for vold?

3.1. Hvordan arbeides det for å ivareta:

- -sikkerheten til barnet?
  - Hvordan sikres barnet fra å bli utsatt for ytterligere vold eller sanksjoner fordi det har fortalt?
- -barnets rett til medvirkning og til å fortelle?
  - Snakker dere med barna?
  - Har det vært utfordringer med å ivareta barnets rett til å fortelle når det har vært utsatt for vold hjemme?
  - Hvordan brukes og vektlegges barnets opplysninger?
  - Hvordan arbeides det når det ikke er samsvar mellom barn og foreldres fortellinger?
- -at barna får den nødvendige helsehjelpen og bearbeidingen av traumer og kriser?

----Hvilke tiltak settes inn i slike situasjoner?

3.2 Har du møtt utfordringer i forhold til å klare å ivareta disse 3 rettighetene i ditt arbeid? På hvilken måte?

- Opplever du i noen grad at det er situasjoner hvor det at barnet sikres den ene av disse rettighetene, gjør det vanskelig å sikre noen av de andre rettighetene?

3.3 I hvilken grad spiller samarbeidet og relasjonen til foreldrene inn?

4. Hva synes du er utfordrende når du arbeider med barn som forteller at de er utsatt for direkte vold i familien?

4.1. Hvilke dilemmaer møter du?

4.2. Er det ulike utfordringer om de første opplysningene om vold kommer fra barnet selv, enn om andre har gitt disse opplysningene?

4.3. Hva veier tyngst når du skal ta avgjørelser i disse sakene?

5. Hva savner du i dette arbeidet?

(Kompetanse, retningslinjer...)

Vedlegg IV:

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Postboks 1047 Blindern
N-0316 Oslo
Norge
Tel: +47 22 19 21 11
Tel: +47 55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Ragnhild Bjørknes
HEMIL-senteret
Universitetet i Bergen
Christiesgt. 13
5015 BERGEN

Vår dato: 26.09.2012

Vår ref: 31581 / 2 / MMS

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 23.09.2012. Meldingen gjelder prosjektet:

31581	<i>Hvordan ivaretar barnvernarbeider barns rett til deltakelse, sjølp og sikkerhet når de utsettes for direkte vold i familien?</i>
Behandlingsansvarlig	Universitetet i Bergen, ved institusjonens anerkente leder
Daglig ansvarlig	Ragnhild Bjørknes
Stadfest	Grete Karin Refslund Hellum

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, eventuelle kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 31.12.2013, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Vigdis Namtvedt Kvalheim

Mads Solberg

Mads Solberg tlf: 55 58 89 28

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Grete K. R. Hellum, Bilohid, 4463 Ulland